

ÚjMűvészet

szeptember 2017 **9**

ujmuveszet.hu

Best of Diploma 2017

**Nyári vigasságok: kiállítások,
művésztelepek országszerte és Erdélyben**

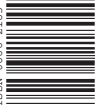
**Beszélgetés Mélyi Józseffel
a 70-es évek magyar képzőművészetéről**

A művészet rétegződése

765 Ft

ISSN 0866-2185

nka

100 MAGYAR DOKUMENTUMFILM (1936–2013)

Válogatás a magyar dokumentumfilm-történet kiemelkedő műveiből

a Magyar Művészeti Akadémia filmklubja hétfő esténként a Premier Kultcaféban
(1085 Budapest, Baross utca 1.)

XI. Költészet és valóság

2017. szeptember 4., 18:00

Höllering: Hortobágy (1936)
Szóts István: Kövek, várak, emberek (1955)

2017. szeptember 11., 18:00

Gyöngyössy Imre: Férfiarckép (1961)
Sára Sándor: Cigányok (1962)
Sára Sándor: Vízkereszt (1967)
Zolnay Pál: Fotográfia (1970)
Bódy Gábor: Privát történelem (1978)

A vetítések után Kelecsényi László, a XI. sorozat házigazdája beszélget az alkotókkal, illetve a meghívott szakértőkkel.

2017. szeptember 18., 18:00

Gaál István: Pályamunkások (1957)
Vadász János: Nyitány (1965)
Huszárik Zoltán: Elégia (1965)
Huszárik Zoltán: Tisztelet az öregasszonyoknak (1973)
Gyarmathy Livia: A mi gólyánk (2003)

2017. szeptember 25., 18:00

Szirtes András: Bisztró (1972)
Tóth János: Örökmozi (1982)

2017. október 2., 18:00

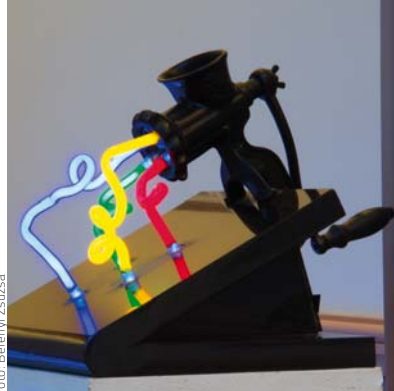
Jancsó Miklós: Jelenlét I–III. (1965)
Grunwalsky Ferenc: Anyaság (1974)

ÚjMűvészet

szeptember 2017

fotó: Berényi Zsuzsa

HÉRICS NÁNDOR:

Fénydaráló, 2013

(A mű X. 8-ig látható a Vigadó Galériában.)

Kezdőkörben

Nők, felhők, nem hiú remények

Best of MKE 2017 **4**

MULADI BRIGITTA

Tudatfolyamok, belső monológok

Bukta Imre és Kiss Péter festő osztályának kiállításához **9**

NAGY ZOPÁN

Kutatóegyetem a kortárs művészetért

Körkép a szegedi művészetelméleti oktatásról **12**

VÁRALJAI ANNA

Művésztelepek 2017

Alföldi rakéták

A bácsalmási Rakéta Művésztelep 2017-ben **15**

SZOMBATHY BÁLINT

A járatlan út hagyománya

A XXIII. Szegedi Művésztelep kiállítása **17**

KÁNTOR ÁGNES

Szeparált terek

XXII. Nemzetközi Kortárs Művésztelep **18**

NÁTYI RÓBERT

Pakson, Csengeren

Művésztelepek 2017 nyarán **21**

SINKÓ ISTVÁN

Kortárs művek a tó partján

A XXVI. GébArt Zalaegerszegi Nemzetközi Művésztelep **22**

P. SZABÓ ERNŐ

Tradíció és megújulás egy borsodi aprófaluban

A Lácacsékei Művésztelep **23**

ÁFRA JÁNOS

Kis érintések

Beszélgetés Eröss Istvánnal **26**

RUDOLF ÁNICA

Átjárók

A nagyenyedi művésztelepi munkáról **29**

LÁNG ESZTER

A helyek szelleme

Szubjektív művésztelepi körkép Székelyföldről, a teljesség igénye nélkül **30**

FERENCZ S. APOR

Javítások

Balaton-felvidék, 2017. nyár **33**

KESERÜ KATALIN

Őszi versenyek

A közösségi művészet 70-es évekbeli fogalma

Beszélgetés Mélyi Józseffel **36**

JANKÓ JUDIT

Körkép

Színek és színek megint

Válogatás Aba-Novák Vilmos alkotásaiból **40**

DEÁK CSILLAG – KÖLÜS LAJOS

Műterem-látogatás

Szilvássy Nándor emlékkiállítása **42**

ANDOR ANNA

Istenes képek

Földi Péter tárlata **44**

LÓSKA LAJOS

A tegnap sem tűnik el

Farkas Ádám és Rákossy Anikó közös kiállítása **46**

DEÁK CSILLAG, KÖLÜS LAJOS

A művészet rétegződései

Magyar és olasz kortárs művészek munkái **50**

P. SZABÓ ERNŐ

Olvasó

Az alkotó nézés, avagy a műértő szeme

P. Szabó Ernő: A megsemmisített labirintus **56**

SINKÓ ISTVÁN

„A felszínes tudású ember”

Mayrhofer József: Győr első fényképésze **57**

FARKAS ZSUZSA

FENG FENG műve, 2017

GNAP Gvergvózsárhegy, Románia

tartalom

Art Capital 2017

Képzőművészeti fesztivál

Szentendre, több helyszínen,
2017. szeptember 7. – 24.

Az Art Capital a régió meghatározó művészeti eseménye, amely a maga nemében egyedülálló: 18 napon át tartó fesztivál, amelynek középpontjában a képzőművészet áll. Szentendre belvárosában, egy gyalogosan könnyen bejárható történelmi környezetben ez idő alatt 18 tematikusan összekapcsolódó kiállítást tekinthetünk meg, melyekhez különleges irodalmi, filmes és zenei programok kapcsolódnak. Az idei téma az **otthon – otthontalanság**. Valamennyi szentendrei múzeum része a projektnek – a legtöbb program a MűvészetMalomban és a Ferenczy Múzeumban lesz. Szeptemberben a kortárs képzőművészet jó néhány nemzetközi ikonjától láthatunk műveket a Duna-parti városban, de természetesen nem hiányoznak a magyar képzőművészeti élet meghatározó képviselői sem. Az Art Capital rendezvényeit két szakaszra lehet bontani: szeptember 15-ig megnyílnak a kiállítások, a következő tíz napban lesznek a programok. Minden egyes programnapon egy-egy házigazda várja a vendégeket, jórészt olyan képzőművészek, akik jelenleg is Szentendrén élnek. A képzőművészeti fesztivál egyik szenzációja alighanem Bakos Tamás (1976) kiállítása lesz. A Bécsben hajléktalanként élő Bakost egy neves osztrák intézményvezető fedezte fel és állította ki – óriási sikerrel.

Leopold Bloom Képzőművészeti Díj

A finalisták
kiállítása

Új Budapest Galéria,
2017. szeptember 22. – november 12.

A Leopold Bloom Képzőművészeti Díj idei jelöltjei közös kiállításon mutatkoznak be az Új Budapest Galériában szeptember 22-től november közepéig. A tárlat megnyitója immár hagyományosan egyúttal az ünnepélyes díjátadó, ahol kiderül, hogy a külföldi szakemberekből álló zsűri döntése alapján vajon ki kapja a tízezer eurós díjazású elismerést, amely a hazai képzőművészet nemzetközi szerepvállalásának ösztönzéséért jött létre. A kiállítók és egyben a jelöltek listája: Borsos Lőrinc, Ezer Ákos, Fabricius Anna, Fridvalszki Márk, Gróf Ferenc, Németh Hajnal, Schmied Andi és Szabó Eszter. A nemzetköziség a díj háttértörténetében is hangsúlyt nyer: a díjat az ír házaspár, Mary McLoughlin és John Ward műgyűjtők, a Maurice Ward szállító és műtárgyszállító cég tulajdonosai alapították. Az elnevezés pedig az ír szépirodalom alapművéből, James Joyce *Ulysses*-éből ered: annak magyar származású főhősén, Leopold Bloom figuráján keresztül hirdeti az újító művészet, a határokon átvelő kulturális kapcsolatok és a függetlenség fontosságát.

Leopold Bloom-díj, 2017

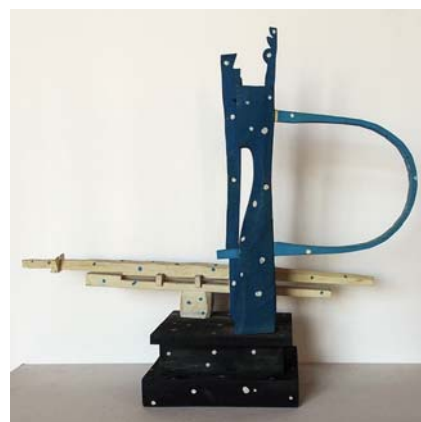

Felhívás Groteszk Triennálé

Vaszary Képtár, Kaposvár,
2018. május 24. – augusztus 15.

A Kapos ART Képző- és Iparművészeti Egyesület 10. alkalommal hirdeti meg a Nemzetközi Groteszk Képző- és Iparművészeti Pályázatot, amelyre Magyarországon élő és dolgozó, külföldi és határon túli művészek is jelentkezhetnek. „A groteszk lényege nem más, mint hogy a világot mutatja be, csak egy kicsit másként, görbe tükörben. Rádöbbsent arra, hogy más szemmel is rá lehet nézni azokra a dolgokra, amelyeket nap mint nap lát az ember. Ötlettel, humorról, megdöbbsentő csavarokkal. Vagyis maga az örület.”

Az első pályázatot 1991-ben tette közzé a Kapos ART, azóta háromévente rendezi meg a kiállítást. 1996-ban létrehozta a művészek felajánlásából a Nemzetközi Groteszk Gyűjteményt, melyből legutóbb a Dunaszerdahelyi Kortárs Magyar Galériában láthattunk válogatást. A jelenleg 230 darabos kollekciót grafikák, festmények, objektumok alkotják. A pályaműveket 2018 márciusáig várják Kaposváron a Vaszary Képtárban, illetve a Budapest Galériában (Lajos utca). A részletekről a kaposart.hu weboldalon és a facebook.com/kaposart oldalon lehet majd tájékozódni.

TORNAY ENDRE ANDRÁS: *Séta a kutyával hőésében*

Hősök neje

A Lilith Öröksége csoport projektje

Latarka Galéria,
2017. augusztus 31. – szeptember 21.

Ki volt Gizella királyné, Laszkarisz Mária vagy Podjebrád Katalin? Ismerősek lehetnek történelemórákról, mégis bizonytalan emlékek. Pedig a legmeghatározóbb királyainknak voltak a feleségeik, országunk királynéi, akik, bár fontos szerepet tölthettek be, mégis alulreprezentált résztvevői történelmünknek. A Hősök tere szobrai minden magyar emberben élő kép, és a turisták kedvelt szelfihelyszíne. De minden sikeres férfi mögött áll egy nő, tartja a mondás. A magyarok együtt élnek a Hősök tere képével, és fel se merül bennük, hogy hol vannak a hősök nejei?

A nőket ábrázoló szobrokat az egész országban kutatni kell. Köztereinken szobraik a szépséget és az erotikát képviselik, vagy esetleg szentként találkozzunk velük. Sikeres pályafutásuk ellenére, királyok feleségeiként, társként, anyaként nem elegendők ahhoz, hogy beleférjenek vizuális világunkba? A Lilith Öröksége művészeti csoport munkájával beemeli hőseink feleségeit a patriarchális kultúrtörténetbe, sajátos emlékművet állítva ezzel.

foto: Lilith Öröksége / LATARKA Galéria

Lilith Öröksége művészeti csoport –
KUSOVSKY BEA, FAJGERNÉ DUDÁS ANDREA,
OLÁH ORSOLYA: *Hősök neje*, 2017

Folyamatos emlékezet

Korniss Péter
kiállítása

Magyar Nemzeti Galéria,
2017. szeptember 29. – 2018. január 7.

Korniss Péter a kortárs magyar fotográfia egyik meghatározó alkotója, a *Nemzet Művésze* címmel kitüntetett Kossuth-díjas és Pulitzer-emlékdíjas fotográfus. Munkásságának középpontjában az eltűnőben lévő erdélyi és magyarországi paraszti életmód dokumentarista ábrázolása áll. *Folyamatos emlékezet* című kiállítása a Magyar Nemzeti Galériában azokra a sorozatokra koncentrál, amelyek az egész életmű legfontosabb szellemi ívét adják.

A tárlat első egysége a 60-as, 70-es években készült, a hagyományos paraszti világot ábrázoló alkotásait mutatja be. Az 1970-es évektől a művész érdeklődése az ingázó munkások felé fordult:

A vendégmunkás című sorozatot a második szekcióban láthatjuk. A kiállítás harmadik egysége a globalizáció megjelenésének idejét járja körül, majd a negyedik Kornissnak a 2000-es években készült munkáit mutatja be, ekkor készült a *Betlehemesek* című sorozata, amelyben először jelent meg az ún. megrendezett kép, a staged photography stílusában létrehozott képtípus. A kiállítás utolsó szekciója a Budapesten munkát vállaló erdélyi asszonyokkal foglalkozik. Ez a sorozat az elmúlt három évben készült, és a Magyar Nemzeti Galéria kiállításán látható első alkalommal.

KORNISS PÉTER: *Siető asszony*, 1973

Gaudiopolis 2017 – Az öröm városa

OFF-biennálé
Budapest

Több helyszínen,
2017. szeptember 29. – november 5.

Szeptember végén ismét jelentkezik Magyarország legnagyobb független, hálózatosan szerveződő művészeti kezdeményezése. Magánlakásokban, üres üzlethelyiségekben, ipari épületekben, alternatív színházakban, köztereken rendezkedik be, és a város felfedezésére hívja a közönséget. Célja, hogy a képzőművészet eszközeivel részt vegyen a közügyekről való társadalmi párbeszédben, és erősítse a demokrácia kultúráját. Az OFF idei kiadása a Gaudiopolis 2017 – *Az öröm városa* címet viseli, és öt hétig várja majd a látogatókat.

A Gaudiopolis (1945–1950) egy gyermekközösség volt, melyet Sztehlo Gábor evangélikus lelkész alapított a második világháborút követően Budapesten, amely több száz gyereknek adott otthont, akik a háborúban veszítették el szüleiket, otthonukat. Az OFF-Biennálé projektjei a Gaudiopolis történetéből kiindulva különféle utakat járnak be, de mind annak időszerűségéről tanúskodnak. OFF-Biennálé Budapest 2015-ben azért indult útjára, hogy segítsen újraépíteni a magyar független képzőművészeti színtér alapjait.

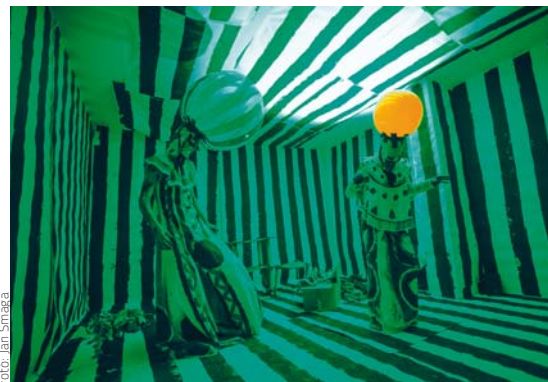

foto: Jan Smaga

MARVIN GAYE CHETWYND: *Jézus és Barabbás*, performansz a *Nothing Twice* című kiállításon, Cricoteka, Krakko, 2014.

© Marvin Gaye Chetwynd, a Sadie Coles HQ, London jóvoltából

Nők, felhők, nem hiú remények

Best of MKE 2017

MULADI BRIGITTA

Magyar Képzőművészeti Egyetem, Barcsay Terem és Aula, 2017. VI. 5. – IX. 20.
REÖK, Szeged, 2017. IX. 24-ig.

A posztdiplomás depressziót enyhítendő, a frissen végzettek még egyszer elégedett pillantást vethetnek többéves munkájuk gyümölcsére az egy ideje már hagyományos Best of-kiállításon. Kissé problematikusnak tűnhet, hogy maga az intézmény rendez ilyen, így szinte garanciát ad

a legjobbaknak ítélt fiatal alkotók minőségére. Bár talán nem is téved. Néhány alkotónál egész biztosan nem, mert többen vannak, akik már évek óta megjelennek magángalériákban, egyes szobrászok nyilvános pályázatok nyertesei, köztereken is látjuk munkáikat.

A kiállítás műveinek koherenciája kétségtelen: összecsengenek a kiállított munkák, de van egy olyan érzésünk, hogy talán ennek áldozatul eshetett pár olyan értékes darab, ami nem illeszkedett a koncepcióhoz, vagy gátja lett volna az elegáns rendezésnek. Mindenesetre évek óta nem volt olyan évfolyam, amelynek a diplomazáró anyaga ennyire megrendítően szembesített volna korunk univerzális emberi problémáival, és komplex képet állított volna a társadalmunkban zajló lelki folyamatokról, a félelemkeltő nagyvárosi jelenségekről, betegségekről, az élmények befogadásának új módjairól a művészetben, az új anyagokkal, reprezentációs módszerekkel való kísérletezésről vagy a fotográfia szerepváltozásainak követéséről. Talán a politizáló hangok hiányoznak, aminek bizonyára nyomós okai vannak, s nem csak az lehet, hogy a diákok a társadalomtól hermetikusan elzárt, védettséget élvező életet élnek a tanulóévek alatt. (Lehet, hogy kissé elfogult és túlzó a következtetés, de mintha az intézmény az utóbbi időben összefogottabb lenne, mint pár évvel ezelőtt, és nőként jól esik hangsúlyozni, hogy Csanády Judit tudomásom szerint az első női vezetője az MKE-nek.)

Ha megérkezünk a kiállítótérbe, az első, amit értelmezni próbálunk, Kotormán Ábel műve. Úgy vélnénk, hogy ebben a cseppet sem szellemi alapokon építkező mai társadalomban ez a mű csak egyet jelenthet, egyszerű, egy felszínes, mai konzumjelenségről beszél. Ami persze a testünkkel való kapcsolatunk bonyolultságát, a szépséget, az eszményi test örök problémáját is egyből felvetheti, vagy szólhat pszichés problémákról, önértékelési zavarok ellensúlyozásáról, egoizmusról, az ellentmondásos férfiszerepekről. Pedig nem. A magát a tükörben fürkésző narcisztikus, fitnesstermekben edzett testű alak, ha a szöveget mellette elolvassuk, teljesen átlényegül. Rodin gondolkodóját látjuk benne, s a filozófia egyik alapkérdése is előkerül a tükör

Fotó: Berényi Zsuzsa

KOTORMÁN ÁBEL CSONGOR:
Hérosz, 2017, purhab
Szobrász szak

kapcsán, hogy egy munkától izmos szobrász gondolatoktól elnehezült vállú alakjává váljon. A szobor leírása szerint a munka nem konceptuális, inkább szimbólum: megtestesülése egy gondolatnak, egy topográfiai és évszázadnyi távolságokat legyőző lelki rokonságról beszél, egy titokzatos spirituális kapcsolatról, amely összefűzi és eggyé gyúrja a szobrászművészeket.

A következő teremben Pollmann Sára Zsófia rózsaszín, pornográf babaszobát rendezett be, de ezzel nem öncélúan provokál, hanem súlyos, a női szerepekkel kapcsolatos

GAÁL KATA: *in.stabil*, 2017, vegyes technika, 272×335 cm
Grafika szak – képgrafika szakirány

Fotó: Berényi Zsuzsa

kérdéseket feszeget. Nekem Natalie Djurberg ugrott be, aki brutális gyurmafilmjeiben ennél jóval tovább megy, és egy sor súlyos lelki torzulást céloz meg, melyek mindegyike elfajult szexuális elemekkel tűzdelt. Pollmann babáinak asszonya, Arlene, a megfelelési kénysztől „elbutult nő”, Frankenstein női változata, aki ijesztő és elrettentő, ugyanakkor vágykeltő, a férfiak tekintetét mágnesként vonzó banális nőidolok (például Marilyn Monroe) eltűzött alakja. Pollmann Marylint citálja, de nekem inkább Madonna passzolna vagy Jeff Koons játékszere, Cicciolina, aki perverz tárgyakkal körülvéve, puha csigatestével trónol, várva a hódolatot az oltárszerűen berendezett, ironikus budoárban.

A kiállítás, a kisebb termek egymásutánosságának adottságait kihasználva, rögtön a babaszoba után egy másik brutális gyermeki világba enged betekintést Mikulán Dávid filmje, mely a nyolcadik kerület peremén a periferikus gyereklét titkait „dokumentálta”. Csak egy művész fedezheti fel a felnőttek szeme elől a világváros nyüzsgésében bujkáló fiúkat, akik a grundok eltűnésével furcsa, elidegenült közegben keresik életterületeiket. Bizarra játékaik a graffitikkal telerajzolt falak előtt remek képi világot szolgáltatnak, ugyanakkor nem enyhítik azt a mélységes megrendülést és aggodást, amit jópofa

MIKULÁN DÁVID: *Sanyiék*, 2017, film, 20'

Intermédia szak

for. fotó: Berényi Zsuzsa

ERMÉNYI MÁTYÁS:

Gázolás, Saláta, Kertvárosi Sport Club, Kuka MC, Tavaszi szél, 2017, ceruza, akril, linófesték, tinta, festékszóró, olaj, vászon, 140x110 cm

Festő szak

for. fotó: Berényi Zsuzsa

PAJOR PATRÍCIA:

Hóhérok hava, díszlet és bábterv, 2017

Látványtervező BA

csínytevésnek tűnő akciók és szabad szájú véleményalkotásuk valószínűleg minden jelenlegi és leendő szülőben kelt. A film kiváltója az az elcsúszott pillanat volt, amikor a gyerekek éppen életükkel játszva – a mellettük „hőmpölygő tömeg” számára láthatatlanul – a Petőfi híd korlátján másztak át.

A klasszikus, ám nem igazán időszzerű tematikájú, vizuális megjelenésű festészet (ami sokáig meghatározta az összképet) teljesen eltűnt, helyette egyéni utak rajzolódni kezdtek. Látunk Lucien Freud ihlette képeket Rózsa Luca érzékenyen megfestett aktjai révén, „álomszerű, szimbolikus” víziókat Kecskő Endrénél, akinek vágya „eleven és gazdag képi világ teremtése, olyan képek alkotása, amelyek felveszik a versenyt a mediálisan szállított szenzációkkal”. Konvenciókon nyugvó, de korszerű festészetet szeretne művelni – olvashatjuk a feliraton. Hogy ez mennyire sikerül, azt eldönti az idő.

Becskei Andornak technikai problémák kötötték le az energiáit, ugyanakkor monoton tevékenysége közben munkája meditatív jelleget kapott, amikor hatalmas mennyiségű vasszálból hegesztéssel egy tömör, puhának és természetesen ható, kamuflázs textúrát hozott létre.

A hősor kezdetleges komputergrafikái után most újra megjelent a nonfiguratív festészetben a számítógépes technológia ihlette gondolkodás, a generált, de manuális képépítés, amit itt Garamvölgyi Gábor matematikai képletek által meghatározott festménysorozata képvisel. Erősnek tűnik – talán mert két feltűnő, nagy méretű munkán jelenik meg – az a stílus, amelyet itthon többek között Kim Corbisiernél láttunk először, ahol a hétköznapiakból elcsúszott képek, történetek mixeléséből, egymásra vetítéséből jön létre vegyes technikájú táblakép. A jelenetek, a kompozíciós sémák, a képépítés Eményi Dávid sorozatában és Gaál Kata installációjában nagyon hasonlóak. Az utóbbi egyébként grafikus jellegű, paravánszerű installációja már a térberendezés felé mutat, friss és üdítő, a festészet iránt rajongók táborában is elismerésre számíthat. (Gaál kísérletező hajlamát már megismerhettük a Missionart tavalyi kiállításán, ahol szokatlan tárgyakra applikálta fel tematikus műveit. Nők kulturálisan meghatározott viseleteivel, szerepeikkel, az emigrációval foglalkozó sorozatát rajztáblára, az elmúlt száz év emblematisztikus politikusainak portréját imamalomszerűen a falra rögzített sodrófára vitte fel.)

A két hasonlóan gondolkodó művész, Eményi és Gaál mintha korunknak egyre erősödő két ellentétes tendenciáját állítaná szembe: a nagyvárosi élet felszínességét és a falusi, vidéki lét ideálképét. De ez csak a látszat, valójában ezek a művek is a nőszerepek felvállalásának kérdéseivel, a családdal és az individuummal foglalkoznak, amelyek olykor egymással szemben, külön térfelén találják magukat – de ez mindaddig nem teljesen világos, amíg bele nem olvasunk Gaál Kata értelmezésébe. Ebben a térben kaptak helyet Moravszki Kata ruhatervei és táskái, melyek az egyedi, de laza, fiatalos stílust hangsúlyozzák, és amelyek a Gaál által felhasznált,

fotó: Berényi Zsuzsa

táblaképre applikált ruhadarabjaikkal felvonuló fiatalokkal szemben mintha egy kifutó két végpontját jelölték volna ki. A látványosabb művek mellett egészen elvesztek a finomabb megközelítések, mint Gál Barbara remek kukucskáló dobozai, melyek valójában Kányádi Sándor versillusztrációi vagy Pjeczka Edina **Téma: Felhőtérképek (Fényérzékeny tűzfalak)** című különös gyűjtése, amelyben tízéves intervallumban fotózott, felhőszerű foltokat rendezett kézikönyvbe. A többnyire budapesti vakolatrajzolatokat aztán összehasonlította a természeti jelenségekkel, és ebből született a könyv.

Az Aula színpadszerű tér lett a rendezés során. Itt áll Ecsedi Zsolt hatásos szobra, amely egy zöld földönkívüli fénylény egy öntöttvas kapuba való becsapódásának látszik. Pajor Patrícia és Giliga Ilka két nagyszabású, remek díszlet- és bábtervet készített Hamvay Kornél **Hóhérok hava** című színművéhez. Érdekes látni a két teljesen eltérő felfogást, amellyel a két művész értelmezni próbálta a darabot. Ritkán gondolunk rá, mennyire fontos része a színpadi műnek a díszlet. (A legnagyobb élményt adó színpadkép Antal Csabától láttam az Operában a **Mephistofeles** előadásán, ahol a díszlettervező Tatlin híres **III. Internacionálé** című emlékműtornyát vitte a színpadra.)

LABORC ZSÓFIA:

A Nemzetközi Fényszimpózium arculata, 2017, digitális print, 100x70 cm
Grafika szak –
Tervezőgrafika szakirány

GILIGA ILKA:

Hamvay Kornél: Hóhérok hava, díszlet és jelmeztervek, 2017
Látványtervező BA

BECSKEI ANDOR: *Szövet*, 2017, hegesztett acél, falon függő: 260×120×15 cm, padlón fekvő: 340×150×50 cm, képek: 38×30 cm
Szobrász szak

A kiállítás legutolsó műveként néztem meg Mihályi Barbara munkáját, talán azért, mert első látásra egy unalmas, sokat ismételt szelfisorozatnak látszott. Miután a képek szokatlan, bizarr erotikája megzavart, és semmi nem segített az értelmezésben, elolvastam a rózsaszín lányregénynek tűnő naplót, rádöbbsentem, hogy a művek éppen nem a felnőttkor hajnalán megszokott, a változó testtel való küzdelem,

szimpla önvizsgálati jelentés képei, hanem egy ritka betegség történetét és drámai gyötrelmeit illusztrálják. A megrendítően őszinte hang, amely a nagy önuralommal bír, a horrorisztikus betegségen felülemelkedni vágyó fiatal lány aktfotóiból árad, egyszerre megható és csodálni való. A képek különös erotikája így már plusz adalék, hiszen teljesen ellentmond a pusztító kór hatásmechanizmusának. A napló végkifejlete aztán felemelő, a betegség ugyan megmaradt, de a művész megtanult vele együtt élni – talán a gyógyító terápia éppen a munka volt. A történet különösen megrázó, de elmesélése nem példa nélküli a kortárs művészetben, hiszen Sophie Calle is számos magánéleti epizódját használta fel műveihez, ahogy az egyik drámai szakításának történetét naponta naplóban rögzítette mindaddig, míg nem az elhalványult benne és a naplóban is.

Végezetül elmondható, hogy az erős vizuális ingerekkel csalogató művek ezúttal nem bravúr puffogatással, hanem gazdag mondanivalóval szolgálnak, amelynek a folyamánya egy hosszú bejárású időt igénylő kiállítás. Alig van munka, amely nem késztet megállásra, elgondolkodásra.

POLLMANN SÁRA ZSÓFIA: *Arlene*, 2016–2017, vegyes technika, installáció
Grafika szak – Képgrafika szakirány

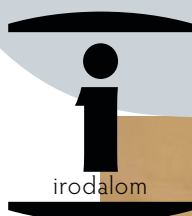

Tudatfolyamok, belső monológok

Bukta Imre és Kiss Péter festő
osztályának kiállításához

NAGY ZOPÁN

Lehel Film-Színház, Jászberény, 2017. VII. 28. – VIII. 28.

Tudat-folyamok, belső monológok – és az együtt-gondolkodások találkozása:

valahol (természetesen minden-
kiben másképpen, időnként mégis
egy térben)...

című számunkat fogjuk előadni.

A mester (Bukta Imre) egyik álmában
a Kozmikus tyúkólból a Fiastyúk-köze-
li ég alól tanítvány-nevekkel ellátott
jelvényekkel, csillámló, kukoricaszemű,
fénylő csillagköldökű angyalfiak lépnek elő,
és mai ruházatba öltözött, gumicsizmás özek
kísérik őket...

Jöjjenek a nyári, nyár-éji, könnyedebb kép(zet)
társítások:

A leíró fejében (lápos-ingoványos átlépések által)
párával, szűrt ködökkel, sistergással társul az éber
alfába-merüléssel szerelmeskedő finom-tudati
fény – és a kiéhezett, sokkosan vibráló-csiklandó
kép-jelenések netovább-csapjai már működtetik
is a tágulást:

„Ilyenképpen”: mikor a szín a szagba enyészik, az
illat pedig az ízben felizzik, s a jelek egyenként
megjelennek: a valóra-váltás fokait össze
nem zavarva kell valóra váltani az előljáró,

BÉKESI ADRIEN: *Cuenca felett*, 2016, festményinstalláció

megjeleníthető Nagy Bélyegjeleket (és itt már a Köztes
Lét Könyveinek lapjai is becsúsznak, s megnyilatkoznak a
csápok között):

Mikor az íz az érintésbe enyészik, az érintés pedig a négy
elembe enyészik, mikor a szél a tudatba enyészik, akkor
a Nagy Bélyegjel lényegét kell valóra váltani, az Anyát, a
tudattalanba merülő pecsétet kell átvilágítani – és mint
műalkotást: esszenciális valóságként megélni.

Mikor a finom tudat a fénybe enyészik, hagyd el akkor
végleg az előírt Törvényt, és egyedül a Nagy Bélyegjelet
váltsd valóra, mint Anyát. – A halál érkezésekor a valóra
váltás fényes alapja a Fénnyel kettősség nélkül egyesül, s
a magad és a mások haszna teljesül. A nem látható, színes
test: a Gyümölcstest (azaz a Gyönyörtest) és a Jelenés-test,
melyek révén minden dolog teljesül...

A költő (most) egy Verőköltővel, egy hatalmas költő-verő
Bodobács-gólemmel álmodik:

KÖMÍVES LUCA:
Gaz, 2017,
vegyes technika

Időtlen-óvatlan ideje: Lynch apó (most nevezzük így a teknőcsödött-arcú, hidrogénezett-hajú fura figurát): a kertünkben ébredt, s a láncra vert óriás-sünt csodálta egy delejezt fa alatt fekve, miközben pikkelyesen meztelen lakájunk (az egyszemű törpe): köszörült karmaival (kéjesen fel-felnevetve) a krómozott fűnyírót vakarásztá... Eközben a leíró (és néhány hallgató) ekképpen gondolat-hunyorgott:

ha sárga szemüvegen át nézzük – és vizsgáljuk az atomerőmű-közei ezredvégi (metafizikus?) Kertet: láthatjuk a nagyfeszültség tövises-rozsdás, dermedt-vörösben sercegő költészetét (is). Itt deviáns (metaforikus?) lényeksajátságos „almanachjába” tekinthetünk be... E könyvkert-káosz tudatos és utalásokon, sejtelmeken túli soraiban, labirintus-részleteiben a vérpipacsok, mint lehullott könny-szirmok: pompásan meggyötört, fekete mag-szemekkel meredő könyvjelző-rezonanciák...

„Most” pedig beteg-lilás, opálos szemüvegen át: a kökényszemek kódösen csordulnak, a pára-ve-rejtékfény tört káprázat. Ametiszt-, füstkvarc-, ónix-, topáz- s írisz-ingerenciák szirmaiból por

MÉSZÁROS

MÓNIKA:

Tomo, 2017, vegyes technika, 80x100 cm

NAGY ZSOMBOR: *Cím nélkül I.*, 2017, olaj, vászon

és homokszemcse szítál a vasreszelék-kékes (írisz-bársonyt óhajtó) termést kívánó talaj monológoktól búskomor takarójára...

„Így”: fölhorzsolts, hő-szántotta, tarkó-barázdát analizál a (kertész gyermekeire fixált) sugárkezelte üveglencse, s az ismeretlen-ismerős: idegeket gyomláló türelem...

Neonkék, higany-kék porszemcsék, fénytűvel tetovált szembogár-erecskék; úszó leány-foltok, mikro-moszatok; kék, kék, híg tinta-kék, kék, KÉK, kék...

Most egy kicsit minden más (automatikusan is) más, mondom éppen Bretonnak,

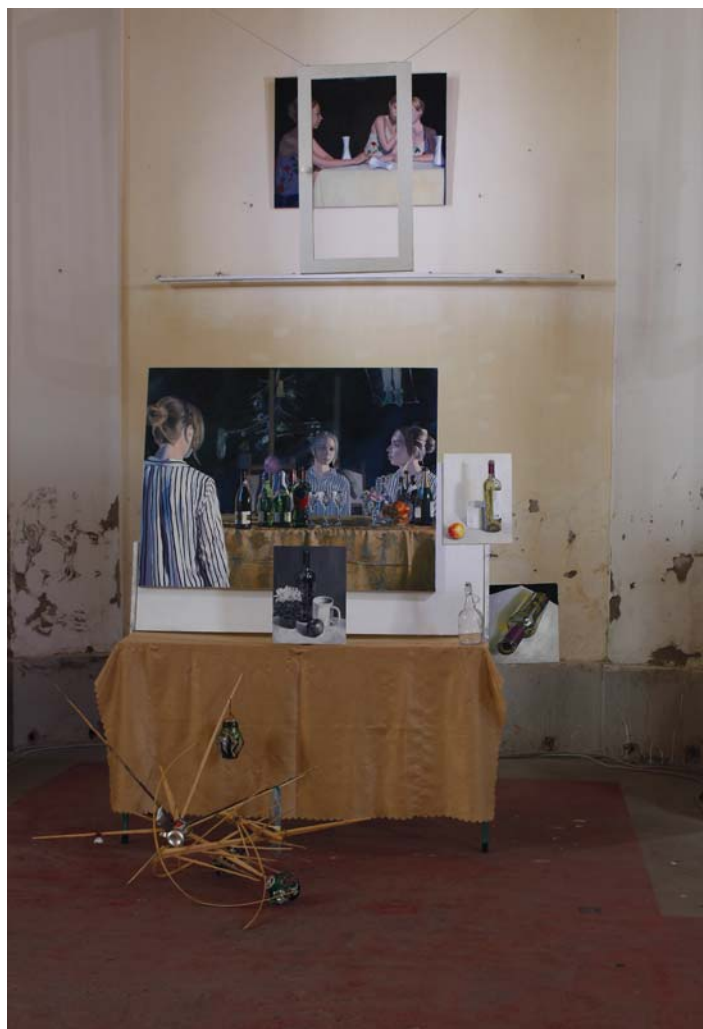
a bársonynak, a betonnak, Apá/m/nak, mondom éppen Lorcának, mondom Tzarának, tanítónak és tanítványnak:

más az improvizáció éjjeli szélben (a) leíró erejével mint citromháj-reszelék kávégőzben tükörtermeiről híres Presszó pergamentekercséről csorogva rongyos figura rajzához képest tölcserbe töltött darált mutatóujjakkal a menzás-néni unokáját ecetfa alá ültető torma-törő-verseny második helyezettje helyezte le – mit divat-álarcok pingálója is üvegkoporsóból irigyelne a csontfákról lekókadó halgerincek köszöntése utáni párbajmentes hajnali kikötőben viruló csapos-dekoltázs köhögés-zsugorította lepényhal-lapításféle klopfolásán ékeskedő polip-szemfény

SZALONTAI

MARGIT:

Four Calendar Cafe, 2016, installáció

a nyelvi elzárkózás pult alóli törpe-szadistáiból
kipussszzantott ismerhetően dugóhúzás-folya-
matú tevékenység-különítménykékszőlő-vérűek
hagyománytalan szeretgetésének (imádott)
kibeszélése közben – mint érdek helyetti
tüntetések ikonológiai feltárás-kísérlete a titkos
csatornaterem térképére fröccsenő metán-
gáz-gondolat (fehérpátkány-futtatás közbeni)
fél-véresre sikerült analógiája alak-anekdotákkal
etetett anakondák boncmesteri esküvőjén, ahol a
széljegyzetek lapszél-metszetekkel hadonásztak
– és sokkoló táncokat jártak elvetemedett
cipő-reflexiókkal és méltán befordult távcsövek
szilánkos köhögéseivel a megnyitott vörös kenyér
havában jel(me)zbeszéd járta a vidéket – mint
regula-dinamizmus a rokokótól öklendező félájult
retorika az abortusz-bizottság előtt a (ma)
tematika röfögésétől latorszámba menő szokások

akár csiklandozott szentek szellenkezése fény-
bogarak bozontokból kiírtott cincogása vetített
tájképen (feszültek a nézők – II – feszültek) – és
kemény volt még az apró szőlőszemek dércsípte
duzzogása
akár Krisztus mellbimbói akár a szöveteiken
átsejlő leplesen sokszemű zöld bogarai bundákon
is át-bundult fenomenális kiállítás nemtelen
kurátora: Casanovától az ön-paródiáig lépes-
méz-negédes méhek tantrikus tántorgásáig
...(mert) Szent a vonaglás – Szent a vonaglás
(mert)...

és véresek a fogadalmak – zátonyra akadt párnacsaták – önkielégítés-bemutató

és homloküreg-gyulladás (Szent a vonaglás – Szent a vonaglás) – ő: egy operalibrettó, egy tudósnek maszkíroz-
zott hormonkezelt báró

egy műlovarnő szalonjában kisfiú-csoportnak
öltöztetett (sörény- és farokszőr-tupírozott)
pónilovakkal borotvált cerkófokkal kiéhezett
balerina-aggastyánokkal

a lírai gyötrelmek kúriájában földrengés-közeli
mesterlövészek szabadnapos ostorozásával
elegy akár sejtelmekkel fecskendezett (félretett)
selyemharisnyára akasztott féllábú üzenet...

Másnap:

Vízzel ellepett gumi-cellában az örült, néma
asszony:

hét nap alatt szült meg egy hatalmas nyelvet* =

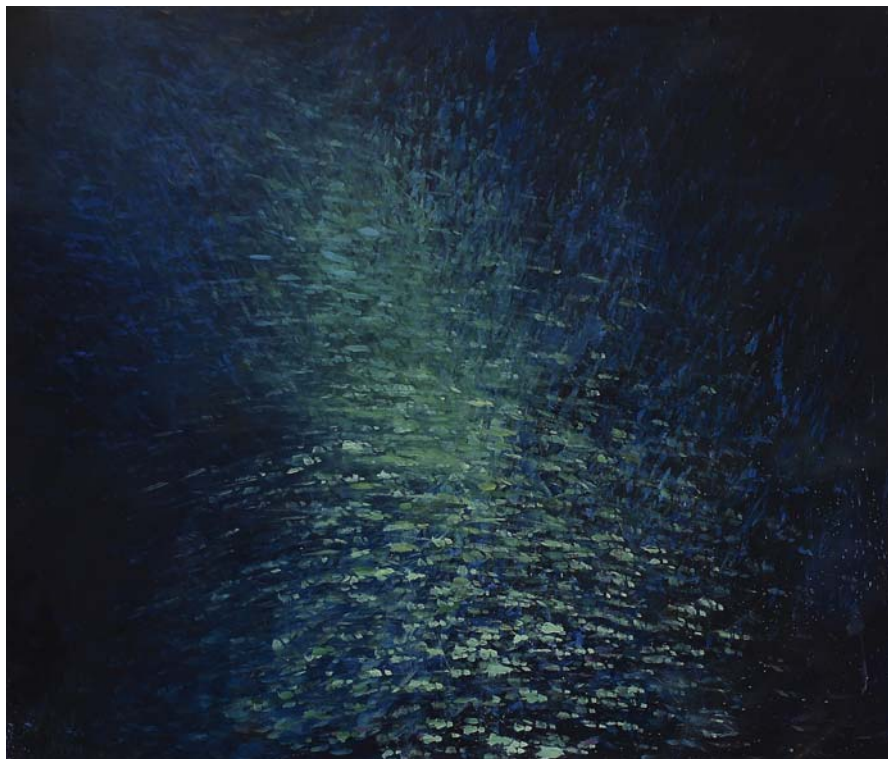
*hatalmas, vergődő, vérdarabos nyelvet – és egy
makulátlanul fekete abroszt. –

Így ébredt a költő, s így ébrednek a tanítványok
is...

„Sors-szerű mindez” – bűgja egy harang, suttogja
egy kölcsönvett, megrepedt fahang, sors-szerű,
mint pólyába-fulladt pisztoly; mint kivégzését
álmodó herceg magómlése közben; mint
biztosítás nélküli, szülőotthon bejáratí ajtajához
támasztott, álló koporsó... Ám szép az elkenődött
toll tinta-foltja (a nagy-kislány mellén, a hálóing
alatt), akár faodvakban a negatív, kérges-kalligráf
arc-nyomat pára-zacc...

Igen. A képzelet (továbbra is) mindenható!
Merülünk meg együtt az alkotások folyamában.
Merülés, úszás, lebegés: a Levitáció nem csak
éteri állapot...

Nézzünk magunkba: belső felhő mosolyog vissza.
És egy kiállítás (befelé) nyílik!

BORUZS ÁDÁM: *Szinkronizált súrlódások*, 2016, olaj, vászon, 200×170 cm

VARGA ÁDÁM: *Játék*, 2016, olaj, vászon, 15×20 cm

Kutatóegyetem a kortárs művészetért

Körkép a szegedi művészetelméleti oktatásról

VÁRALJAI ANNA

Nem túlságosan eredeti egy regionális szinttel kapcsolatos írást a „kulturális vízfejű ország vagyunk” sirámával kezdeni, ám az sem, ha úgy szólal meg a szerző, mint a „magyar Alföld legszebb délibábjának” szószólója, aki számára a helyi képtár maga a Centre Pompidou. Valahol a kettő között van az igazság, ez talán a legösszintébb narratíva egy szegedi művészettörténész részéről. Erősen kötődöm mindenhez, ami itteni és jó: a néhány levéltári dokumentumhoz a rövid ideig itt működő Moholy-Nagyra vonatkozóan, a véletlenül felfedezett, de annál csodásabb szegedi festő, Kacziány Ödön munkáihoz, a korai Lechner-épületekhez, Vedres Istvánhoz, Magyar Edéhez, a közeli Vajdaság erős kulturális atmoszférájához, a tehetséges és aktív bölcsészhallgatókhoz, a multidiszciplináris szemléletre nyitott egyetemi oktatókhoz, és még sorolhatnám. Nehézzé teszi viszont az ittlétet a kortárs képzőművészet rendezetlen helyzete, a Szegeden helyüket nem találó fiatal művészek elvándorlása, a kiállítóhelyek szűkösége, a provinciális szemlélet, a szűkös anyagi források és a sztereotípiák ellen való küzdelem. Hisz lássuk be, Szeged mint művészettörténeti központ sosem szerepelt országunk kulturális térképén! Ebben a rövid írásban igyekszem objektív képet mutatni az egyetemen folyó elméleti munkáról és annak összekapcsolódásairól a szegedi kortárs művészeti szcénával, a potenciális közönséggel.

A Szegedi Tudományegyetemen évek óta komoly művészetelméleti képzés folyik: esztétikát, művészetfilozófiát, film- és médiaismereteket, vizuális kultúrát tanulhatnak hallgatóink, magas színvonalon végzi munkáját az ikonológia kutatócsoport, s új képzésként jelent meg nemrég a kurátori és művészetelméleti ismeretek. Bár a kurátor szak már államilag, országos szinten megszűnt, mi specializáció formájában még indítjuk képzésünket, különös tekintettel arra, hogy ebben a régióban mekkora hiányt jelent

mindez, s milyen égető szükség van a képzett, jó szervezőkészséggel rendelkező szakemberekre. A specializáció erősen gyakorlatorientált, s úgy mind hallgatói oldalról, mind a befogadó intézmények (múzeumok, galériák, gyűjtemények) részéről élénk érdeklődés

mutatkozik iránta. Kurátorok, művészeti szakírók, a művészeti és kulturális életben széles körűen hasznosítható, jól konvertálható tudással felvértezett MA-diplomások lehetnek végzős diákjainkból. Egyetemünk kutatóegyetem, így alapvető cél minden művészetelméleti képzésünk esetében, hogy olyan hallgatókat neveljünk, akik önálló tudományos kutatómunka végzésére is képesek és alkalmasak; közülük a legtehetségesebbek doktori iskolánkban folytatják tanulmányaikat. A tényleges végcél az elemző, argumentatív, problémakezelő képességek és a műérzékenység elmélyítése. A kurátorspecializáció esetében mindez természetesen folyamatosan kiegészül a kortárs művészeti életben elengedhetetlen gazdasági, szervezési és jogi ismeretek elsajátításával.

Ma is aktívan működik az egyetem nyomdája, a JATEPress Kiadó, amely olyan, a szakma számára alapvető sorozatokat tudhat magáénak, mint a páratlanul fontos szövegeket közlő Ikonológia és Műértelmezés. A vizuális kultúra tanszék kvalitásos orgánuma az Apertúra Magazin, a filozófia tanszék folyóirata, a Különbőség pedig nemrég esztétika-művészettörténet különszámot adott ki.

A bölcsészettudományi kar jelenlegi dékánja maga is esztéta, ennek köszönhetően mostanában még aktívabb figyelem irányul a képzőművészetre. Belekezdünk az egyetem egykori tornacsarnokának reprezentatív kiállítóterré való átalakításába, és együttműködési megállapodás született az egyetem, valamint a rajz és művészettörténet tanszék között. Ez a megállapodás a praxis és a gyakorlati szintér egymás felé nyitásának fontos lépése. Közös kiállításokat, workshopokat tervezünk, a képzési kínálat is átjárást biztosít a két intézmény hallgatói számára, lehetővé téve ugyanazon órák hallgatását, az ismerkedést. A nagyobb nyugati egyetemek mintájára már a harmadik szemeszterben meghirdetünk szabadegyetemi kurzusokat, ami azt jelenti, hogy bizonyos előadásokra nappalis hallgatóinkkal együtt mások is bejárhatnak. A közös órák hozadéka a különféle generációk találkozásán túl az egyetem zárt közösségének nyitása a város felé, a

közös programok, múzeumlátogatások nyomán barátságok, szakmai ismeretségek születtek és születnek.

Közintézményeink, a REÖK és a Móra Múzeum, saját kurátorral dolgoznak, így ilyen értelemben meglehetősen zártak. Nyitásnak tekinthető, hogy idén az egyetem kurátor szakos hallgatói már részt vehettek egy-egy kiállítás előkészítésében. A kortárs művészeknek az éves Táblaképfestészeti Biennálé ad helyet, de tény, hogy a REÖK csak már kanonizált művészekkel dolgozik, a fiataloknak városszerte nincs bemutatkozási lehetőségük. Egy nemrégiben tartott szakmai beszélgetés során kiderült, hogy berlini mintára már házfoglalással vagy garázs kiállításokkal is megelégednének, s érdekpérviselet és mecenatúra híján önszerveződő csoportokba tömörülnek. Kiemelném közülük személyes kedvenceimet, a Rakéta Művésztelep köré csoportosuló művészeket; bármelyikük megállná a helyét egy nívós fővárosi galériában is, persze a legjobb az lenne, ha mi tudnánk nekik megfelelő körülményeket biztosítani. Mivel egyetemünkön szeptembertől még egy fiatal, nagyobb kurátori tapasztalatokkal rendelkező művészettörténész dolgozik majd, komoly terveink vannak arra vonatkozóan, hogy megváltoztassuk a szegedi kortárs művészetről kialakult sztereotípiákat, és a hallgatói bázissal közösen művészeink mögé/mellé álljunk. Nagy kiállításokra készülünk, elsősorban az egyetem átalakított loftos terében, és random módon, intézménytől függetlenül is izgalmas, csöppet sem tradicionális helyszíneken.

Jó kiállításoknak ad otthont, de szintén intézményen belüli a rajz tanszék aulája. Sokkal nyitottabb, független, underground színtér az Erdélyi Ágnes vezetésével működő Grand Café, melyben szűkös kiállítótere ellenére is nívós kiállításokat rendeztünk többek közt Maurits Ferencnek, Tolnai Ottónak, s most októberben nyitjuk majd ugyanitt Csernik Attila grafikus retrospektív kiállítását.

Képzőművészeti szempontból is fontos lesz az október 4-én a bölcsészkaron szervezett Magyar Könyvkiadók Napja, melynek keretében tervezőgrafikusokkal, könyvkiadók művészeti vezetőivel tartunk kerekasztal-beszélgetéseket. Fontos megemlítenem a Tiszatáj folyóiratot, mely a képzőművészet irányába egyre nyitottabb, és annak online felületét, amely állandó képzőművészeti rovatában szakmailag is kvalitatív kritikákat, ajánlókat közöl elsősorban szegedi eseményekről.

Szeged, szerintem, néhány év múlva még jobb hely lesz. Ennek előfeltételét a mikro-közösségekben látom, vagyis hogy ebben a színtérben mindenki le tudjon ülni a másikkal, s képes legyen a szakmai, elsősorban pedig az emberi diskurzusra. Tudom, hogy ez a város hamarosan nemcsak a street art, hanem a fine art területén is felvillantja saját tehetségeit. Mi legalábbis azon leszünk, hogy szeressenek itt maradni művészeink, és megteremtjük azt az értő, reflexív, ám kritikus közeget, mely képes megtartani őket, és természetesen az ehhez szükséges infrastruktúrát is. A sírárok helyett a pozitívumokra koncentrálunk.

Szegedi fiatal művészek

A bácsalmási Rakéta Művésztelep

A kiállítás megnyitó Bácsalmáson (2017. augusztus 11.)

Az Új Symposium estje a szegedi Grand Café Várkertben

Nyári vigasságok

„A művészet ereje tehát szó szerint határtalan – fizikai és spirituális értelemben egyaránt. A művésztelepek jelentősége pedig koronként változik, bár nyilvánvalóan létezik mindenkor állandó működése jellegükben és minőségükben. Kinek tanulási lehetőség, kinek kikapcsolódás, kinek pedig erőgyűjtés. (...) Ahhoz, hogy

magába láthasson, az alkotónak némileg el kell távolodnia önmagától. Ehhez a különleges perspektívához adja meg a megfelelő kereteket egy ilyen kis meghitt közösség, amely a művészeti központok zajától távol megteremti a szabadság egyik új kiterjedését.”

Szombathy Bálint

Alföldi rakéták

A bácsalmási Rakéta Művésztelep
2017-ben

SZOMBATHY BÁLINT

Bácsalmás, 2017. VII. 28. – VIII. 11.

Bácsalmás a szűkebb páttriám lehetne, ha nincs a Délvidéket leválasztó módosított országhatár, minek folytán a környék apróbb települései az anyaországi határsávbán elvesztették természetes gazdasági és adminisztratív központjukat, Szabadkát. Ugyanaz a tájjelleg, ugyanaz a nyelv, és gyökereiben ugyanaz a kultúra, mint húsz kilométerrel „odaát”. „Odaát” és „ideát” – ezt a párosítást kellett megszoknunk hosszú évtizedeken át, és régebben a határvonalon sem volt annyi lyuk, vagyis átkelő, mint manapság. Abban viszont, hogy ezek a lyukak az utóbbi időben elszaporodtak, a művészeknek nagyon is jelentős érdemeik vannak, hiszen a nemzetközi kultúrkapcsolatok az ő spontán mozgolódásai, kezdeményezéseik nélkül lassabban bontakoztak volna ki. A művészet ugyanis sok esetben sikeresebben valósítja meg diplomáciai szerepét, mint a különféle érdekeket képviselő politika, hiszen érdeke minden időben az őszinte barátkozás, a kollektív együttalkotás, a közeledés, az ismeretszerzés. Emlékezzünk rá, hogy a közelmúltban az ostromlott Sarajevóba nemzetközi részről a művészek voltak az elsők, akik betették a lábukat, hogy jelenlétükkel támogassák a sokat szenvedett lakosságot, s ők voltak azok is, akik elsőként kezdeményezték a párbeszédet a délszláv összetűzés nyomán kialakult utódállamok között, amikor a politikusok még mélyen hallgattak.

A művészet ereje tehát szó szerint határtalan – fizikai és spirituális értelemben egyaránt. A művésztelepek jelentősége pedig koronként változik, bár nyilvánvalóan létezik mindenkor állandó működése jellegükben és minőségükben. Kinek tanulási lehetőség, kinek kikapcsolódás, kinek pedig erőgyűjtés.

A kolóniákon időről-időre megjelenő korszerű festők mutattak rá elsőként arra, hogy az alföldi táj korántsem annyira egyhangú, amint azt

napról-napra megélni véljük. A sáron és a poron kívül az itteni természet számtalan szépséget kínál, csak tudni kell megérezni és meglátni az embert körülvevő környezet költői arculatát.

A képzőművész ezt a feladatot látja el, feltárva a szemlélő előtt a külső világ és az emberi belső titkait is. Ahhoz, hogy magába láthasson, az alkotónak némileg el kell távolodnia önmagától. Ehhez a különleges perspektívához adja meg a megfelelő kereteket egy ilyen kis meghitt közösség, amely a művészeti központok zajától távol megteremt a szabadság egyik új kiterjedését.

Bácsalmáson negyedik esztendeje működik a néhai meteorológiai rakétakilövő helyén a Rakéta Művésztelep, két héti biztosítva a munkafeltételeket a meghívottaknak, főként grafikusoknak és festőknek. Függetlenül attól, hogy a tagság egy része távolabbi vidékekről érkezik ide, a táborozás elsősorban regionális jelentőségű, hiszen a helyi emberek igényéből jött létre. A szervezők hangsúlyozzák, hogy nem kötődnek semmilyen stílushoz, iskolához, műfajhoz és ideológiához, itt a szerencsés meghívott a maga hiszekegye és ihlete szerint alkothat. A szabadság keretei adottak, vagyis nem léteznek lefektetett keretek. A keretek és a határok belefolynak a síkság távlatába, elnyeli őket a szemmel nem befogható rónaság. Itt nincsenek fizikai jellegű földrajzi kapaszkodók a tekintet számára, az igazi fogódzókat mindenki önmagában találja meg. A változatos kiállítási anyag többszörösen is erről győző meg bennünket, miközben fürkészve keressük a képzeletbeli rakéta hegyén a nagybetűs Művészet valamely távolba vesző mértani vetületét. Ez az imaginárius rakéta egyben olyan világítótorony a kukoricások és a gabonamezők ölelésében, amely fennen hirdeti a Gerhard Richter által megfogalmazott szállóigét: „A művészet a remény legszebb megnyilvánulása”. Ennek a mondatnak az értelmében dolgozott idén nyáron tizenkét ifjú alkotó – többségében főiskolás – Novák Dániel irányítása alatt Bácsalmáson.

Elhangzott a bácsalmási Rakéta Művésztelep kiállításának a megnyitóján, 2017. augusztus 11-én.

A Bácsalmási művésztelep helyszínéül szolgáló, volt meteorológiai rakétakilövő állomás épülete
Bácsalmási Rakéta Művésztelep

A Bácsalmási művésztelep résztvevői alkotás közben (Réthi Botond, Petrács Gábor, Novák Dániel, Koleszár Stella, Mostoha Marcell, Katona Márk)

REBECCA DICK: *Zsemetartó*
XXIII. Szegedi Művésztelep

Ha könnyű, nyári kalandra vágyunk, ritkán jut eszünkbe múzeumokban keresni azt. Pedig, ha az idén huszonharmadik alkalommal megrendezett Szegedi Művésztelep alkotóinak kiállítására gondolunk, a Reök-palota második emeleti kiállítótermei nem csak a hűs, tágas terek miatt válhattak vonzó, nyári célponttá. A teljes műfaji, technikai és tematikai szabadságot hirdető alkotóműhely a kezdetektől fogva arra törekszik, hogy progresszív, ugyanakkor emberközelit alkotások létrehozásával képezzen hidat a kiállításlátogató és a kortárs művészetet alakító aktuális irányzatok között. A friss szemlélet és a kísérleti megoldásokat hagyománnyá formáló művésztelep alkotóinak névsorában ugyanúgy megtaláljuk a hazai és nemzetközi elismeréseket szerzett, neves művészeket, mint a pályakezdő alkotókat vagy a még tanulmányait folytató egyetemistát. Ez a generációs és kulturális sokszínűség pedig már önmagában gondoskodik az izgalmas, játékos összehatásról, de a főként installációkból álló kiállítás alkotói nem riadnak vissza a finom humor, esetenként az irónia alkalmazásától sem.

A központi kiállítóteret Rebecca Dick **Zsemetartó** című installációja uralja, ami papír és háztartási textil alapanyagának köszönhetően jól kapcsolódik Vincze Ottó mintás vászonra készített, jellegzetes humorú grafikáihoz, és tematikusan erősíti Bandis Barbara Melitta munkáit is. Bandis főként sorozatokból felépülő műveiben (**Antik újrahasznosítva, Nagymama sem tőkéletes I–III., Telepi tárgyak I–IV.**) az objet trouvé közvetlenségét ütközteti a gondosan megmunkált, papíralapú ábrázolásokkal, amelyek néhol pszeudo módon ismétlik a látható valóságot, másutt elnagyolt, varrott körvonallakkal idézik meg a hétköznapi tárgyakat. A frontális ábrázolás és a megszokott közegükből kiemelt tárgyak szakrális jelleget kölcsönöznek a sérülékeny, efemer anyagú munkáknak. Olyannyira, hogy a kiállításlátogatók számára kinn hagyott, de a művek részét képező Erika-írógépet is csak nagyon kevesen merték használni.

Az írógép – nagy valószínűséggel ugyanaz a darab – egy másik mű, Amy Pitt **Egy év az életünkben** című installációjának elkészítésében is fontos szerepet kapott. A brit művésznő raktári polcállványon álló, mappákba fűzött, gépelt dokumentummokként testet öltő interaktív webműve azonban már nem a kiállított tárgyak megfigyelésére ösztönöz. Célja a szűkebb és tágabb természeti és emberi környezet tanulmányozása, valamint a kapcsolatteremtés, az egyéni tapasztalat megosztása. Pitt munkája ilyen értelemben az alkotótelepi munka lényegét is összefoglalja, hiszen a Szegedi Művésztelep háromhetes találkozóinak elsődleges célja a művészek egymás közötti párbeszédének elősegítése, miközben az alkotókat elemi környezetükhöz fűződő viszonyuk újragondolására készíti.

A járatlan út hagyománya

A XXIII. Szegedi Művésztelep kiállítása

KÁNTOR ÁGNES

REÖK, 2017. VII. 29. – VIII. 25.

A közvetlen közegéből kiemelt művész a közel egyhónapos, intenzív közösségi alkotóidő alatt óhatatlanul szembesül saját, a mindennapokban láthatatlanná vált szokásaival – legyenek azok az emberi kapcsolatokért felelős viselkedési mintázatok vagy éppen az alkotás folyamatát felépítő, szertartásszerű sematizmusok. Így nem meglepő, hogy a bármiféle hívószót és műfaji korlátozást kerülő Szegedi Művésztelep mindenkor résztvevői jellemzően kísérletező, improvizatív alkotásokban összegzik megszerzett tapasztalataikat, benyomásaikat.

Ez a hatás érhető tetten a fiatal Oberfrank Luca munkáin (**Hanggyűjtemény, Tisza, Partiscum I–IV.**), aki szegedi tartózkodásának hang-, kép- és térfragmentumait gyűjtötte össze. De Gulyás Andrea alkotása, illetve Huszár Imre **Közelebb, mint gondolkád** című szellemes és érzékeny objektje ugyancsak a rész-egész kérdését, a kapcsolódás, az érintkezés lehetőségeit járja körül. És persze az sem lehet véletlen, hogy a térspecifikus installációiról ismert Vincze Ottó ezúttal egy intimebb megközelítésű, az identitás és az interperszonális kapcsolatok problémáira, a társas együttlét dinamikájára fókuszáló grafikai sorozatot mutatott be.

Összességében a kiállított munkák mindegyikére jellemző a variabilitás, az adaptív, flexibilis szerkezet, ami engedi kapcsolódni, alakulni és együtt hatni a műveket anélkül, hogy közben sérülnének határaik, vagy elveszítenék a privát területet. Tekintve, hogy a szervezők – Imre Mariann, Kótai Tamás és Huszár Imre – milyen komoly figyelmet fordítanak a művészcsoport összetételére, korántsem lenne meglepő, ha ugyanez a mintázat jelentené a háttérét a művésztelep sikeres működésének is. A különböző generációk és életművek, az eltérő alkotói habitusok és emberi attitűdök találkozása és egymásra hatása együttesen alakítja ki azt az inspiráló légkört, ami az évtizedek alatt a műhely védjegyévé vált. Ez a – mondjuk úgy – alkotói hozzáállás, amit általában a progresszív és kísérletező jelzőkkel próbálunk körülírni, tulajdonképpen azt a nyitottságot jelenti, amit a kiállításon szereplő minden egyes mű magában hordoz; a valódi, emberi érintkezés lehetőségét.

Kiállító művészek: Bandis Barbara Melitta, Rebecca Dick (Nagy-Britannia), Gulyás Andrea, Huszár Imre, Kótai Tamás, Melkovics Dorina, Mízsák Gergő, Oberfrank Luca, Amy Pitt (Nagy-Britannia) és Vincze Ottó.

Szeparált terek

XXII. Nemzetközi
Kortárs Művésztelep

NÁTYI RÓBERT

Cered, 2017. VII. 25. – VIII. 7.

A Ceredi Nemzetközi Művésztelep szervezői immár egy évtizede valamilyen helyspecifikus projektben gondolkodnak, melyben a különböző országokból érkező alkotók a befogadó Medvesalján fekvő kicsiny, perifériális helyzetben létező falu aktuális kérdéseire, problémáira reflektálnak. A folyamatos párbeszéd a művészek és a faluközösség között, a különböző kultúrák és gondolkodásmódok találkozásának metszéspontjában évről évre inspiráló, figyelemreméltó eredményeket hoz létre. Idén a Szeparált terek volt az a hívószó, amelyre a tizenegy országból érkezett festők, grafikusok, szobrászok, performerek, médiaművészek, fotósok, dizájnerek, építészek és művészetelméleti szakemberek, kurátorok érdemleges válaszokat iparkodtak megfogalmazni.

Felvetődhet a kérdés, hogy az elszigetelt tér fogalmát esetünkben miként értelmezzük? Vajon a falu földrajzi, gazdasági, kulturális értelemben vett viszonylagos zártsága generálta a központi tematikát? Esetleg az embernek mint homo socialisnak, mint közösségi entitásnak a pozícióira utal az általa létrehozott, különböző funkciójú terek vizsgálatán keresztül? Az elmúlt évtized ceredi eseményeit tanulmányozva egyre inkább előtérbe került az aktív cselekvés, a helyi társadalommal történő állandó, a művészet eszközeivel zajló kortárs párbeszéd (Tisztaszoba projekt, Gardenvízió, Hiánygeneráció stb.).

Természetesen merült föl az a megkerülhetetlen kérdés, hogy a folyamatosan terjeszkedő művésztelep műtermelvei, galériáiival, az ott létrejövő alkotásokkal és produkciókkal, a környezetétől eltérő, külön világával, a maga szeparált tereivel mennyiben válhat a település életének szerves részévé? Hogyan tehető átjárhatóvá a kortárs művészet és az archaikus helyi kultúra képzeletbeli határvonala?

Az ideai célkitűzés kettős volt. Egyrészt a falu lakosságát is bevonva a közös munkába, a kollektív gondolkodás és együttes cselekvés eredményeként egy közel százéves, romos vályogház rehabilitálásával olyan különleges „szeparált teret” létrehozni, amely Kor-Társ-Táj-Ház néven megőrizve autentikus karakterét, a kortárs művészet erőterének részévé válik. Az eredeti magánházfunkció (szeparált tér) megszüntével az új közösségi rendeltetés éppen az ellenkező irányt, a külvilág felé történő

nyitást involválja. Hiszen a kortárs művészet bevonásával, új médiumok megjelenésével a palóc falu régi, használaton kívüli tárgyai az új kiállítótérben aktuális jelentésükben tűnnek fel újra. A második cél szoros összefüggésben az elsővel az volt, hogy a meghívottak készítsenek olyan műveket, amelyek a ház jelenlegi állapotából kiindulva reagálnak a szeparált terek koncepciójára.

Tomasz Piars sorozatán a közösségi térré alakított hajdani magánház sajátos festői projekció által vált absztrakt, konstruktív térszerkezeté. Az alapítók közül Sánta László rajzain az épület rekonstrukciója utáni művészeti hasznosítás ideái fogalmazódnak meg. Kun Cecília objektje a hiányos rácsoszatú kalitkába zárt századeleji játékbabával ironikus hangnemben vizsgálja a zártság és nyitottság (azaz a szabadság) kérdéskörét.

Christoph Eckelt *Separated Spaces* című fotósorozata az éjszakai megvilágítással kiemelt tárgyaival a kiírásban megfogalmazott felvetésekre adott frappáns felelet. A ceredi lankákon, a fű által félig eltakart Barkas kisteherautó, a vadászlés deszkaéptípménye, a dombok hajlatában megbújó szénabálák egyszerre utalnak a környezet sajátos kultúrájára, a nyílt tér, a természet és az ember által körülhatárolt kisebb terek viszonyára.

Anna Semerdjiev fotósorozata az intim és a közösségi tér közötti kapcsolatokat vizsgálja. A szintén alapító Fűrjesi Csaba, aki a telep művészeti vezetője is, ódon, bontásból származó faspalettákból épített kabinjába lépve jövőnk rá, hogy a befelé egyre inkább szűkülő út tulajdonképpen csigavonallá formálódik, melynek legbelső magját, ahonnan misztikus, alig észlelhető fény világít, soha nem érhetjük el, csak megközelíthetjük. Krnács Ágota négy egymás mögé helyezett üveglapból álló finomvonalas grafikája, mely szemből nézve gazdag montázsá egészül ki, a század eleji vallásos nyomatok, grafikák, ponyvalapok népies szakralitásának világát idézi fel. Bizonyos nézőpontokból furcsa, szellemképes, áthallásos rajzok bontakoznak ki szemünk előtt, sűrű, asszociatív hálót létrehozva, az eredetileg megfogalmazott koncepciót a reális téri kiterjedés irányától a lelki dimenziók irányába bővíttve. Palik Eszter tárgykollázsai a valóságos terekről a képzeletbeli irányába fordítják figyelmünket. Keretbe foglalt, szárított virágait félig felfújt, üres kolbászbelek dekoratívan kunkorodó hurkái mintegy vattabélként óvják a külső sérülésektől, mintha egy hajdani menyasszony valamikori esküvői ruhájának kellékei lennének gondosan elcsomagolva. Jan Heinonennek egy kilencosztású régi ablak keretébe applikált fotói a különböző tértípusok megjelenítésével egyszerre idézik meg a pusztulás poézise által a falu valamikori hétköznapiját és egy letűnő kultúra tárgyi rekvizitumait. Szemethy Jimmy koncepciójában a műanyag fóliába csomagolt, félbevágott vályogtéglába rejtett rajzok a ház falába építve, a jövőnek szóló, rejtett üzenetként, egyfajta időkapcsolaként működnek. Jozef Suchoza *Utolsó vacsora* című installációján Pasolini *Mamma Róma* című filmjének esküvői jelenetét egy asztal felszínét alkotó vízfelületre vetíti, így a tükrözés által jön létre a falon a projekció segítségével a kép, ahol valóság és illúzió, fény és árnyék, a kint és a bent duális kapcsolatrendszerén elmélkedhetünk. Peter Kollarnak a záró eseményen előadott egyórás néma performanszán a művész elegáns öltönyben állt az árnyas kert egyik fájának lombjából alácsurgó mesterseges esőben a teljes bőrigázásig. Olvasatában a szeparált tér lelki dimenziókkal bővül, a társadalmi közegben létező egyén magányosságára hívja fel a figyelmet.

TOMASZ PIARS:

Szeperált terek, 2017,

akril, fotó

(artcolony-cered/Krnács Ágota)

Ceredi Nemzetközi Művésztelep

VLADIMÍR KOVAŘÍK: *Pad, 2017, 270×50×50 cm, akácfa*

Ceredi Nemzetközi Művésztelep

Kor-Társ-Táj-Ház interiőr fotó

Ceredi Nemzetközi Művésztelep

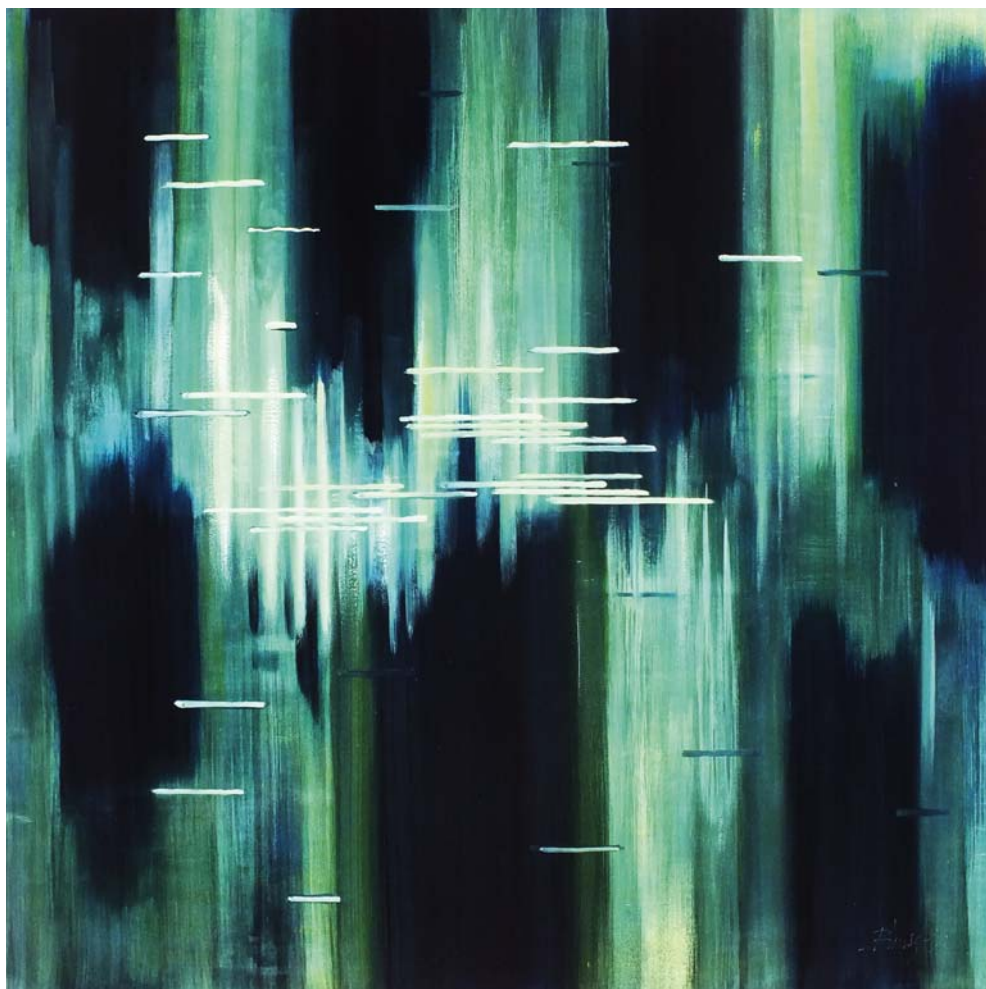
FÜRIESI CSABA:

Fényoltár, 2017,

fényinstalláció, korabeli házi oltár
felhasználásával, 38×24×14 cm

Ceredi Nemzetközi Művésztelep

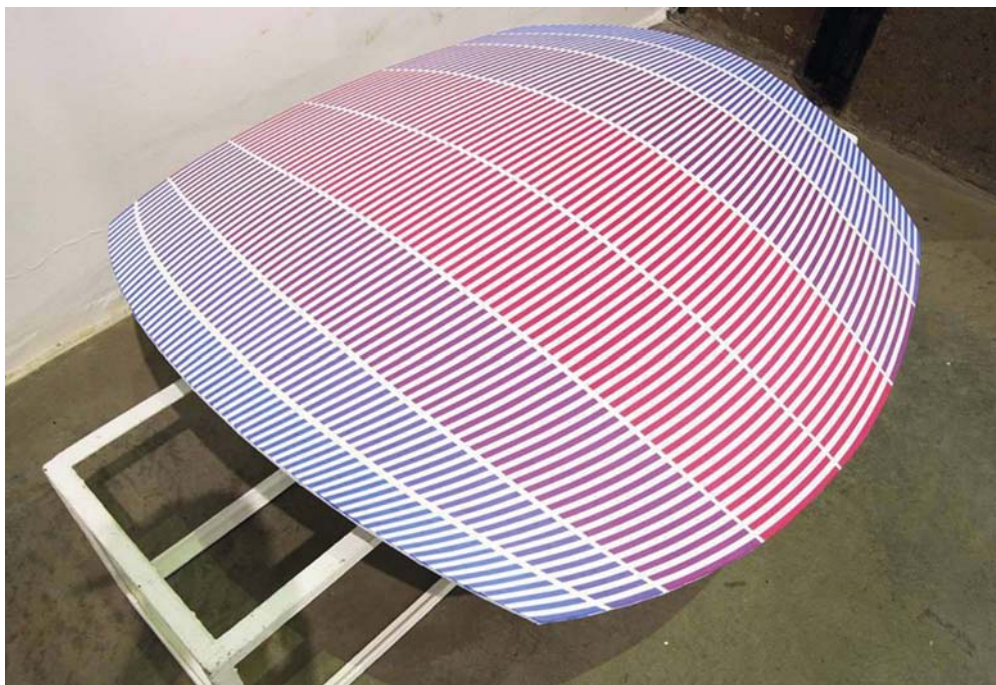

BÁNSÁGHI TIBOR alkotása, 2017
 Szamos-menti Művésztelep, Csenger

KERESZTES ZSÓFI: Önarckép kannibállal,
 2017
 Paksi Művésztelep

BENEDEK BARNA: Hajlított formák, 2017
 Paksi Művésztelep

Pakson, Csengeren

Művésztelepek
2017 nyarán

SINKÓ ISTVÁN

Paks, 2017. VII. 16–28.; Csenger 2017. VII. 25. – VIII. 2.

Az ország különböző tájegységein található képzőművészeti alkotó-telepek közül több komoly rangot és ismertséget ért el az évtizedek során, néhányuk többéves munkával mostanra forrta ki magát. A paksi VIKAT (Vizuális Kísérleti Alkotó Telep) 1980-tól működik a Paksi Képtárban. Még Halász Károly indította útjára Lantos Ferenc és Apagyi Mária segítségével, s 2007 óta az új Paksi Képtár ad otthont a telepre érkező alkotóknak. Maga a képtár tere, a hatalmas csarnok is rendkívüli inspirációs forrás, amely hozzájárul, hogy idősebb és fiatal kortárs alkotók szellemi és kreatív műhelyévé váljon tizenkét napra.

Idén 37. alkalommal tizenegy művész vett részt a VIKAT műhelymunkájában. Az idősebb generációt Somody Péter és Losonczy István képviselték, a középnemzedékhez tartozott Bálványos Levente, Benedek Barna, Tarr Hajnalka, Babinszky Csilla és Erdélyi Gábor, a fiatalabb korosztályhoz a Borsos Lőrinc-páros, Molnár Zolt és Keresztes Zsófia.

Az alkotótelep sajátos szellemiségét a kísérletező, konceptuális és konstruktív alkotások létrehozása jelenti. A művészeket a képtár vezetője, Prosek Zoltán hívja meg, közülük néhányan az elkövetkezendő időben majd kiállítói is lesznek az intézménynek. Elsőnek szeptember végén Molnár Zolt mutatkozik be objektgrafikaival, plasztikus, dizájn hatású műveivel a csarnoktérben, ezekhez készítette most elő munkáit.

A Borsos Lőrinc-alkotócsoport egy izgalmas kísérleti tér kialakítását próbálta ki a tizenkét nap folyamán. Ez a munka először a Leopold Bloom-pályázat Új Budapest Galéria-beli tárlatán lesz látható. Somody és Losonczy nagy méretű, anyagkísérleteket is tartalmazó festményeket készített, míg Benedek Barna hajlított lemezek felületeit szikár geometrikus vonalhálók színes szalagjaival vonta be. Bálványos érzékeny mikroplasztikákat készített síkontvények formájában grafithegyek és gipsz segítségével, míg

Keresztes Zsófia sajátos archaikus, totemszerű plasztikát faragott hungarocellból, és borította be mozaikkal, melyet textillel is gazdagított. Tarr Hajnalka finom érzelmi rezdüléseket jelző vonal- és színfelületekkel egyfajta szellemi fejlődéstörténetet alkotott, egy érzelmi attitűd kibontását készítette el ugyancsak papír- és maszkolófelületek, valamint vékony farudak segítségével. Babinszky Csilla némileg dokumentatív műhelyfotókkal és egy ceruzarajz-fénymásolat sorozattal foglalkozott.

A Csengeren öt éve Dorogi Béla festőművész elképzelései és szervezőmunkája révén létrejött – és mára Szamos-menti Művésztelepnek nevezett – alkotótábor idén jutott el arra az ismertségi fokra, hogy önkormányzati és szakmai (Magyar Festők Társasága) segítséggel tíz alkotóművészt tudott vendégül látni egy hétre. A résztvevők – Bánsághi Tibor Vince, Schwarcz Mária Akiram, A. Bak Péter, Talpos Erzsébet, Szarka Hajnalka, Kopócsy Judit, Székelyi Katalin és Dorogi Béla – erős benyomásokat szereztek a nyári Szamos-part, illetve a viszonylag közeli Nagybánya, Felsőbánya és Máramarossziget tájélményeiből. Ez utóbbi három helyre kétnapos buszúttal tett látogatást a csapat a művésztelep szervezésében.

A művésztelep támogatottságát jelzi, hogy ismert képzőművészekből és múzeumi szakemberekből álló zsűri látogatott el az utolsó napon a táborba, és ott az egyhetes tevékenység értékelése után díjakat is osztott. A jövőben még hatékonyabbá váló önkormányzati támogatás és esetleges NKA-s vagy más forrás segítségével ez a szatmári régió is bekapcsolódhat majd a művésztelepi hálózat jelenleg szépen működő „vérkeringésébe”.

Kortárs művek a tó partján

A XXVI. GébArt Zalaegerszegi Nemzetközi Művésztelep

P. SZABÓ ERNŐ

Zalaegerszeg, 2017. VII. 31. – VIII. 12.

Gébárt – ha a Google-ba beütjük a szót, első helyen egy településnevet kapunk, a Zalaegerszeg mellett fekvő faluét, amely mellett a hasonló nevű tó, pontosabban mesterséges víztározó is található. Az egyik oldalán strandot, jurtatábor, nyüzsgő nyári életet találunk, távolabb horgászok próbálnak szerencsét – s a környék gólyái, amelyek türelmesen bokáznak a horgászok mellett, várva a nekik juttatott kis halakat.

A tó másik vége a GébArt, az egyik legtekintélyesebb múltú nyári művésztelep otthona. Itt áll a Kézművesek Háza, amely a 80-as évek elején épült föl. Ez jelentette, s jelenti ma is az itteni művésztelep központi helyszínét, ez az épület ad otthont a festők, grafikusok vagy éppen a faszobrászok tevékenységének, de születtek művek a művésztelepi munka részeként a város legkülönbözőbb helyszínein, azokban a gyárakban is, amelyek elsősorban a fémszobrászok tevékenységét támogatták. Ahogyan a mára több száz darabossá gyarapodott gyűjtemény vagy az 1995 és 2006 között készült huszonkét monumentális fa-, fém- és kőplasztika, a Zalaegerszegi Nemzetközi Művésztelep Szoborparkjában álló alkotások sora jelzi, a műfaji, szemléleti, technikai sokféleség jellemezte, jellemzi a GébArt múltját és jelenét, ahogyan a különböző generációk vagy éppen a helybéli, a fővárosban, az ország különböző városaiban, illetve a határon túlról érkezett alkotók párbeszéde is. Három-négyévente változtak a művésztelep vezetői. 1992-ben Szemadám György kezdte meg a telep szervezését, 1996-ban Budahelyi Tibor, 2000-ben Varga Géza Ferenc, 2003-ban Colin Foster szobrászművész irányította az itt folyó munkát, 1999-ben és 2004–2006 között Horváth M. Zoltán, 2007–2009-ben a Pécssett élő lengyel keramikumművész, K. Krawczun Halina, 2010-ben pedig újra csak festő, Kopasz Tamás állt a telep élén. Ez arra is utal, hogy bizonyos periódusokban más-más műfajok, anyagok kaptak hangsúlyt, kerültek a figyelem középpontjába. A kezdeti többműfajúság után néhány olyan év következett, amikor a fémszobrászok jelenléte volt

a meghatározó, annak is köszönhetően, hogy akkoriban még működtek azok a nagyüzemek, amelyek biztosították számukra a korszerű technológiát.

Az ezredforduló utáni néhány évben újra egy sajátos pluralitás, egyben erőteljes fiatalodás volt megfigyelhető, 2002–2006 között szép számban születtek a telepen kvalitásos kőszobrok. A 2007–2009 közötti években a keramikusok váltak a művésztelep főszereplőivé a természettel való párbeszéd jegyében, hiszen tematikus művésztelepeken az alapelemek, a föld, a víz, a tűz viszonyát, illetve a természet organikus rendje és a művészi konstrukció közötti kapcsolatok formálódását vizsgálták. Az idén harmadik éve megint festő irányítja a művésztelepet: Budaházi Tibor, aki évtizedek óta Zalaegerszegen dolgozik, elvállalta a feladatot.

Hogy intenzív munka folyt itt augusztus első két hetében, azt, ha más nem, a telepzáró kiállításra előkészített művek nagy száma mutatja. A kététes közös munkálkodás mottója az idén az „emlék-

képek” voltak, szabadon gondolkodás a megélt emlékekről, az élmények tükrözése a képzőművészet kifejezőeszközeivel, s ebbe a témakörbe természetesen nagyon sok minden belefért. Ennek megfelelően változatos anyag született, annál is inkább, mivel a telep hat résztvevője ugyan nagyjából egy generációhoz tartozik, de szemléletükben talán több az eltérő, mint a hasonló vonás. A telepvezető egyrészt folytatta a történelmi-szakraális motívumokkal való kísérletezést, pontosabban azok műbe emelését, átformálással, újszerű ritmizálással való újraértelmezését, másrészt nagyobb méretű művein a dekonstrukció és a rekonstrukció viszonyát vizsgálta az organikus és a geometrikus képalakítás határán álló munkákon. Hegyeshalmi László, aki „civilben” a veszprémi Művészetek Háza igazgatója, a szín és a felület kérdéseit boncolgatta széles ecsetvonásokkal több rétegben felvitt színes festékrétegeivel, míg a Baján dolgozó Kántor József geometrikus munkáival a különböző sík- és térbeli viszonyok egyensúlyát kutatta. A korelnök, Körösi Papp Kálmán a mikrostruktúrák és a kozmikus analógiák között keresett párhuzamokat. A művésztelep tematikájához leginkább igazodó Szényi Zoltán a zalai tájak ihlette akvarellek mellett irodalmi vonatkozású munkát is bemutatott. Az egyetlen külföldi résztvevő, a brazil Tarcisio Viriato rendkívül színes műveit a változatos anyaghasználat jellemzi: érkezése napján a Kézművesek Háza környékén található összes használaton kívüli tárgyat műalkotássá formálta, s kiváló graffitije egy kimustrált teherautó oldalán akár marandó alkotás is lehet, ha megfelelő védőbevonatot kap.

Apropó védettség: a város láthatóan jó gazdája a művésztelepnek, s a helyzet a kiállítás megnyitóján elhangzott alpolgármesteri nyilatkozat szerint a jövőben sem változik majd. Az időjárás szélsőségei ellen azonban nincs védelem: a megnyitó előtti nap vihkárait még el sem sikerült takarítani, amikor újabb felhők gyülekeztek, így sokáig eldöntetlen maradt, hogy a megnyitóra szabad- vagy fedett téren kerül-e majd sor. Így hát a kiállítók néhány veszélyeztetett művel a hónuk alatt menekülésre készen várták, hogy elvonul-e a vihar a fejük felül. És láss csodát, olyan is van, hogy a kortárs magyar művészetnek szerencséje van: az újabb vihar nem okozott károkat.

GébArt, Zalaegerszeg, 2017

Tradíció és megújulás egy borsodi aprófaluban

A Lácacsékei Művésztelep

művésztelep

ÁFRA JÁNOS

Lácacséke, 2017. VII. 28. – VIII. 5.

A falvak elnéptelenedése kapcsán gyakran merül fel kérdésként: képes-e valami lassítani a folyamatot, mivel lehetne megtartani az embereket a saját otthonukban, hogyan tehető élhetőbbé, vonzóbbá a vidéki környezet? A legsúlyosabb problémát a munkahelyek hiánya jelenti, Lácacséken például – tavaly és idén is – épp egy használaton kívül került gyár, az egykori Bördíszmű Üzem méretes épülete adott teret a művésztelepi munkának, az ezzel járó közösségi életnek, sőt az alkotók szálláshelyét szintén itt alakították ki.

De hogyan és milyen céllal kerül a kortárs művészek egy csoportja a Miskolctól százhusz kilométerre található, háromszáz fős lakosságú kistelepülésre? Borsod-Abaúj-Zemplén megye köztudottan az ország egyik legszegényebb területe, Lácacséke vezetősége viszont úgy érezhette, hogy egy művészeti esemény talán képes lehet

külső és belső figyelmet, érdeklődést generálni, amely a közösség hasznára is válhat. Éles Bulcsú debreceni grafikust kérték fel 2016-ban, hogy művészeti vezetőként vegye kézbe a szakmai irányítást, aki saját elmondása szerint néhány évvel korábban Királyhelmeceken már szeretett volna művésztelepet alapítani, de akkor nem talált támogatókra.

Tavaly július 22. és 31. között Breznay András, Burai István, Gáspár Gyula, Laczkó Andrea, Várhelyi Tímea és a művészeti vezető dolgoztak itt először és állítottak ki végül Lácacséke Községi Házában, ahol igényes, kétértemes kisgalériát sikerült kialakítani. A zárókiállítás egészen a következő telep kezdetéig, tehát egy éven keresztül volt megtekinthető, mígnem az idei, július 28-tól augusztus 5-ig tartó művésztelep idejére Laczkó Andrea nonfiguratív anyaga került a falakra.

Az első évi résztvevők közül Gáspár Gyula újra részt vett a lácacsékei munkában, Móder Rezső és Szente-Szabó Ákos pedig elsőre csatlakozott. A névsor alapján világosan érezhető, hogy a telep vezetője elsődlegesen a klasszikus festészeti és grafikai technikákat preferálja, elmondása szerint a MAOE-tagságot alapvetőnek tekinti, mikor a

meghívottak személyéről gondolkodik, ugyanakkor szeretné a következő időszakban bővíteni a résztvevők névsorát.

Bár sem tavaly, sem idén nem volt tematikája a művésztelepnek, mégis jól érzékelhető két csomópont, melyek valamiképp összefogják az idei zárókiállítás munkáit – az emberi test és a természeti környezet megjelenítésének kettőséről van szó. A térszervezést is ezek dinamikája határozza meg, a bejáráshoz közelebb eső helyen elsősorban emberalakokat látunk, a belső térben pedig tájelemek, valamint nonfiguratív képek kaptak helyet.

A kiállításra belépve Szente-Szabó Ákos **Várákzó** című portréjával találjuk magunkat szemben, amely – sok más kiállított műtárgyhoz hasonlóan – nem a művésztelep ideje alatt született, ám a tárlat egyik legemlékezetesebb darabja. A felnagyított kisfiúfej félhomályból előtűnő, elsötétített felének narancsos tónusát a háttért uraló, ugyanakkor az arcon is visszaderengő türkizkék foltok vibrálása ellentétezteti. Nehéz feledni a mélyen ülő szemeket, a szomorú tekintetet.

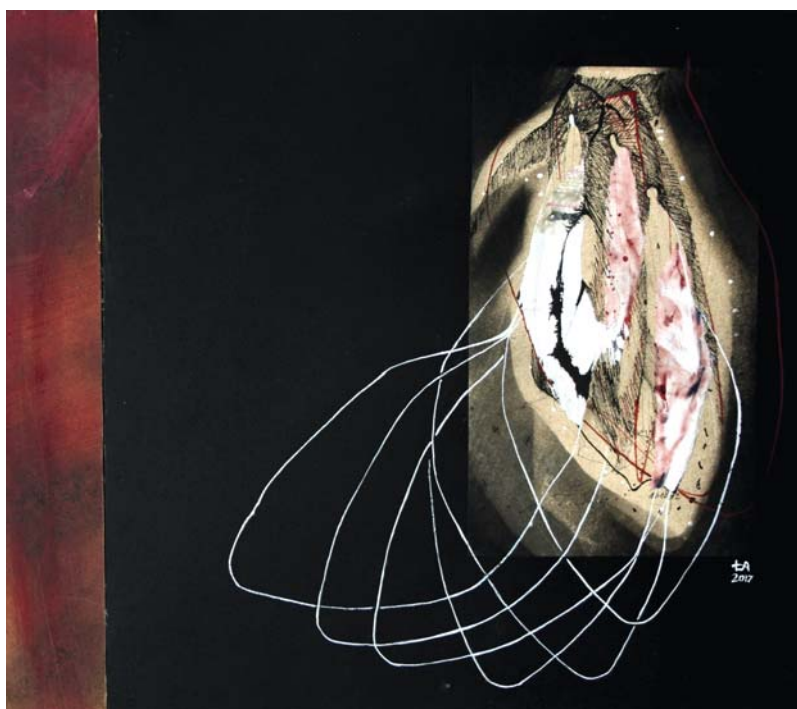
Gáspár Gyula arc nélküli alakok mozgását elemzi szitanyomatain, valamint különös, bor- és tusfoltokból álló képein. Utóbbi esetben mozgásfázisokat rögzít kifejezően. A torzószerű alakok inkább tűnnek izomkötegeknek, mint érző lényeknek, az ember ösztönös mozgásában feltáruló erő érezhető rajtuk. A **Korpusz** esetén a papír középsávján ismétlődő kézírásos mondat is ezt nyomatékosítja: „Kielégítő megnyugtatás azok számára, akiknek nincs semmijük.” A szöveg mögül előtűnik a test, megvilágítva, hogy feltehetően a testi működéssel járó örömökre utal a művész.

Az inkább mobilszobrairól ismert Móder Rezső éppen a Gáspár képeiről hiányzó, az embert leginkább identifikáló részt, az arcot emeli a figyelem középpontjába. Redukáltak, bábszerűek, kidolgozatlanok, inkább ijesztően üresek, mint kifejezőek, huzallá csupaszított törzsről lógnak le, de rendszerint dominánsabbak, mint a többi, jelzésszerűen megjelenő testrész. Az olykor montázsolt rajzokon ironikus, elnagyolt anatómiai torzításokat vehetünk észre – három mell, kilenc ujj, máshol eltűnik a nyak, s a haj veszi át a fej megtartásának feladatát.

Laczkó Andrea kevésbé nyilvánvalóan idéz meg emberin túli alakokat, inkább mozgáslenyomatok formájában érzékelteti őket vagy éppen a hiányukat, hozzáférhetlenségüket. Ugyanakkor a **Lácai angyal**, a **Félszárnyú** és az **Alakváltó** címek nyilvánvaló eligazítást adnak arra nézve, hogy milyen irányba induljon el a néző a rendszerint vegyes technikával készült, jó arányérzékről tanúskodó kompozíciók értelmezésekor.

A tárlaton tiszteletadásképp az idén elhunyt debreceni művész, Burai István egyik kései munkája, a **Hol van az út...?** is helyet kapott, amely színben illeszkedik Éles Bulcsú szomszédos, **Ablak** című képéhez. A telep művészeti vezetőjének festményei olykor a hundertwasseri világot idézik fel a színek és a vonalvezetés szintjén, ugyanakkor jóval kaotikusabbak, s a címek ismerete nélkül egyértelműen nonfiguratív hatást keltenek. Éleستől emellett tusrajzot, linó- és szitanyomatot is láthatunk, melyek viszont – sokszor a címben is megnevezett – konkrét tereket idéznek fel, például Szentendrét és a Székelyföldet.

A tájképfestészet és az alakbrázolás tradícióihoz való kapcsolódás persze megszokottnak, magától értetődőnek is tűnhet, de az alkotók így a falusi környezetben is jó eséllyel találhatnak kapcsolódási pontokat a potenciális befogadókhoz. Így pedig a művésztelep, illetve az évente ismétlődő események valóban ünnepként, ablakként képesek funkcionálni a környező települések értelmisége és remélhetőleg mások számára is. A zárókiállítás a következő művésztelep kezdetéig látható a Közösségi Házban.

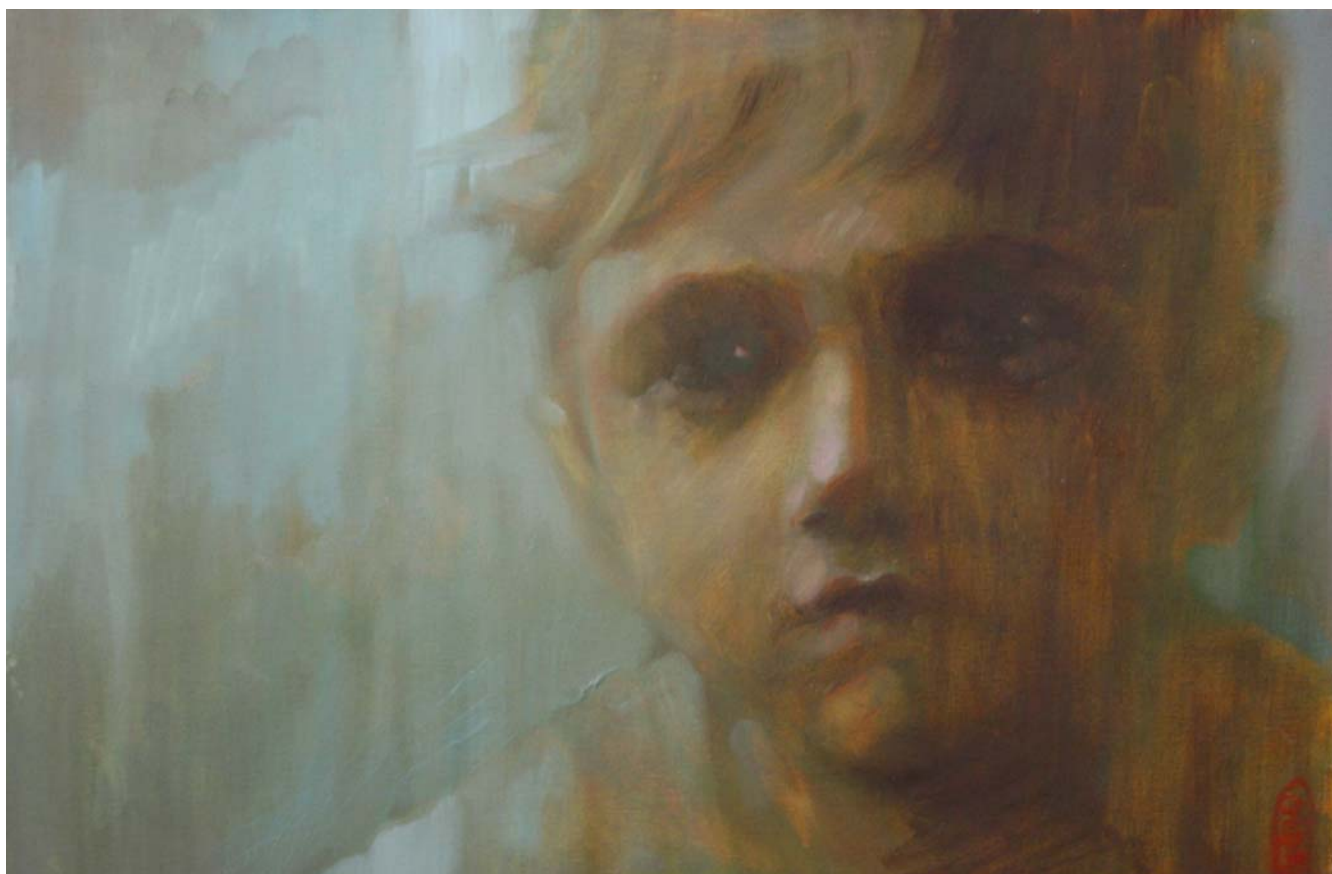
LACKÓ ANDREA: *Rezdülés I.*, 2017, vegyes technika, farost, 35×40 cm
Lácaicsékei Művésztelep

GÁSPÁR GYULA: *Talált szobor*, 2017, bor, tus, papír, 35×25 cm
Lácaicsékei Művésztelep

ÉLES BULCSÚ: *Kapu*, 2015-2017, vegyes technika, papír, 50×70 cm
 Lácacsékei Művésztelep

SZENTE-SZABÓ ÁKOS: *Várakozó*, 2015, olaj, vászon, 40×60 cm
 Lácacsékei Művésztelep

Kis érintések

Beszélgetés Erőss Istvánnal

RUDOLF ANICA

Néhány hete zárult le az az egy hónapot felölelő, három országot érintő vándorszimpozion, amelynek keretében a világ minden részéről érkeztek Közép-Európába a természetművészet területén dolgozó művészek, hogy bejárják a régiót, és helyi művészek aktív közreműködésével ismerkedjenek meg a természeti környezettel, az itteni kulturális értékekkel és a művészeti közeggel. A Global Nomadic Art Project kelet-európai állomásának szervezőjével, az egri EKE Vizuális Művészeti Intézetének igazgatójával, Erőss István képzőművésszel beszélgettünk.

A program elnevezéséből sejthető, hogy egy világméretű kezdeményezésről van szó. Mióta járják a világot a projekt résztvevői, és hány kontinenst, országot, művészt ölel fel a GNAP, amely idén nyáron a régióba érkezett?

ERŐSS ISTVÁN: Maga az ötlet 2012-ben merült fel Koreában, egy szobrászszimpozionon. Ekkor kerestek meg a Yatoo-csoport tagjai, akiknek volt egy – akkor még – kódos ötletük, miszerint érdemes lenne a földgolyó összes kontinensét a lehető legtöbb ország érintésével körbeutazni, és az adott hely kulturális és természeti örökségének felkeresésével, ezeknek a kontextusában létrehozni alkotásokat, majd egy-egy kiállítás keretében megvizsgálni azokat. A több évig tartó program végén a tervek szerint Szöulban valósul majd meg egy összefoglaló kiállítás, amely bemutatja a tapasztalatokat az összes dokumentációval együtt. Ez volt az alapötlet, amely sokat csiszolódott azóta, sőt még komplexebbé vált abban az értelemben is, hogy felsőoktatási és egyéb intézmények – még bőrtönök is – bevonódtak, és cél lett, hogy a lehető legváltozatosabb, egzotikus helyeken – akár törzsi körülmények között vagy sósivatagban – hozzunk létre kontextusfüggő műalkotásokat. De az egész folyamatosan változik az indulás óta – a lehetséges szereplők közül volt, aki visszalépett, mások finanszírozásból nem tudtak csatlakozni, helyettük jöttek mások... Ahogy magának a természetművészetnek az az esszenciája, hogy nem egy megcsontosodott, szilárd, deklarált ideológiával rendelkező „komfortzóna”, hanem folyamatosan változik, bővül, alakul, úgy ennek a projektnek sincs kőbe vésett programja.

Ténylegesen mikor kezdődött a nagy utazás, amely, ha jól értem, folyamatos?

E. I.: 2014-ben indult, és azóta folyamatosan tart. Elsőként Dél-Koreában, majd Indiában szerveződött egy-egy túra, azt követően folytatódott Iránban és Dél-Afrikában, most vagyunk Európában – jelenleg Németországban, onnan mennek tovább a résztvevők Franciaországba, majd Törökország és Litvánia következik, azután zárul az európai út Angliában, átszúszva a 2018-as évre. Utána jön Észak- és Dél-Amerika, majd még egy afrikai kör, amely 2019 januárjában ér véget. Azután következik Ausztrália. A részletek még kódosak, de a tervek szerint 2020-ban lesz az összefoglaló kiállítás.

Kik az utazások résztvevői, és mitől függ, hogy hányan indultok neki? Sok a jelentkező?

E. I.: A szervezéstől függően és az anyagi lehetőségekhez is alkalmazkodva mindig más a létszám. Vannak számunkra ismeretlen terepek, mint amilyen a dél-afrikai – az az út teljes egészében magánszponzorációból valósult meg, helyiek finanszírozták, azon tizenketten vettünk részt. Voltunk sivatagban, a legszebb üdülőövezetekben a dél-keleti parton, és a legdurvább johannesburgi régióban is.

A társaság összeválogatásánál nagyon fontos, hogy a generációs különbségek meglegyenek. Igyekszünk a fiatalokat is bevonni, hiszen nagy lehetőség ez nekik: egy egyhónapos intenzív tanulási időszak tapasztalt művészek mellett. A nemzeti különbségek szintén izgalmas lehetőségeket rejtnek: a különböző kulturális környezetből érkezett művészek mást-mást gondolnak ugyanarról a dologról. Ezeket mind szem előtt tartva – és hogy a jövőbeni szervezők közül is legyen egy-egy a csapatban –, mindig egy tudatosan összeválogatott csoport utazik. A Yatoo honlapjáról és a hírlevelekből világszerte értesülhetnek az érdeklődők a projektről. Jelentkező rengeteg van, de praktikus szempontok is érvényesülnek: most épp annyian tudunk nekivágni a nyáron, ahányan két kisbuszba befértünk.

Honnan indultatok, és hova érkeztetek?

E. I.: A nyári egyhónapos vándorszimpozion Észak-Bulgáriában indult, mégpedig egy apró, kihalt faluból, amelynek hat lakója van. Működik ott egy művészeti központ 7-8 éve, az volt a bázis, onnan indultak a kisebb kiruccanások – mezők, kolostorok felkeresése, pár nap a Fekete-tenger partján, de voltunk a hegyekben is. Onnan Gyergyószárhegy volt az úti cél, de szándékosan felkerestük Brâncuși szoborparkját Târgu Jiuban, mert amellett, hogy a 20. század egyik legjelentősebb szobrásza volt, ő volt az, aki szobrai természetes kontextusban való elhelyezését fontosnak tartotta, és az egész szoborparkot precíz tervek alapján építette föl – tehát nem csak mint objektumot helyezte el ott a műveket. Maga a park egy komplex mű, nem csupán néhány kellemesen elhelyezett szobor.

Onnan mentünk tovább a Déli-Kárpátokba: Déva, Szeged, Segesvár érintésével Szárhegyre, ahol a bázis volt, és ahonnan nekünk közhelynek számító helyszínekre látogattunk, például a Gyilkos-tóhoz, a Békás-szorozhoz, moldvai kolostorokhoz, Borszékra, a parajdi sóbányába, illetve a

Medve-tó mögötti, csak a helyiek által ismert sós tavakhoz. Mondjuk úgy, hogy körbejártuk a Székelyföldet. Innen tíz nap után mentünk tovább Noszvajra, ahol a környék nevezetességei, de főleg a barlanglakások voltak a helyszínek.

Hány magyar résztvevő volt a csapatban?

E.L.: A 23 résztvevőből négyen voltunk magyarok, akik egyúttal szervezői is voltunk az útnak, többek között sofőr és fotós szerepet is ellátva. Az egyes állomásokon, ottaniak szervezésében, helyi művészek csatlakoztak és mutatkoztak be – ennek nagy fontosságot tulajdonítunk –, és persze úgy adódott, hogy az erdélyiek mind magyarok voltak. Ebben semmi célzatosság nem volt természetesen, csak nem ismerünk olyan román művészt, aki már kipróbáltatott ezen a területen. Magyarországon bekapcsolódtak fiatal hallgatóink, akik jártak már Ázsiában, és ismertek pár embert, de részt vett Deli Ágnes, Péter Ágnes, Colin Foster is, és a végzett hallgatóink közül páran, akik ezen a szakon tanultak.

Augusztus végéig volt látható a Koreai Kulturális Központban a közép-európai egyhónapos út dokumentációjából rendezett, *Rurális helyszínek* című kiállítás. Mit láthatott a látogató?

E.L.: Az egy hónap alatt több ezer munka született – a 23 résztvevő és a helyi szervezők által bevont művészek alkotásai együttesen. Amikor efféle efemer művekről van szó, amelyek akár csak percekig, órákig léteznek, de mindenképp az idő limitáltságában, és emiatt lehetetlen nemesebb anyagokból, klasszikus értelemben vett műalkotást létrehozni, akkor tényleg csak az Ulrich Bischoff által leírt „kis érintés” technikája merülhet fel. Ilyen körülmények között a hely aurája, a beavatkozás mikéntje és a pillanat összjátékából jön létre egy esztétikailag is értékelhető produktum, amely még módosulhat a dokumentáción, tehát hogy hogyan van fotózva, milyen fényben van stb. Itt egyórák, legfeljebb egy napos alkotói folyamatokról beszélünk. A munkákat

esténként begyűjtöttük, megnéztük, megbeszéltük, osztályoztuk, elrendeztük. Emellett dokumentáltuk magát a folyamatot mint akciót, és voltak performanszok, body art projektek, installációk...

Azt vizsgáltuk, hogy hogyan reagálnak a más kultúrából, kultúrkörből érkező művészek a közép-európai falusi környezetre. Mit vesznek észre, ami nekünk esetleg automatikusan elkerüli a figyelmünket? Ezeket a nüansznyi különbségeket figyeltük, és maga a kiállítás is ezeket szedi különböző csoportokba – az időalapú műveket, videomunkákat két projektoron folyamatosan nézhette az érdeklődő, és volt egy képernyő, amelyen a mindennapi életet rögzítő képek futottak, hogy a nézőnek legyen fogalma arról, hogy milyen körülmények között születtek a munkák, mert ez amúgy nem derülne ki. És ezeken kívül a többi képernyőn helyszínenként osztályozva voltak láthatóak a művek. Törekedtünk rá, hogy minden résztvevőtől kinagyítva is szerepeljen alkotás, hogy a néző számára szinte tapintható és megfogható legyen mindez.

A tanítványaidra hogyan hat a projektekben való részvétel? Van érdeklődés a természetművészet iránt a fiatalok részéről?

E.L.: Ha ezt a kérdést nem tetted volna fel, akkor is szóba hozom, mert ez nagyon fontos pontja az egésznek. Ezért is vettem a nyakamba egy ilyen gigantikus szervezési munkát – utólag már elmondhatom, hogy embert próbáló feladat volt! –, hogy egyrészt a volt és a jelenlegi hallgatóink találkozzanak ezekkel a művészekkel, de a művészek is kíváncsiak voltak arra, hogy hogyan, milyen keretek között lehet természetművészetet oktatni, mert erre nincs példa. Pár évvel ezelőtt kamikaze módjára beleugrottunk ebbe, és mivel nem volt minta, kénytelenek voltunk tartalommal megtölteni a tantárgyi hálót, mind a gyakorlati, mind az elméleti órák esetében úgy, hogy az egész összeérjen, és a hallgatók tényleg élvezettel és lendülettel vessék bele magukat valami merőben újba. A cél az, hogy a hallgatóink úgy tanuljanak meg másként gondolkodni, hogy közben egy másfajta technikát is megtanulnak. Elkezdjük a legelemibb anyagokkal, az általános iskolás hurkapálcával például vagy selejtes hulladékkal, tescós kartondobozokkal, kötözünk, csapolunk, hajlítunk, és egyszer csak egy halom cseréplécből egy belső energiával rendelkező forma alakul ki. Az anyagütköztetés nagyon fontos, a legelvadultabb anyagok találkoznak egymással, és alkotássá transzformálódnak. Amikor aztán a gyerekek kimennek a természetbe, ezeket a technikákat magabiztosan tudják már alkalmazni, és az anyagválasztás sem okoz problémát. Nagy lehetőség, hogy a Yattoo-csoport által Koreában rendezett biennáléra öt hallgatónk rendszeresen kimehet, ilyenkor egy hónapig együtt dolgozhatnak kinti művészekkel. Már három osztály végzett a szakirányon, és örömdetes, hogy újból van tizenkét elsősünk...

BALÁZS PÉTER
műve, 2017
GNAP Gabrovo, Bulgária

QUING CHEN műve, 2017
GNAP Gvergvőszárhegy, Románia

TAKASHI IKEZAWA műve, 2017
GNAP Kamchia, Bulgária

TZVETLANA MAXIMOVA műve, 2017, GNAP Gabrovo, Bulgária

FENG FENG műve, 2017, GNAP Gvergvőszárhegy, Románia

A nagyenyedi alkotótábor Balog István képzőművész kezdeményezésére jött létre 1996-ban. Hátterül Ioan Hădăriggel és Lixandru Róberttel létrehozta az Inter-Art Alapítványt, melynek keretében nemcsak alkotótábor, hanem más kulturális és művészeti rendezvényeket is szerveznek a kultúrák és civilizációk közötti kapcsolat-teremtés, átjárás érdekében. Ha végigtekintünk az alapítvány 21 esztendő történetén, jól működő, gazdag és kiterjedt kapcsolati hálójának köszönhetően jelentős nemzetközi kiállítások garadája valósult meg. A tábor mára kiforrottan működik, szállodai ellátással, napi háromszori, bőséges és jó minőségű étkezéssel, komoly kulturális programmal, amelybe belefér több kiállítás, koncert és kirándulás, hogy a résztvevők elegendő inspirációt szerezhessenek az országról és a városról. A részvétellel festők, grafikusok, szobrászok, fotó- és videoművészek pályázhatnak szakmai életrajzzal, kiállítási listával és tíz alkotás fotójával. Vannak visszajáró alkotók, de nekik is pályázniuk kell. A pályázatot az előző év októberében írják ki, és februárban hozzák nyilvánosságra a nyertesek névsorát. A részvétel egyik szigorúan vett feltételként a művészeknek az érkezés napjától az elutazás napjáig a teljes időt a táborban kell tölteniük. Idén a műtermeket egy használaton kívüli volt iskola földszintjén alakították ki, külön dolgoznak a festők, külön a grafikusok, és az udvaron felállított sátrakban a szobrászok. Ha felépül az új kulturális központ a régi, lebontásra ítélt épülete helyén – amelynek óriási díszterme egyébként a korábbi években helyet adott a művésztelepnek –, az alkotótábor ott fogja folytatni a tevékenységét. Az idei táborban minden festő fejeként öt vásznat kapott, ebből hármat kellett otthagyni. A táborban szinte korlátlan festékhasználat van. A grafikusok számára biztosított a préshasználat, a nyomdafesték és papír, linó és más szükséges anyag a metszéshez, a szobrászoknak a fa vagy a kő. Egyéb eszközt vinni kell. A 23 országból érkezett 39 művész a művésztelep keretében működő szimpozionesteken is bemutatkozott, esténként általában három prezentációt láthattunk, rövidfilm- vagy power pointos vetítéssel.

Átjárók

A nagyenyedi művésztelepi munkáról

LÁNG ESZTER

Nagyenyed, 2017. VII. 10–26.

Az évente megszervezett kéthetes alkotótáborokban eddig 65 ország több mint 300 művésze találkozhatott, élhetett és dolgozhatott együtt. Az elkészült művekből szakmai zsűri válogatja ki a rendezőknek maradó munkákat. A város vezetősége és a Liviu Rebreanu Kulturális Centrum elkötelezetten támogatja a művészetet és a kultúrát, és nem csak elviekben. A művészeti gyűjteményből válogatott kiállítási anyagokat évente több helyen bemutatják. New Yorktól Isztanbulig, Mumbaitól Kairóig számos jelentős helyen megfordultak már a munkák, erre az Inter-Art Alapítvány, a kulturális centrum és a város vezetősége külön hangsúlyt helyez, s mind az ENSZ, mind az Európai Unió támogatja ezeket a tárlatokat. A táborban magyarországi alkotók is rendszeresen részt vesznek, megfordult itt már Damó István, Klotz Miklós, Nagy Zopán, Puj Tivadar, Patay Pál, Novák Hanga és még sokan mások. Az Inter-Art Alapítványnak saját galériája van a város szívében folyamatos programmal, hisz a gyönyörű, boltozatos pincerendszerben kialakított terem erre jó lehetőséget biztosítanak. Idén egy nemzetközi mail art-kiállítással kezdődött a művésztelepi szezon – aktuális témára (Pokemon) küldtek munkákat a művészek –, továbbá a kolozsvári képzőművészeti karon tanuló fiatal alkotó, Anca Sas önálló tárlatával, s folytatódott Vajdahunyadon a vár Bethlen-termében a művésztelepi gyűjteményből válogatott anyag, valamint e terem széles folyosóján az isztanbuli Özlem Karkan Erenus tizenhat portréjának kiállításával. Ezzel azonban nem ért véget a művésztelep ideje alatt nyíló tárlatok sora: Gyulafehérváron a múzeumban Oriola Kureta Semenescu (Albánia) és Gerd Messmann (Németország) önálló tárlatára került sor, hogy végül az idei tábor eredményét bemutató és Lixandru Róbert önálló kiállításával záródjon az Inter-Art Galériában a művésztelepi szezon. A múltrol és az aktuális programokról az Inter-Art oldalán (inter-art.ro) angolul és románul tájékozódhatnak az érdeklődők.

A nagyenyedi művésztelepi festőműtermének részlete

Fotó: Láng Eszter

A helyek szelleme

Szubjektív művésztelepi körkép
Székelyföldről, a
teljesség igénye nélkül

FERENCZ S. APOR

Romániában a 89-es rendszerváltást követően, már a 90-es évek elejétől az addig is működő és már hagyományokkal rendelkező művésztelepek mellett számos kisebb-nagyobb, szakmailag igen változatos nivójú alkotótelep létesült. Ezek többsége azóta is működik. Ez alól nem volt kivétel a székelyföldi régió sem: a 2000-es évek első évtizedében, Székelyföldön ismét tanúi lehettünk egyfajta „művésztelepboom”-nak. Több új alkotóműhely indult, „friss vért” szállítva a régió képzőművészeti áramlatába. Hosszasan sorolhatnánk a településneveket, és kitérhetnénk az adott alkotóműhely működését biztosító intézményi, szervezeti, állami vagy magán támogatási rendszerekre is, vagy beszélhetnénk arról, hogy némelyik életre hívása milyen módon kapcsolódott a

lokális, adott esetben a tágabb környezethez, milyen szakmai érdekek, elvek/célok mentén szerveződött, illetve működik. Néhány ezek közül – természetesen szakmai szempontokat figyelembe véve – mindenképp említésre méltó.

Május végén zárult a csíkszeredai Free Camp Művésztelep, amely a korábbi „Inter Artból” nőtt ki magát a 2000-es évek elejétől. Az alkotótábor működtetője a Hargita Megyei Kulturális Központ, szakmai vezetője Botár László képzőművész. Szintén intézményi támogatással, július folyamán került megrendezésre a székelyudvarhelyi Pulzus Művésztelep, amelyet a helyi Haáz Rezső Múzeum tart fenn 2012 óta. A nyár folyamán működött a Gyergyószárhegyi Művésztelep is, a Gyergyószárhegyi Alkotó- és Kulturális Központtal a háttérben (2014-től), Czibalmos Attila és Ferencz Zoltán szakmai vezetésével.

Több művésztelep fenntartását biztosítja szervezeti, alapítványi és más, magánmecenatúra jellegű támogatás. Ilyen a Teleki Kastély Alapítvány és a Castel Art Pro szervezésében, Gernyeszegen zajló Kastélypark Művésztelep. Pokornyi Attila és Knyihár Amarilla irányításával a tábor idei, negyedik évada augusztus 11-én zárta kapuit. Pár nappal később táborzáróra került sor az ötödik kiadásánál tartó, nyárádszeredai Zereda Művésztelepen is. A telep a Tordai család támogatásának és Berze Imre képzőművész szakmai-szervezői munkájának köszönheti

TAKASHI IKEZAWA japán művész munka közben
Gyergyószárhegyi GNAP Művésztelep

XIAO LI kínai művésznő munka közben
Gyergyószárhegyi GNAP Művésztelep

színvonalát, létezését. Magánmecenatúra áll az erdővidéki Olasztelken évről évre megrendezett alkotótelepek háttérfinanszírozásában is. A Rác család és a Dániel Kastély Egyesület támogatásával működő telepen az idén augusztusban csíkszeredai művészek alkothattak.

Augusztus folyamán, az ARTeast Alapítvány és a B5 Stúdió szervezésében, tíznapos rezidensprogram zajlott Marosvásárhelyen. Az In Situ elnevezésű program felhívást intézett kortárs alkotókhoz a B5 Stúdió archívumának vizsgálatára és feltárására (fotódokumentumok, nyomtatványok, műalkotások stb.). A projekt meghívott alkotói: Jaroslav Kiša (Szlovákia), a Borsos Lőrinc-művészpáros (Magyarország), Sonja Hornung (Ausztrália), Richard Pettifer (Németország), Claudiu Cobilanschi és Iulia Toma (Románia), valamint Mircea Nicolae (Románia), akik nyílt pályázat útján kerültek be a csapatba. A rezidensek munkáját a B5 Stúdió alapítója, Bartha József, a Monotremu-művészpáros és Ungvári-Zrínyi Kata teoretikus segítették.

Említésre méltó a Minitremu Egyesület által, idén második alkalommal Szovátán megszervezett, Minitremu kortárs művészeti alkotótábor, amely kizárólag a középiskolás korosztályt célozta meg. A táborban alkalom nyílt találkozni és szabadon beszélgetni a román és a nemzetközi kortárs művészet jelentős képviselőivel alkotásaikon keresztül vagy az általuk létesített platformokon. Az idei tábor meghívottjai: Dan Perjovschi, Anca Benera és Estefan Arnold, az ABC House Brussels, Adorjáni Márta és Răzvan Anton, Kozma Levente (Simultan), Xandra Popescu és Larisa Crunțeanu, Alina Popa és Florin Flueraș voltak, akik rajz-, írás-, kutatás-, dokumentáció-, könyvkötő-, fotó-videó, technológia-, performansz- és kurátori műhelyeket vezettek.

Talán kicsit elfogultan, de úgy érzem, mindenképp vissza kell kanyarodnom a több mint 40 évet megélt (és még mindig működő) Szárhegyhez és az öt éve született fiatal székelyudvarhelyi Pulzushoz. Két különböző korú, különböző idő- és szakmai ívet bejáró alkotóműhelyről van szó – de egy bizonyos ponton mégiscsak találkoznak. Mi a kettejük közös értéke? Mindkét művésztelep elsődleges célja, hogy a lokális kulturális értékeket beemelje egy tágabb nemzetközi körforgásba, kapcsolatokat teremtvén a külföldi és a helyi alkotók között. A 2000-es évek elejétől működő Szárhegyi Korkép Művésztelep világ szinten is jegyzett tábor, amely teljes műfaji szabadságot hirdetett. Elsősorban Siklódi Zsolt, a tábor művészeti vezetője és Erőss István, a művésztelep művészeti tanácsadója nevéhez kapcsolódik. Ennek eredményeként az utóbbi másfél, két évtizedben nagy számban születtek a természetművészet műfajához kapcsolódó vagy ahhoz közel álló efemer alkotások.

A bulgáriai Gabrovo után a Gyergyószárhegyi Kulturális és Művészeti Központ látta vendégül a második állomásához érkezett Global Nomadic Art Projectet (GNAP) 2017, amely egyben a Gyergyószárhegyi Művésztelep idei, második kiadása volt. A részt vevő alkotók a helyi művészekkel folytatott közös munka mellett számos kulturális és természeti örökségi helyszínt ismerhettek meg. Ezt követően nyitott **A variációk véglegességének elve** című, az idén harmadik szárhegyi alkotótábor, amely a Magyarországon élő NDK (Nehezen Definíálható Közösség) csoport tagjai és a Székelyföldön élő kortárs képzőművészek találkozásának lehetőségét adta meg.

A hatodik évében járó székelyudvarhelyi Pulzus 2012-es létrehozásának ötletgazdája Berze Imre szobrász volt. A kezdeményezés Vécsi N. Zoltán művészettörténész támogatásának is köszönhetően szinte azonnal táptalajra talált. A Haáz Rezső Múzeum igazgatójának, dr. Miklós Zoltán nyitottságának köszönhetően vált a múzeum a művésztelep fenntartó intézményévé. Az induláskor a cél kettős volt: egyrészt a helyi és a külföldi meghívott művészek számára találkozási-alkotási-bemutatókózi fórumot biztosítani, másrészt a városi képtár kortárs művészeti gyűjteményét gyarapítani. A Pulzust nem a műfaji vagy stílárius egység vagy az általánosan használt kifejezési formák alkalmazása jellemzi. Évente más-más, távoli helyekről, kultúrkörökből, művészeti közegekből érkeznek a művészek, különböző szakmai irányultsággal, képzettséggel. A Pulzus Művésztelep szakmai pozitívuma inkább abban rejlik, ahogyan a gondolati kommunikáció révén a hely szelleme, a helyszín aurája és az ott megtapasztalt kulturális hatások beépülnek az alkotók munkájába. Az idei Pulzuson részt vettek: Ming-Chin Tung (Tajvan), Soyoung Park (Kanada/Dél-Korea), Szigeti Gábor Csongor (Budapest), Daczó Enikő, Nicu Barb és Sipos-Gaudi Tünde (Sepsiszentgyörgy), Szabó Réka (Csíkszereda), Kövecsi-Kovács Imre, Tamás Borbála és Berze Imre (Székelyudvarhely).

PÁL PÉTER marosvásárhelyi művész munkája
Gyergyószárhegyi GNAP Művésztelep

SIGETI GÁBOR CSONGOR *Private Trap 5.* című munkájának performansz jellegű szállítása a *Pulzus* zárókiállítására

BERZE IMRE székeljudvarhelyi művész munkája
Gyegvőszárhegyi GNAP Művésztelep

MING-CHIN TUNG tajvani művész faplasztikája a *Pulzus* zárókiállításán

SZABÓ RÉKA csíkszeredai művész munkája
Gyegvőszárhegyi GNAP Művésztelep

Nagyszerű könyvek (Nagy Káli-könyv) és évkönyvek (Északi part) foglalkoznak manapság a reformkor óta kulturális központként ismert Balaton-felvidék szó szerint társadalmi birtokba vételével, ami, persze, a kultúra szélesedését jelenti.

A kiemelkedő egykori és mai „bebírók”: a nyaranta vagy véglegesen ide költöző személyiségek közt ma is egy-egy legendás színészről az első közös nevező (az első magyar kőszínház valaha Füreden nyílt), de mellettük nemcsak a köztünk élő kollégáink, hanem a természettel lehetséges örömteli és eredményes együttélést kutató, gyakorló, felelevenítő tudósok, vállalkozók, vendéglátók, borászok, kézművesek, gyógynövényszakértők és -termesztők, valamint a nekik otthont adó házak tervezői, az őket segítő polgármesterek, az egymás mellett élő egyházak tevékenysége és szokásai adnak új(ból) értelmet a kultúrának.

A nyári szabadságra érkezők a „8 óra munka – 8 óra pihenés – 8 óra szórakozás” előírástól felszabadulva nemcsak a vizet és a tájat, a történelmi levegőt élvezhetik itt, hanem az élet újraismeréséhez is bőséges tapasztalatot szerezhetnek (farmokon, piacokon, szálláshelyeken, borpincékben, éttermekben, pékségekben). Ehhez a kiállítóhelyek is hozzájárulnak.

A tapolca-diszeli Első Magyar Látványtár idei kiállítása, a **Kiemelés tőlünk** június végén nyílt. A látványtár művészeti vezetője, Vörösváry Ákos által rendezett 2015-ös, **A létra** című nagy tárlat (Műcsarnok) jelentős részét kitevő gyűjtemény nemcsak számszerűségében, de a gyűjtött tárgyak körét tekintve is különleges, talán sokaknak érthetetlen is. Most egyetlen tárgycsoport látható belőle: elhasználatnak tűnő, kilyukadt, repedt, eltört, elfogyott, de foltozással, drótozással, meghosszabbítással, egyéni eljárásokkal „újrahasznosított” tárgyak sora (a gyűjteményben ők a Megbecsült tárgyak). Egy-egy otthont szőtt törölköző, teknővájók által készített kenyérdagasztó, boltban vásárolt zománcozott vödör, vásárfiának számító kerámiatál vagy kaszakő, és a tulajdonosaik közös „életének” egy részét olvashatjuk ki belőlük, kultúratululásként. (A másik részük talán a gyűjtőként és Látványtár-alapítóként ismert Vörösváry Ákos fejében van meg, aki feltehetően el-elbeszélgetett a tárgyak tulajdonosaival. Érdemes lenne kifagatni, a tárgyakhoz fűződő adatok leírására bírni.) E tárgyak egy-egy emberöltőt (olykor többet is) kiszolgáltak. A „vedd meg – használd – dobd el”- kultúrának csúfolt, kifejezetten az újabb és újabb termelők, gyártók hasznát szolgáló, észrevétlenül mindennapivá vált szokásunkat megelőzően a kultúra (azaz a gondozás) a tárgyakra is kiterjedt: tökéletes (funkcionális) formák, anyagok kapcsolódtak szinte minden

Javítások

Balaton-felvidék, 2017. nyár

KESERÜ KATALIN

beszámoló

elvégezendő feladathoz, mozdulathoz, nem csoda hát, ha a tárgyak életét érdemes volt meghosszabbítani.

Szakemberek is voltak erre, mint például a drótoztók, akik szerszámaikkal még az 1950-es években is házról házra jártak és drótoztak-foltoztak, a kovácsok foglalatot készítettek az elkopott-megrovidült eszközökhöz, a varrónők a textileket javították stb. De mindezt a tárgyak gazdái is megtették. Hozzá tartozott készségeikhez. Hová tűntek e készségek? Hiszen ezek a tárgyak egy természetközeli (hagyományos) életmód tartozékai, amely a fogyasztói civilizációval megváltozott. Új készségeink lettek, kevésbé a tárgyakhoz kötődők. A régiek mind eltűntek, velük együtt egy kultúra is.

Mire alkalmas ma az emberi kéz? Alkalmas-e például a dolgok megjavítására? És az ember? Akit az elme vezérel (elmén értelmet és érzelmet értve), de talán pontosabbak vagyunk, ha azt mondjuk: egykor az elme és a kéz együtt tette ezt, de az is lehet, hogy a hibát tapasztaló, gyakorlott kéz magától mozdult a javításra. A kiállítás erről (is) szól. A javítás – tág értelemben, az élet bármely területén – vajon ott van-e a kulturális készségeink között és kultúrafogalmunkban?

A kiállított tárgyak mellett róluk készült, színezett, pontos rajzok láthatók, Balassa Katalin munkái. Talán a budavári régészeti leletekről készített egykor hasonlókat Major János. A rajzi hűség az ábrázolt tárgy megismerésével jár együtt. De mással is. A vonallal megjelenített tárgy önálló és szellemi egzisztencia. Ez esetben a javított, toldott-foldott tárgyak válnak azzá a rajzokon, a kiállítás mottójaként olvasható Klee-idézet jegyében: „A művészet nem a láthatót adja vissza, hanem láthatóvá tesz.” Ez ugyan a rajzokra mint műalkotásokra vonatkozna, de a jelenlétük átsugározza a jelentést a javításra mint az ember (kulturális) képességére. (Megerősíti a feltételezést, hogy nem elavult szokás javítani azon, ami elromlott, amit elrontottunk. Ezáltal az a mentalitás sem vész el, mely megbecsüli az adottat.)

A „javítás” mint téma kiemelését egy másik kulturális esemény is indokolja. Az idei kapolcsi Művészetek völgye programjában néhány „zöld szervezet” összefogásával minden korosztályt érdeklő események zajlottak a Faluházban **Művészetek Zöldje** címmel, az építészeti

hagyományoktól a barlangászatig. A nyitó előadásban Vásárhelyi Tamás (a természettudományi múzeum nyugalmazott főigazgató-helyettese) **Vegyűk kézbe a lábnyomunkat!** címmel az ember ökológiai lábnyomának a Földet már meghaladó kiterjedéséről beszélt olyan játékosan, hogy a gyerekeket is eljegyzezhesse a témájával. A természetismeret (a csillagászatától a botanikán át a geológiáig) és -védelem gazdag programso-rozatába az általunk ki- és elhasznált természet „javításán” keresztül a magunké is befér, és talán lehetséges is.

A faluházzal átellenben a lakcím kiterjesztésével született **51-es körzet** volt megtekinthető Galántai György (és Klaniczay Júlia) szervezésében, az Artpool Alapítvány támogatásával. Bizonyos értelemben javítás ez is, pontosabban: továbbgondolása Tót Endre 1970-es évek elejétől készült zéróműveinek, valamint az **Area 51**-nek, a Groom Lake-en 1955-től létesített, 2013-ig titkos vagy nem is létező, a fantáziát annál inkább megtermékenyítő katonai bázisnak az 1996-ban Extraterrestrial Highwaynek elnevezett nevadai State Route 375 közelében. Kapolcson az ideiglenesen Tót Endre utcának elnevezett útszakasz házában, udvarán és melléképületeiben voltak láthatók a Kádár-kor tiltott kategóriájába eső (azaz hivatalosan nem létező) művek, melyek az **Area 51** és titkos, hivatalos történetei, valamint a nem hivatalos, azaz a popkultúra fényében új értelmet nyertek: Tót magát az államilag tiltottat népszerűsítette O-ként itthon és a világban. Érdemes hát egy új magyarországi populáris kultúrát építeni rá.

A még felújításra váró ház alagsorában Tót **ZérO retrospektív**-kiállítása kapott helyet. Egykor a Galántai által bérelt balatonboglári kápolna adott nyilvánosságot Tót egy-két művének is, és az általa létrehozott Artpool kiállítótermében került sor az emigráns művész első hazai kiállítására is 1993-ban. Galántai kurátorként Tót akkori (politikailag és egyéni koncepcióját tekintve is) radikálisan redukcionista, egyúttal kihívó és popularizáló programját gondolta tovább, számba véve a Tót cselekvéssé formált jelének jegyében zajló, két kurátor által jegyzett **ZerOdemo** dokumentációját is. A fedett udvarban Tót O-t felmutató tüntető-tábláit¹ – melyek Pauer Gyula pár évvel későbbi **Tüntetőtábla-erdejét** is inspirálhatták – Galántai a semmivel kapcsolatos idézeteket hordozó táblákkal gyarapította, mindkettőjük nyomán, és saját akkori művei (**A „semmi” konvenció**) jogán.

A O-t (a nullát, zérót) mint számjegyet magyarul semminek mondjuk. Jelentése: értéktelen. Tót azonban írásjelként használta (írógépen írta leveleit, műveinek részleteit, csupa O-val). Ezzel nemcsak elfedte, de egyúttal meg is semmisítette azok tartalmát. A közlés lehetetlenségére, tiltott vagy legalábbis cenzúrázott voltára utalhatott. Vagy az ürességre, a „tisztá lapra”, egy új indulásra, új művészi tevékenységre, mely teljességgel különbözik minden előzőtől. A O mint valamely közlemény eleme írásjelből általános érvényű jellé vált, akár a közlés (a küldeményművészetben: kapcsolat) szándékának, akár egy minden addigi „kommunikáció” helyébe újat ígérő-kezdeményező szándéknak a jelévé, ami avantgárd tudatosságot enged feltételezni. Galántai 1975-ben fogalmazta meg **A „semmi”**

konvenció című jegyzetét, melynek konklúziója összefoglalja az új művészeti gyakorlat lényegét: „A cselekvés eszköz a valamik szférájában, olyan valami, amellyel új valamiket lehet létrehozni.” A O leírása, felmutatása ilyen jelértékű cselekvés volt.

A „semmi” szóalak (tagadó értelmű, általános, mindenre érvényes főnévi névmás, angolul nothing) megjel-nésével (Tíz kérdés, Jobb oldal Tót Endre által, 1973) nyelvi-filozófiai kérdéssé vált a jel: fosztóképzős szavak (számtalan, számolhatatlan, határtalan) mellett Tót a zen buddhizmus semmifogalma jegyében azonosította a vallást és a művészetet. Majd **Semmi sem semmi** címmel nyílt meg második hazai (életmű-) kiállítása a Műcsarnokban, 1995-ben. A tagadás tagadásával a szó pozitív értelmére derült fény, hiszen a mindenre érvényes „semmi” – hiányként – magában rejtje a „mindent”, azaz a mindenre vonatkozó gondolatot.

Galántai talán ezen a nyomon (és saját korábbi gondolatmenete nyomán) indult el, amikor költők, írók, filozófusok, tudósok és mozgalmárok soraiból feliratokat és tüntetőtáblákat készített. Utóbbiak közt olvasható Tandori Dezső: „Mindig készen állok rá, hogy ne történjen semmi.” Filozófiaiilag ezt Weöres Sándor és a 18. századi író, Cao Hszüe-csin mondatai támasztják alá, melyek a ház vagy a melléképület tárgyain, falain olvashatók: „...csak a semminek látszó megfoghatatlannak örülj” – írta Weöres, távol-keleti forrása pedig ezt: „Látomás lesz létezéssé, és létezés lesz látomássá. Semmi lesz valamivé, és valami lesz semmivé.” Tandori erre (az akarattól függetlenül „történő” semmire, a maga semmivé válására) gondolhatott. Életbölcsséget fogalmazott meg Esterházy Péter: „Semmi sem olyan értékes, mint ami te vagy másokban, és a többiek tebened.” Mögötte ott áll Seneca: „Nem az a boldogabb, akit a szerencse minden kegyével elhalmoz, hanem az, aki semmiben sem szorul rá.”

Erkölcsei tanítás Martin Luther Kingé: „Aki elfogadja a rosszat és nem tesz ellene semmit, az ugyanúgy részt vesz benne, mint aki segít elkövetni.” Vagy E. Burke-é: „A rossz győzelméhez nem kell más, csak az, hogy a jók ne tegyenek semmit.” Amint a Tót-kiállítás részét képező ZerOdemo dokumentációja sugallja, ez a tanítás érvényes a Vigadó és a Műcsarnok mai története esetében is. Nézőpont kérdése, hogy az évtizedekig az állam beavatkozásától szabadulni kívánó művésztsadalom igényét kielégítő MMA-törvény jó-e vagy rossz. Amint nézőpont kérdése az is, hogy látjuk-e a geometriai paradoxonokat Orosz István badacsonyi kiállításának rézkarain (Egry József Múzeum). A törvény lényege szerint mindannyiunktól függ, hogy milyenné tesszük. Mindenesetre javítani lehet. De erről nincs diskurzus. Így hát nincs rossz és jó. Amint az illúziót keltő optikai törvények szerint hol pozitívnak, hol negatívnak látunk grafikai elemeket, üresen hagyott felületeket, attól függően, hogy melyik pontra összpontosítjuk a figyelmünket. Orosz István szerencsés, hogy ezeket egységben látja, máskülönben nem tudná megfricskázni egyoldalú szemléleteinket. A „javítás” jegyében mindenesetre megpróbálhatnánk egyben látni dolgainkat.

És persze javítás nélküli egész dolgok is vannak a Balaton-felvidéken. Orosz István képein kívül a gyulakeszi Csígo-malom bútorraktárában láttam ilyeneket, Erdély Dániel **Spidronját** és Samu Géza **Cantata profana** című művét (1981), mely a diszeli Első Magyar Látványtár tulajdonaként ott látható, letétben. Érdemes megnézni őket!

Jegyzet

- 1 Ezek egyik első példánya a Zéró-transzparens volt 1972-ben.

A *semmi és a valami*. Részlet a kapolcsi kiállásból, 2017
kurátor: **GALÁNTAI GYÖRGY**

ERDÉLY DÁNIEL *Spidronja* a gyulakeszi Csigó-malomban, 2017
Az Első Magyar Látványtár tulajdona

Az 51-es körzet utcája, Kapolcs, 2017
kurátor: **GALÁNTAI GYÖRGY**

Megbecsült tárgy a *Kiemelés tőlünk* című 2017-es diszeli kiállításon
Az Első Magyar Látványtár gyűjteménye

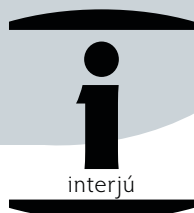

BALASSA KATALIN: *Törölköző*, 2017
Az Első Magyar Látványtár gyűjteménye

A közösségi művészet 70-es évekbeli fogalma

Beszélgetés Mélyi Józseffel

JANKÓ JUDIT

MÉLYI JÓZSEF

A bécsi kortárs vásár, a viennacon-temporary 2017 fókuszprogramjának főszereplője idén Magyarország, s ennek a keretében kerül sor *A magyar avantgárd át(újra)gondolása – az 1960-as–70-es évek művészi pozícióinak újrafelfedezése* című kiállításra, melyet Mélyi József kurátor, művészettörténész állított össze három budapesti galéria – az acb, a Kisterem és a Vintage anyagából. A korszak művészi pozícióiról, útkereséseiről szóló válogatás kapcsán beszélgetünk Mélyi Józseffel.

Az elmúlt években több kiállítás, a 2013-as budapesti Bookmarks, majd az Art Cologne keretében annak egy kibővített változata, illetve idén a New York-i Elisabeth Dee Gallery magyar kiállítása ugyanannak a projektnek a része, a magyar neoavantgárd és posztkonceptuális művészet legmarkánsabb művészi pozícióinak bemutatása, a viszonyítási pontok kijelölése. Az általad szervezett kiállítás miben különbözik ezektől, mennyire folytatása ezeknek, egyszerűen fogalmazva: mire kértek fel?

MÉLYI JÓZSEF: A felkérést három budapesti kereskedelmi galériától (az acbtól, a Kisteremtől és a Vintage-től) kaptam, akik haladnak tovább a Bookmarks-kiállítás általuk kijelölt útján – ennyiben mindenképp folytatás, de azért ez egy új bemutató, semmiképp sem az előzmények felújítása. Szokatlan és művészettörténészi szemmel kemény műfaj, hogy a kereskedelmi galériák érdekeit miként lehet egy kurátori kiállítással összeegyeztetni. A feltételek, a keretek erősen meghatározottak, sok felülírhatatlan elem és korlát van beleépítve; nagyon más munka ez, mint amikor szabadon válogat az ember, vagy archívumokban kutat. Némileg fából vaskarika a műfaj, de éppen ez a kihívás érdekelt. Igyekeztem az elején mindenkit meghallgatni, mit vár el, mit szeretne elérni, hogy aztán a későbbiekben hadd dolgozzam magam. Nem értek rossz élmények. Régóta, különböző ügyekben már dolgoztam együtt mindhárom galériával, kölcsönösen bízunk egymásban. Ennek a kiállításnak a fókuszában a 70-es évek áll, csaknem kizárólag 70-es évekbeli művek lesznek az elejétől a végéig, különböző pozíciókat megjelenítve. Az elmúlt évek kiállításával kijelölődött egy irány, amit leginkább három alkotó, Maurer Dóra, Bak Imre, Jovánovics György neve (és nyugat-európai piaci sikere) fémjelez. A következő logikus

MAURER DÓRA: *Rejtett struktúrák CA2*, 1977–1981, grafit, papír, 65x50 cm
a Vintage Galéria jóvoltából

LADIK KATALIN: *Pszeudo presence*, 1974, zselatinos ezüst, 4 rész, 40x30 cm és 30x40 cm, az acb Galéria jóvoltából; HUNGART © 2017

lépés erre a vonalra további alkotókat ráépíteni, kereskedelmileg és kanonizáció szempontjából is erről szólhat most a viennacontemporary. Adódott egy lehetőség, a galériák élni próbálnak vele.

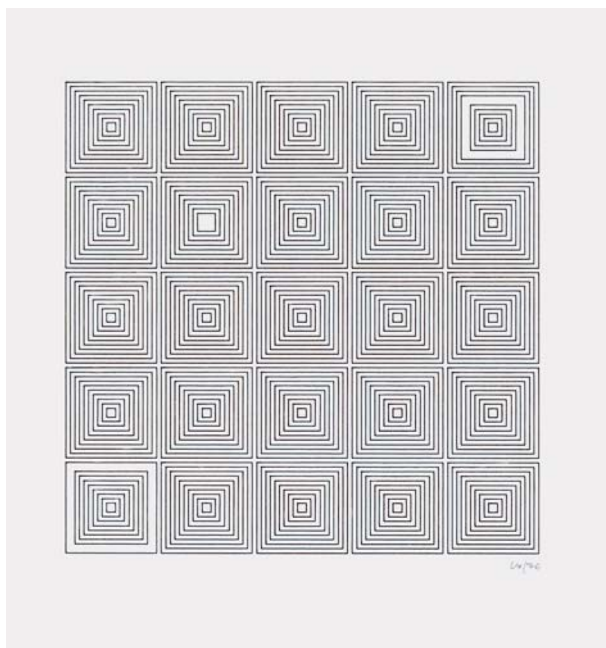
Nem példa nélküli, mégis szokatlan, hogy a műtárgypiac felől érkezik érdeklődés egy korszak vagy egy műfaj iránt, mégis azt gondolnám, ez a téma nem kifejezetten piaci, inkább művészettörténeti feldolgozást igényel. Mi lehet az érdekes a 70-es évek magyar művészetéből a piacnak, és ez azonos-e azzal, ami a művészettörténetnek érdekes?

M. J.: Nyilván a piac olyan, mint egy folyó, amely abban a mederben folyik, amerre tud haladni. Arra megy, ahol van még száraz hely. Számos – nem gyűjteményekben, és főként nem intézményekben, múzeumokban – 70-es évekből származó mű elérhető még szabadon, ráadásul belengi őket valamiféle sajátos egzotikum. A korszak izgalmassága általánosan is érdeklődést generált világszerte az elmúlt években, kézenfekvő, hogy a piac nyisson erre. Az, hogy nálunk a kereskedelmi galériák játszanak ebben főszerepet, kétségtelenül érdekes fejlemény, összefügg nagyobb, intézményrendszeri problémáinkkal. A kortársakkal és a közelmúlttal foglalkozó művészettörténeti kutatás

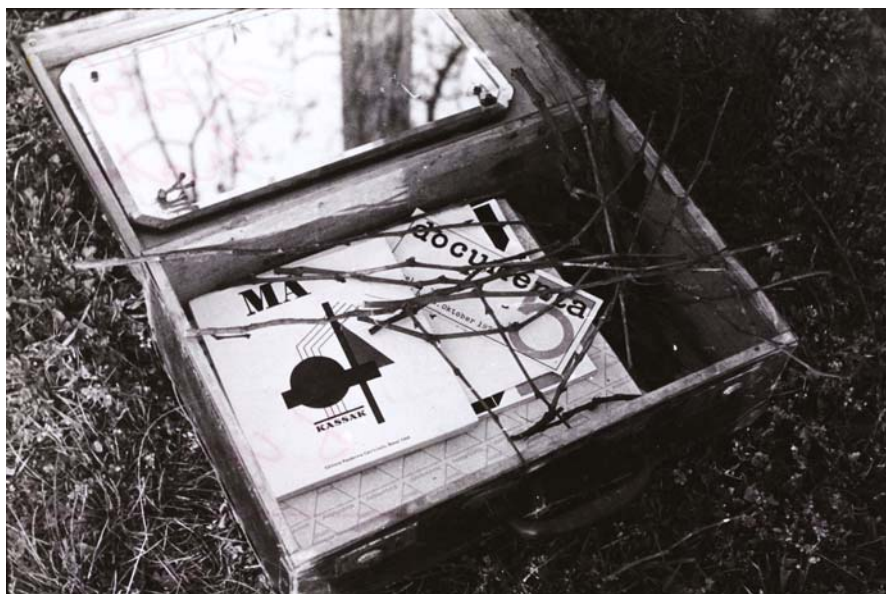
HALÁSZ KÁROLY: *MA/documenta5*, 1973, ezüstnyomat, 18x24cm, a Vintage Galéria jóvoltából; HUNGART © 2017

intézményei, beleértve az ezzel foglalkozó kiállítóhelyeket is, jelenleg nem vagy alig funkcionálnak. A folyó hasonlatánál maradva, sok a kiszáradt folyómeder. A Műcsarnok profilt váltott, az Ernst Múzeum megszűnt, a budapesti Ludwig Múzeumnak mások lettek a preferenciái, és már nem annyira egyértelmű a programja. Nincs határozott koncepció mentén haladó, külföld felé kommunikáló szakmai munka. A kereskedelmi galériák szükségszerűen elkezdtek a keletkezett réseket betölteni, olyan feladatokat vesznek át, amelyek a világban a non-profit szervezetek vagy tudományos akadémiai kutatóhelyek munkaköréhez tartoznak. Hatalmas

hiányok gyűltek föl 1990 óta, pedig akkor azt gondoltuk, viszonylag gyorsan eltűnhetnek a magyar művészettörténet fehér foltjai. Hamar kiderült, valahogy ez mégsem történik meg. Azóta sem láthattunk egy átfogó, 70-es évek-kiállítást, és bár 1994-ben Keserü Katalin megrendezte a 80-as évek művészetéről szóló tárlatát az Ernst Múzeumban – és noha nagyon vitatott volt –, azt mégsem követte másik. Legutoljára 2014-ben történt kísérlet: a felemás megoldást hozó *Lépcsőváltás* című kiállítás, a Magyar Nemzeti Galéria

VERA MOLNÁR: *1 % rendetlenség*, 1976, tinta, papír, 50x36 cm, a Vintage Galéria jóvoltából; HUNGART © 2017

LANTOS FERENC: *Kompozíció I.*, 1970, polycolor vásznon, diptichon, 100x100 cm

az acb Galéria jóvoltából
HUNGART © 2017

LANTOS FERENC: *Kompozíció II.*, 1970, polycolor vásznon, diptichon, 100x100 cm

az acb Galéria jóvoltából
HUNGART © 2017

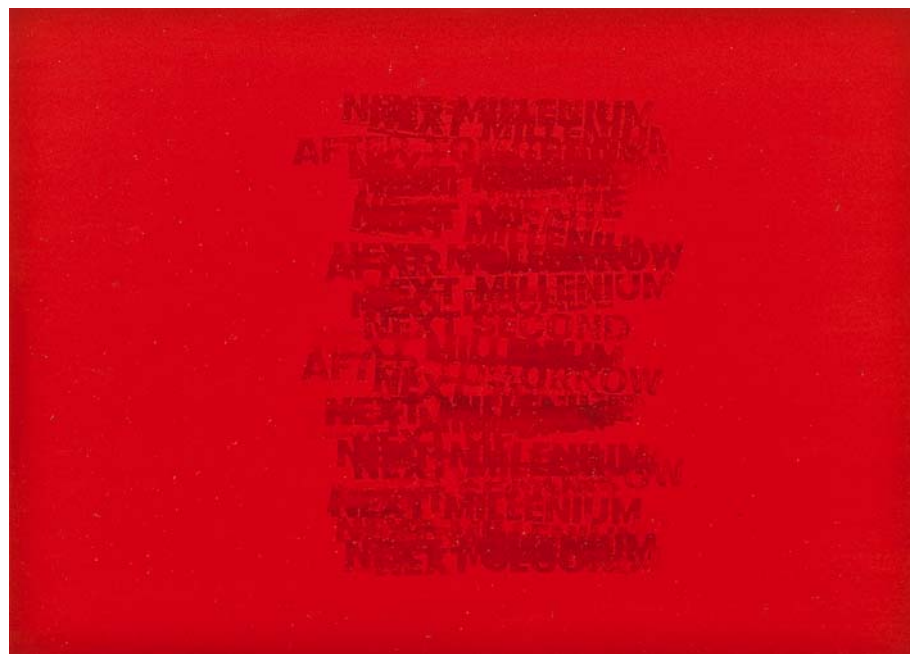
1945 utáni művészetet bemutató állandó kiállításának újrendezett változata. Nem születtek olyan megoldások, amelyekre jó szívvel azt mondhatnám, hogy átfogóan, többé-kevésbé pontosan felfűzik egy gondolati szárla egy korszak műveit, nincs olyan katalógus, amit odaadhatnék egy külföldi kurátor kezébe, hogy nézze át, mert ebben benne van minden lényeges, amiből ki lehet indulni. Különálló részeredmények vannak csak, s ezek oroszlánrésze jelen pillanatban tagadhatatlanul a kereskedelmi galériák érdeme.

Visszatérve a bécsi tárlatra, miként lehet összefoglalni a koncepciót, milyen gondolatokkal kezdtél neki a munkának?

M. J.: A 70-es évek külföld felől érdekesnek tűnő pozícióit igyekeztem megragadni a három galéria művészeinek konkrét műveiből válogatva. Bár – ahogy említettem – kereskedelmi közegben vagyunk, kis mozgástérrel. Nemcsak hogy jó minőségű művekről van szó, hanem az egyes életművekben

elfoglalt pozíciójuk is figyelemre méltó, ezért a meghatározott határokon belül mégiscsak van játéktér. Kiindulópontom a 70-es évek elején, valamikor 1972–73 környékén bekövetkezett, a művészeti és kultúrpolitikai közeget meghatározó politikai keményedés volt. A kiállítás középpontjában elsősorban azok a pozíciók állnak, amelyek ebből a megmerevedésből kiindulva próbálják megtalálni a lehetséges utakat. Sokan külföldre kényszerülnek, mások itthon vonulnak belső emigrációba, egy harmadik markáns csoport pedig a népművelés felé fordul, jellemzően

népi motívumok használatával. A kitörési pontok keresése egy új paradigmából kiindulva – ez a lényeg, és ezeket a művészi pozíciókat szeretném egymás mellé állítani. A kikényszerítettek közül Szentjóby Tamásnak egy még itthon készült munkája látható, ami megmutatja, hogy mi az, amitől elzárkózott a hatalom. Szombathy Bálint és Ladik Katalin Vajdaságban készült munkái mellett Molnár Vera tekeresműve olyan, amit bemutattak a 70-es években itthon, tehát igazodási ponttá válhatott a geometrikus absztrakcióban. A Pécsi

ATTALAI GÁBOR:

RED-Y MADE, I-IV., 1974, zománc, papír, tinta, 33x33 cm

a Vintage Galéria jóvoltából
HUNGART © 2017

GELLÉR B. ISTVÁN: *Különös gyümölcsök III.*, 1975, 50×127 cm

az acb Galéria jóvoltából

HUNGART © 2017

Műhely több művészt is beválogattam, akik a 70-es években próbáltak a köztér felé is nyitni és a közösségi művészet új formáját kialakítani. Inkább struktúrák jelennek meg, nem egy-egy műre helyeződik a hangsúly.

Miként lehet felvázolni a kiállítás szerkezetét? Milyen látványvilágot tervezel?

M. J.: Egy mátrixot próbálunk felrajzolni, nem egy ívet vagy egy valahonnan valahová tartó vonalat. Fogalmazhatok úgy is, hogy térképszerűen mutatjuk meg a lényegét. Ha konkrétumot kérdezel, főképp képek lesznek, kevesebb objekt, több fotó, és a geometrikus művek túlsúlya tetten érhető a válogatásban. Keveset mutatunk a piros-fehér-zöld motívumokból, és a szocializmus speciálisan hazai problémáit sem szeretném taglalni, annál elemeltebb dologra törekedtem, kilépve a nemzeti-nemzetközi ellentétpárból. Ami engem leginkább érdekelt, és ezt szeretném érdekessé tenni másoknak is, az a közösségi művészetnek az új, 70-es évekbeli fogalma. A kiállítás középpontjában azok a törekvések állnak, amelyek valami ilyesmit akartak megtalálni kiútként a 70-es években Magyarországon, és amelyek valamiféle szintézist jelentettek a nyugati törekvések és a magyar gyökerek közt. A Pécsi Műhelyben, Bak Imrénél, Nádler Istvánnál, Keserő Ilonánál tetten érhetők ezek a törekvések.

A közösségi törekvések azért is érdekelnek, mert ennek kapcsolata lehet a mával?

M. J.: Természetesen kurátorként mindig feladatomban annak felmutatása, ami ma is releváns lehet. Jelenünkben a legtöbben azt keresik, hogy vajon a vizuális művészet tud-e magának új szerepet találni, miközben fogalmunk sincs, mit kezdünk a minket körülvevő vizuális ingerekkel, a közösségi médiumokban folyamatosan ránk ömlő képekkel, a sorozatfőcímeiktől a reklámokon át a videoklipekig összefolyó globális képi világgal. A vizuális motívumok által teremthető közös gondolkodás, a közösségnek ez a mélyebben megragadott fogalma érdekel. Most is jelen van ugyanaz a keresgélés, mint a 70-es években, hogy egyáltalán mi lehet a fogódzó: van-e olyan vizuális rétegünk, ami közös lenne?

A Bálnában tavaly megrendezett *Nagyítások* című kiállítás a 60-as évekről nagy visszhangot váltott ki. A 70-es évekről is tervezel valami hasonlót?

M. J.: Mások is kérdezték, de nem tervezek semmit. Az 50-es évek sokkal jobban érdekel, sőt a 40-es évek vége még inkább, hiszen egy sor, napjainkat is meghatározó probléma gyökere onnan ered. Az *Oldás és kötés* című kiállítás rendezése kapcsán erős élményem volt, amikor félreérthetetlenül kiderült, mindennek, amivel a tárlat foglalkozik, az előzményei mennyire mélyen gyökereznek a 30-as években. Gondolok itt például arra, hogy a népi írók és a közösségi gondolkodás

akkori elemei mennyire mélyen nyúlnak vissza, illetve ennek a nagyon távoli visszhangjai hogyan érnek el a mába, és hogyan fejtik ki a hatásukat. A 70-es évek épp egy olyan évtized, amikor úgy tűnt, a régi problémák megoldhatók, de a konszolidálódott kádári világban mindennek a mélyén, elrejtve mégis ott maradtak. Sokfelől lehetne vizsgálni, hogy a 70-es években hogyan bukkantak fel újra régi vezérmotívumok, és miként tudtak békében egymás mellett élni. Az építészetben Makovecz Imre munkásságában, a zenében Sebő Ferenc tevékenységében, a táncházmozgalomban vagy akár az irodalomban nagyon érdekes dolgok történtek, amelyek mind kapcsolatban állnak az avantgárral. Mindez azt mutatja, hogy olyan átjárások voltak lehetségesek ebben az évtizedben néhány éven keresztül, amelyet ma már el sem tudunk képzelni.

Színek és színek megint

Válogatás Aba-Novák Vilmos alkotásaiból

DEÁK CSILLAG –
KÖLÜS LAJOS

Csók István Képtár, Székesfehérvár, 2017. VI. 24. – X. 29.

k
kiállítás

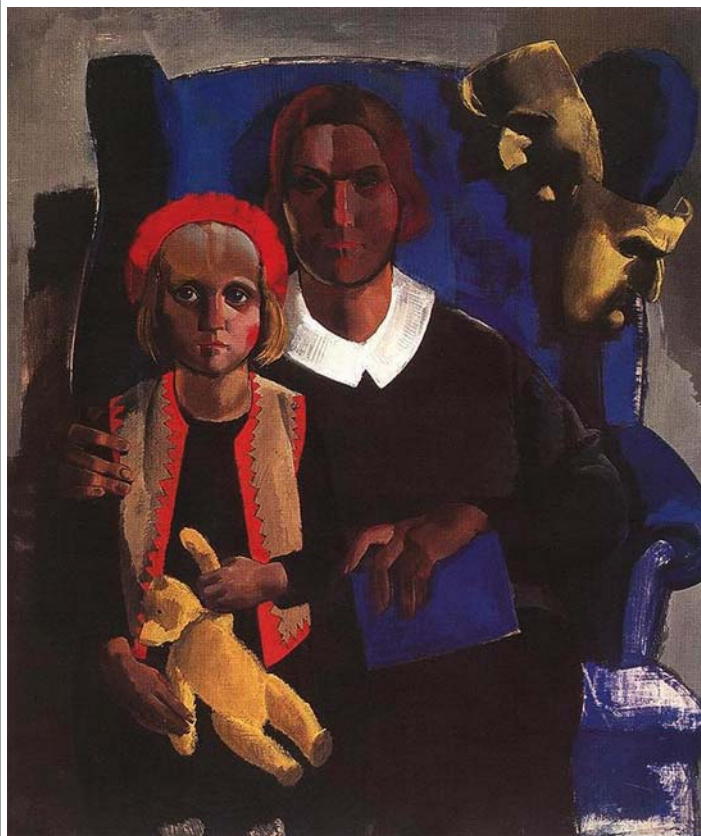
Utólag minden könnyű? Most van utólag, vagy még várnunk kell rá? Aba-Novák Vilmos festészete a plurális értékrend része, és mindig az lesz, viták közepette is. A kiállított művek száma mindössze harminc, 1925–1937 közöttiek, kivételes válogatásuk az érett művészt mutatja, a fordulatokat, a kiteljesedést, a tudatos szakmai önépítkezés festői nyelvének megtalálását és alkalmazását (kurátor Izinger Katalin és Gärtner

Petra). Műveire kezdetektől fogva jellemző volt az elbeszélő jelleg, a frappáns téma- és egyedi karakterválasztás, valamint a színmezők és tónusértékek mozgalmassága, virtuozitása. Itt van Aba-Novák a harsányságot is megidéző gesztusokkal, itt van a tábla-képet szétfeszítő kompozíciókkal, itt van a monumentalitást kifejezni vágyó és kifejezni tudó akarattal, tudással.

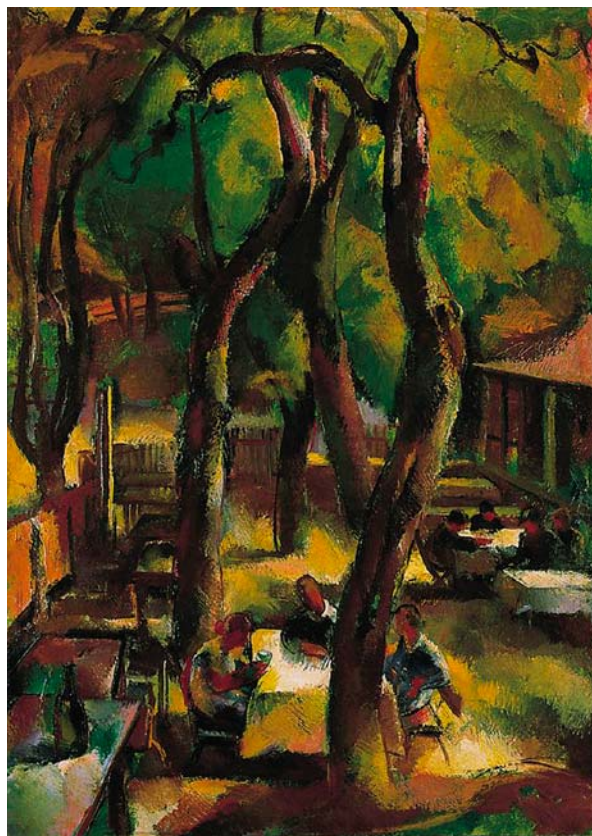
Színei fel-felvillannak, vonzzák a tekintetet, a képek témái vérbő, életteli világot ábrázolnak, legyen szó cirkusztól vagy falusi életről (*Fellépés előtt*, 1934; *Vak muzsikusok*, 1932).

Bátran és szabadon használja a különböző izmusok eszközeit, ötvözi őket, és mintegy beolvasztja képei struktúrájába, szerkezetébe (*Család – A művész felesége és leánya*, 1935). A képi világ absztrakt, geometrikus elemeire, azok összhangjára, ritmusára figyel és a színharmóniára (*Kettős arckép*, 1925).

A figurák, a tárgyak kitöltik a teret, mintha az alkotó attól félne, ez a kép lesz az utolsó, amit fest, és azzal kellene felidézni, megidézni emléket, múltat és jelent. Vibrál a feszültség a figurák között, alakjukban, mozdulatukban. Harsánynak hatnak ezek a mozdulatok, az extrém színek az eseményekre irányítják tekintetünket. Fontos az attitűd, az a hív, amely életre hívta ezeket a műveket, az olasz festészet mámorával telten.

ABA-NOVÁK VILMOS: *A művész felesége és leánya*, 1935, fa, tempera, 103×87 cm

ABA-NOVÁK VILMOS: *Zugligeti részlet*, 1925 körül, olaj, vászon, 84×59 cm

Néhány alapszínből építkeznek, a kompozíciónak több nézőpontja van, a látvány látószögét szándékosan torzítja el, egyben láttatja az eseményeket, azaz egyidejűvé teszi őket, miközben a látvány hierarchiáját is megteremti. A **Laura – Kék kalapos nő** (1930 körül) című művében a festő nem idealizálja a nagyvárosi figurát, hanem annak magányosságát, életének érzelmi sivárságát hangsúlyozza. A falusi mindennapok világát ábrázoló képein groteszk, szarkasztikus jeleneteket látunk. Máskor úgy érezzük, hogy részesei vagyunk a történeteknek, magunk vagyunk a műlovarnő, az ágáló Giovanni a kitaszítottak világát megidéző cirkuszi képek (**Cirkuszosok**, 1930 körül) az emberi pillanatokat, a páriák emberségét ragadják meg és mutatják fel. Az öreg **Giovanni** (1929) harsány, mégis egyetlen, számandó figura, arca visszatér egy másik képen, látjuk a helyet, ahol él. Itáliában, szabadon. Fellini tudta ilyen érzékeny megragadni az ember harsányságát, egyben kiszolgáltatottságát filmjeiben. Aba-Novák figurái szinte mindig helyzetben vannak, történetük egy adott pillanatában is hordozzák sorsukat, jelenüket, sőt jövőjüket is. Lükettő képeket látunk, széles gesztusokkal.

(...) én, a kivetett bolygó, idők folyamán megteremttem a magam bolygórendszerét – jelentette ki Aba-Novák. Mintha a Napút festőjét, Csontváryt hallanánk, vagy Gulácsyt, aki képzeletvilágában megalkotta Na' Conxypant, ahol hull a hó. Gulácsy legtöbb művét Olaszországban alkotta, de soha, sehol nem talált otthonra a világban. Aba-Novák is Itália szerelmese (**Dél-olasz utca**, 1929 körül; **Itáliai táj**, 1930; **Tengerpart**, 1930; **Olasz tengeréből templommal**, 1930; **Kikötő**), de vonzódott a

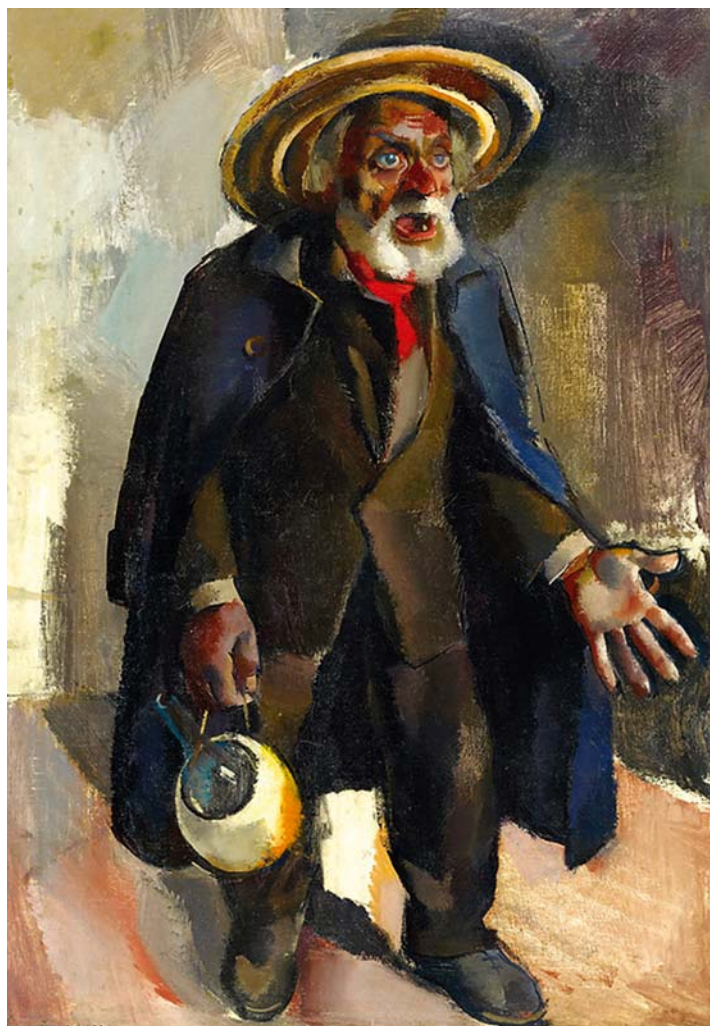
felsőbányai, az erdélyi, a zugligeti tájhoz is. Nemes-Lampérth József 1911-es **Önarcképével** párhuzamba állíthatjuk Aba-Novák önarcképét (**Római önarckép**, 1930 körül) mind formai, mind tartalmi értelemben. Geometrikus formák uralják, megjelenik rajta a sávozott festési mód, miként Nemes-Lampérth önarcképén is.

A sors teret nyitott Aba-Novák számára, lehetőséget kapott, hogy festői fantáziáját szabadon engedje.

A **Magyar-francia történelmi kapcsolatok** című pannó a kiállítás egyik fő eseménye. A párizsi világkiállításon Grand Prix-t nyert két műmárvány alapozású égerfalemezre festett, összesen 220 négyzetméteres pannó a magyar kultúrtörténeti múlt összegzését kifejezni szándékozó murális mű. Izgalmas, sokrétű alkotás, ha tudjuk is, nem ez Aba-Novák legjobb munkája. Látjuk többek között a Szent Korona átadását, az Aranybullát, az 1456-os nándorfehérvári diadalt. A francia cisztercieket, Nagy Lajos pécsi egyetemalapítását, a Rákóczi-indulót megzenésítő Berlioz arcképét. Látjuk a reformkor vívmányait (gőzhajó, a Lánchíd, a Magyar Tudományos Akadémia épülete) és a 48-as forradalom alakjait (Széchenyi, Kossuth, Petőfi). Monumentalitásában érezzük, hogy van mire emlékezni. Ahogy vándorol pillantásunk sisakról sisakra az osztott tér történelmi eseményein, a múltat békévé oldja az emlékezés. Véggépp eltörölni nem lehet.

ABA-NOVÁK

VILMOS: Laura
(Kék kalapos nő),
1930, fa, tempera,
100×63 cm

ABA-NOVÁK VILMOS: A mérges Giovanni, 1929, olaj, vászon, 127×88 cm

Műterem- látogatás

Szilvász Nándor
emlékkiállítása

ANDOR ANNA

B 32 Galéria, 2017. VIII. 16. – IX. 7.

K
kiállítás

Látogatásra érkezik az érdeklődő Szilvász Nándor festő- és grafikus-művész (1927–2011) műtermébe, amelynek legalábbis egy részét rekonstruálni lehetett a terem egyik sarkában. Nos, ahogyan minden alkotónál, itt is egymás mellett, látszólag festői rendetlenségben, de minden bizonnyal az alkotói logika számunkra felfoghatatlan belső törvényei szerint jelennek meg a művek és a festőeszközök, a banális tárgyak és az inspiráció forrását jelentő talált tárgyak a madártolltól kezdve a régi képeslapokig, a fából faragott könyvtől a szép régi szerkezetekig. A fő helyen egy triptichon, amely a magyar piktúra nagy mesterei (Ferenczy Károly, Bernáth Aurél) előtt tiszteleg. Felbukkannak Szilvász Nándor kedves madarai is a vásznanakon, amelyek a kiállítóterei együtttest dominálják. A falon, ahogyan a műteremben is,

szép régi kulcsok is láthatóak, s ez eszünkbe juttathatja azt, hogy a madár az égiekkel való kapcsolat megtestesítője, ha úgy tetszik, kulcs az igazság, a tisztaság állapotára, a lélekre való rátaláláshoz.

Szilvász Nándor vásznainak legjellegzetesebb motívuma a madár. Az egyikben ketten jelennek meg, széttárt szárnyakkal, kitátott csőrrel. Mintha azon tanakodnának, hogy merre is röpjeljenek az őszi Balaton víztükre vagy a Balaton-felvidék sárguló-vöröslő lombjai fölött. S újra és újra visszatérnek a műveken, birtokukba veszik a légteret, a fák, bokrok ágait, de az emberi építményeket is. Emberi magatartásformákat testesítenek meg maguk is, vagy éppen mintha arra ösztönöznék a képek nézőit, hogy hozzájuk, a szárnyas lényekhez hasonlóan próbáljanak meg elszakadni attól a fizikai valóságtól, azoktól a szűkre szabott földrajzi koordinátáktól, amelyek megakadályozzák őket abban, hogy – amint azt József Attilánál olvashatjuk – a valóságnál jóval többet lássunk, az igazat.

Műteremrészlet

Fotó: Berényi Zsuzsa

Ha talán a madarak és az egyetemes művészet közötti kapcsolatban nem is kezdődött új korszak, amikor a 80-as, 90-es évek fordulóján Szilvász Nándor néhány évtizedes, igen sikeres budapesti munkálkodás után gondolt egyet és Révfülöpre költözött, akár azt is gondolhatnánk, hogy az ő pályafutásában radikális váltás történt. Valójában azonban nemcsak az ég madaraihoz kerülhetett közelebb a következő időszakban, de paradox módon ahhoz a gyermekkori tájhoz is, amely a családi hagyományokon túl a szabadság színes papírsárkányait is jelentette a számukra. Az elindulás és a visszatérés között nem hagyhatjuk említetlenül, hogy Szilvász Nándor a Magyar Képzőművészeti Főiskolán olyan mestereknél tanult, mint Koffán Károly, Hincz Gyula, Barcsay Jenő, Miháلتz Pál – az első főiskolai év végén született a kiállítás bejáratánál látható az *I. év végén* című 1948-as festménye. Alkalmazott grafikus pályája gyorsan ívelt fölfelé: öt alkalommal, 1960-ban, 62-ben, 72-ben, 74-ben, 76-ban nyert díjat Az év legjobb plakátjai versenyén. 1962-ben Munkácsy-díjat kapott, 1968-ban különdíjat a Varsói Nemzetközi Plakátkiállításon, 1977-ben a melbourne-i The Universal Language of Posters kiállítás és verseny első díját nyerte el. 1978-ban Érdemes Művész lett, s megkapta a békéscsabai I. Országos Alkalmazott Grafikai Biennálé fődíját is, a következő évben a pozsonyi Vásárplakátok kiállítás első díjával ismerték el teljesítményét.

Sikerei csúcán váltott, visszatért a festészethez, rajzhoz az alkalmazott grafikától, elköltözött Budapestről Révfülöpre, a tő, a természet közelségébe. Ahogyan korai rajzaiban a szülőváros, Makó és az azt körülvevő táj részleteit örökölte meg, 1990 után éppen olyan szívesen idézte meg képein a Balaton-felvidék szelíd lankáit, a tó víztükrét, a parti nádat, a nyári fürdőzőket, a vitorlásokat vagy éppen a különböző színű, eredetű macskákat, amelyekben egy dolog mindenképpen közös, az ősellenség a madarakkal: a maguk törvényei szerint élnek, ha úgy van kedvük, elfogadják a szeretetet, a kényeztetést, de mindig ők szabják meg a feltételeket, mint azt az *Úrállomás vörös macskával* jelzi. A lakhely- és műfajváltás valójában visszatérést jelentett abba a világba, amelyben nem csak az igazságot könnyebb kimondani, de amelynek színessége, tágassága összehasonlíthatatlan azzal, amit a fővárosi műterem vagy éppen a pesti presszók egykor kopottas, füstös, ma viszont már egyáltalán nem létező világa kínálni tudott.

A plakátművészetére jellemző erőteljes vonalrajz, expresszív színvilág, a groteszk, az abszurd, az irónia, a szürreális fogalmazásmód jelen van a festő Szilvász Nándor alkotásaiban is – miközben, éppen a műfajból következően újak társultak hozzájuk. Mintha az utolsó korlátok is ledőltek volna, a teljes művészi önmegvalósítás lehetőségét adta meg számára a táblakép. A színek, formák világában való szabad kalandozást immár nem nehezítették megrendelő által rögzített tájékozási pontok, kizárólag a képépítés törvényei terelgették, fogták keretek közé a láthatóan könnyen, a játékos, humoros, groteszk mozzanatok iránt éppen annyira érzékeny, mint amennyire a líra, a meditáció világa iránt nyitott képzeletet.

SZILVÁSZ NÁNDOR:
Madarak a virágzó barackfán

Istenes képek

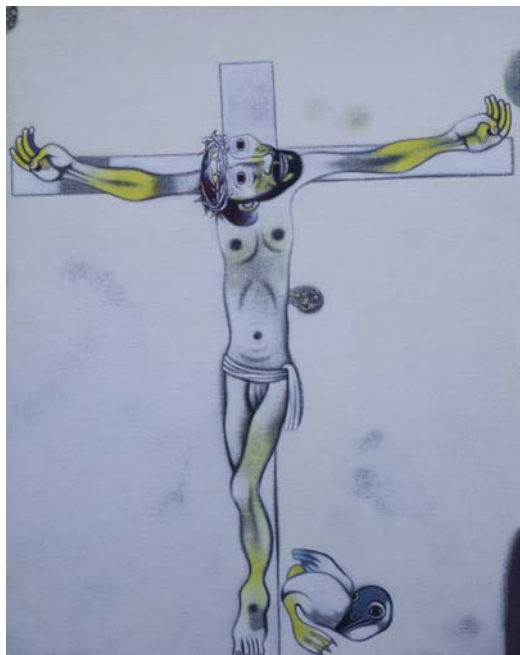
Földi Péter tárlata

LÓSKA LAJOS

Szent István Hitoktatási és Művelődési Ház,
Székesfehérvár, 2017. IX. 16. – X. 14.

k
kiállítás

Földi Péter több mint negyvenesztendős művészpályája során kevesebb, mint fél tucat vallásos témájú képet festett. Mielőtt e bibliai tárgyú, a népi hitvilágtól ihletett művekről szólnék, vessünk egy futó pillantást a művész eddig megtett életútjára, hiszen csak ennek ismeretében tudjuk értelmezni őket.

FÖLDI PÉTER:
„*En Istenem, én Istenem...*”, 2002,
olaj, vászon, farost,
151×120 cm

Pályájának első, 1970-es évek végéig tartó, a gyerekrajzoktól inspirált szakaszát néhány motívumból felépülő színgazdag portrék, madár- és növényábrázolások jellemezték. A következő évtizedben született festményei kompozíciójukat tekintve összetettek, tartalmukat tekintve jelképesek lettek (*Nyitva van az aranykapu*, 1983–84). A szimbolikus elemek megszorodásával egy időben festékből rakott, az ecset sörtéinek nyomait viselő dombocskák, kitüremkedések jelentek meg a képfelületen, ezáltal annak faktúrája átalakult, plasztikussá vált. Képeit az is

különössé teszi, hogy a rajtuk szereplő (házi)állatok – kacsák, nyulak, csirkék – emberi tulajdonságokkal bírnak, akár mesebeli társaik. Van, amikor kiszolgáltatottak, elesettek, máskor agresszívek, támadóak. A 90-es években tovább erősödött műveinek szimbolikus mondanivalója, ugyanakkor méretük is megnőtt, illetve a felületük a vastagon felrakott festék következtében egyre plasztikusabbá vált (*Vetésforgó*, 1995–96). A teljességre utaló kör és spirál forma is ebben az időben tűnik fel a leggyakrabban (*Bőrrosta*, 2003–2005). Az ezredforduló után a téma-világa kinyílik, gazdagabbá válik, munkásságának e legújabb szakaszában egyszerre vannak jelen a jelképes (*Földemlék harmadnapon*, 2005–2007), a társadalomkritikus (*Hajléktalan*, 2003–2004) és a szóban forgó vallásos motívumok („*En Istenem, én Istenem...*”, 2002).

Földi szakrális munkáit elsősorban a népi vallásosság rekvizitumai, a falu szélén álló pléhkrisztusok, a faragások, valamint ezek naiv szürrealizmusa ihlették. Ha időrendben nézzük őket, a sort az „*En Istenem, én Istenem...*” nyitja. A Biblia történetei közül kétségtelenül az üdvtörténet csúcspontját, a keresztre feszítést örökítették meg a legtöbbben. A számtalan példa közül említhetnénk előképként Gauguin *Sárga Krisztusát* (1889), a sárga kolorit és a neoprimitív kifejezőmód ugyanis mindkét festmény sajátja, de Kondor Béla expresszív *Pléhkrisztusát* is (1964). Földi fő ösztönzője a magyar vidék egyik meghatározó rekvizituma, a faluszélen felállított pléhkrisztus volt, amely a mindennapi rítusok részeként közel hozza Isten fiát a földi, éppen úton levő vagy a mezőn dolgozó halandókhoz. Juhász Gyula örökség versében így írja le alakját: „Az ország útján függ, s a földre néz, / Arcán szelíd mosoly a szenvedés.” A visszafogott színvilágú képen Krisztus feje oldalra dől, csak sárgászöld teste és végtagjai derengenek ki a fehér háttérből.

A feltámadás témáját választó *Harmadnapon* (2006) ugyan-csak tompa, szürkés koloritú. A karját oldalt tartó, ezáltal élő keresztet formáló szakállas Krisztus a megbontott sír fölött látható, kétoldalt pedig egy megrémült, kiáltó, illetve egy összekuporodó figura figyeli a jelenetet. Az evangéliumok azt írják, hogy a feltámadásnak nem volt szemtanúja, egy angyal számolt be róla a sírhoz közeledő asszonyoknak. Ebből is következik, hogy a művészek a témát – bár számos ikonográfiai típus létezik, például a Noli me tangere! – legtöbbször kétféleképpen festették meg: vagy úgy, hogy a lepecsételt, érintetlen sír fölött lebeg a Megváltó, vagy úgy, hogy a fölnyitott sírből lép ki.

Érdemes szólnunk a 2006-ban készült Szent Kristóf-képről is, noha nem került kiállításra. Szent Kristóf napjainkban az autósok és motorosok kedvelt szentje, akinek a történetét legszívesebben a Legenda Aurea meséli el. Egyszer a zarándokokat a folyón átszeli őriást egy vékonyka gyerek megkérte, hogy vigye át a túlsó partra. Ám ahogy kelte át a folyón, a fiúcska egyre nehezebb lett, és minden erejét össze kellett szednie Kristófnak, hogy feladatát teljesítse. A túlsó partra érve utasa felvilágosította, hogy ő Krisztus, aki az egész világ terhét viseli, azért volt oly nehéz. Földi fekete tónusú, groteszk formavilágú képe is azt a pillanatot örökíti

meg, ahogy a férfi kezében a botjával és nyakában a gyermekkel éppen gázol a vízben (*Szent Kristóf*, 2006).

A sötétkék hátterű *Somosi Betlehem* (2013–14) az istállóban pihenő szent családot hozza elénk. A középkori naiv madonnaábrázolásokat idéző Mária-figura mind méretét, mind centrális elhelyezését tekintve a kép kiemelt motívuma. A mellette lévő mellékalakok, az öszvéreket terelő József és egy, a jászol mögött kérődző szelíd szemű tehén elsősorban a kompozíciót tartják egyensúlyban.

A tárlat gerincét képező, említett szakrális műveket az elmúlt években született több nagy méretű festmény egészíti ki. Közülük mindenképpen kiemelést érdemel a tárlaton debütáló *Utolsó kút a Kercseg alján* című. Földi Péter vallásos tárgyú képei művészi kvalitásuknak, egyszerű és egyben mély emberi tartalmuknak köszönhetően napjaink modern szakrális művészetének megkerülhetetlen darabjai.

FÖLDI PÉTER:
Harmadnapon,
2006, vászon,
farost, olaj,
135×214 cm

FÖLDI PÉTER:
Utolsó kút a Kercseg alján,
2017, vászon,
farost, olaj,
213×166 cm

A tegnap sem tűnik el

Farkas Ádám és Rákossy Anikó
közös kiállítása

DEÁK CSILLAG,
KÖLÜS LAJOS

Zsolnay Negyed – m21 Galéria, 2017. VII. 14. – IX. 15.

K
kiállítás

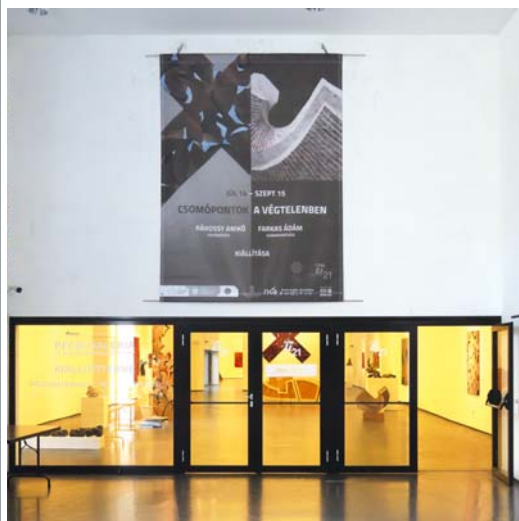
Csomópontok a végtelenben a címe a pécsi Zsolnay Negyedben látogatható kiállításnak. A végtelent nagyon nehéz elképzelnünk, miként az örökzöld kővirágokat is. Próbáljuk. Fölnézünk az égre, és bár semmi se szab határt tekintetünknek, akkor is keresünk valami fogódzót. Viszonyítási pontot, néha megnyugvást. A meghívón Rákossy Anikó *X* (2007) című műve látható. Az *X*-et elfordult keresztként is felfoghatjuk, utal a körforgásra, az ismeretlenre és a megismerhetetlenre. A kereszt találkozás, útkereszteződés és egyben útválasztás is, sőt teher. Krisztus keresztje. Meghajlik alatta az ember válla. A Rákossy Anikó–Farkas Ádám–művészpáros tagjai is átvesznek egymástól valamit, de nem terhet, hanem belső tüzet, belső lángot, hasonló motívumot. Kiegészítik, de nem másolják egymást. A 2009-es dunaszerdahelyi közös kiállításuk után ismét együtt szerepelnek.

Rákossy Anikó absztrakt képein zárkózottság és nyugalom uralja a teret. Az organikus, absztrakt minták mögött fölsejlik a kék égbolt, lebegünk.

Spontán erő és szépség sugárik a művekből. A lehunytt szemek mögött titokzatosság. Távolabbról nézve látni a ritmusokat, ahogy hullámszanak, a tenger él és mozog. A lélek intim, belső pillanatait élhetjük át az ébredés határán. Még minden homályos és érzéki, tudatalatti. A múlt és a jelen kapaszkodik egymásba – És amikor magamba néztem, / Csupa csodára leltem (Sík Sándor: *A titok – IV. A sírásról és a nevetésről*).

Rákossy sorozata napló is, titkos napló, amelyet lapozhatunk, lássátok, ilyen vagyok. Sötétebb színek is megjelennek a festményeken. Üvegszilánkok torlódnak össze, mintha az egyik ujjunkat megvágánk. Vér serken ki. Úgy tűnik, évek teltek el, és semmi sem változott, a föld színe (terepszín, agyagszín, földbarna, homok- és kéregbarna) sem. Rákossy belső egének kékje nem változott, a földhöz való ragaszkodása is változatlan. Porfestéket kever – a már korábban említett földszíneket – fűrészporról, a kötőanyag pedig plextol. Rákossy Anikó kővirágai monumentálisak, fényt kapnak, életre kelnek (*Kővirágok 1–2*, 2017). *Kibomlások* (2015) című, vegyes technikával készült képe a késő őszt juttathatja eszünkbe, amikor a levelek már színüket veszítik, és lehullt az első hó.

Farkas Ádám *Felszálló* (2002), *Felszálló II.* (2015) című fehér márványai mögött Rákossy Anikó *Madárliftjével* (2007) emelkedünk az égbe. Farkas Ádám művei nem az anyag méretével, nagyságával hatnak, hanem a szobor belső dinamikájával, a hiánnyal és a lehetetlen csavarintással, mozdulattal. Az erő fogságában vagyunk, mégis minden természetesnek hat. Emberi gesztusok, mozgások, ívelések, hullámok, csavarok válnak szoborrá, a belső szabadság hordozóivá. Az *Alul és felül* (2007) vörös márvány, kapcsolódik a földhöz, ezt Rákossy Anikó *Vörös örvény* (2017) című triptichonja ellenpontoszza. Farkas Ádám vasból és krómaccélból alkotott *Időgerince* (1999) akár katedrális vagy csillagvizsgáló kupolája is lehetne, nem fog rajta az idő vasfoga. Ez a gerinc törhetetlen. Miként az idő is az. Csűrjük-csavarjuk, mindhiába. A talapzati tükörfelület a végtelenséget hangsúlyozza, a tükrözés által a látható és láthatatlan dimenziók kapcsolódnak össze, szinte kedvünk lenne felmászni a szoborra.

Pécs, Zsolnay negyed, az m21 Galéria bejárata a kiállítás plakátjával

Farkas Ádám *Végtelen visszatérés II.* (1993) című műve adja meg a kiállítás alaphangját, a két művész alkotásaiban rendre tetten érhető motívumot, a visszatérést. Akaratlanul is egymás mellé helyezzük a műveket, miként sodorják egymást, miként hullámanak a bennük rejlő erők, feszültségek. Farkas Ádám számára a döntő hatást Brâncuși kevés eszközzel elért, nagyon mély, nagyon tiszta, nagyon emelkedett kifejező ereje jelentette. Möbius-hajója (2010) földbe

gyökerezik, becsukódó legyezőként csavarodik önmagába. Rákossy Anikó *Kőhullám* (2017) című diptichonja, az *Oszlop* (2017) és a *Kibomlások* (2015) című műve is szellemében rokon Farkas Ádám *Kibontott fekete, fehér és szürke oszlopaival* (2015). Rákossy Anikó *X*, (2007) és *Fehér kereszt* (1999) című művei Farkas Ádám *Entrópiájával* (*Fehér kereszt*, 1988) folytatnak párbeszédet.

Farkas Ádám *Fekvő I.* (1967) című aktja kitárulkozó, míg súlyos, nagytömbű *Nehéz Madonnája* (1968) mintha szülésre készülne, a rendíthetetlen nyugalmat és

Enteriőr előtt **FARKAS ÁDÁM** *Eklipsz I.* (2012, vörösmárvány, 68×40×91 cm), középen **FARKAS ÁDÁM** *Napszöktetés* (2017, fenyő és égerfa, 120×60×415 cm), szemben **RÁKOSSY ANIKÓ** *X* (2007, vászon, porfesték, fűrészpor, plextol, 280×280 cm), balra **RÁKOSSY ANIKÓ** *Oszlop* (2017, falemez, porfesték, fűrészpor, plextol, 250×60×60 cm) című műveivel

Elöl **FARKAS ÁDÁM** *Fényfogó* (2009, bronz, festett nyárfá, 155×62×55 cm), balra a falon **RÁKOSSY ANIKÓ** *Arany négyzet* (2017, vászon, porfesték, fűrészpor, plextol, 100×70 cm) című művei

magabiztosságot, az óvást és a gyöngédséget, vagyis az eredetet, a kezdetet mutatja fel. A **Fekvő harmadik** (1970) változatában az alak torzóvá válik. **Festett faszbora** (1975) mintha M. C. Escher lehetetlen lépcsőit idézné fel, melyek nem tudni, hová vezetnek. Ez a szobor lehetne egy harmonika billentyűzete is, ahol hangot hordoznak a billentyűk, mélységet és magasságot. A **Polírozott négyzet** (1976) krómozott bronz a anyag változását, sokarcúságát, a durvaságtól a leheletnyi finomságig terjedő mivoltát, a sötétségtől az aranyló csillogásig tartó világot, a sebezhetőséget és a sérthetlenséget jeleníti meg. „Amikor faragok, hagyom, hogy beleszóljon a kő. Nagyon fontos a kő akaratát megérteni, és hagyni, hogy valamennyire irányítson. Nem szabad megerőszakolni a követ, mert akkor a végeredmény unalmas, sőt szálnalmas lesz” – fogalmaz a művész. A **Négyzetre bontás III.** (1979) krómozott bronzának domborulata is az összetartást, a belső tartást és nyugalmat idézi fel a nézőben. A **Föld születése I.** (1970) vörös márványa motívumában és színében is összhangban van Rákossy Anikó 2017-ben született alkotásaival.

A kiállítás nagy erénye, hogy kurátora, Bodonyi Emőke, a mindkét művészre jellemző harmóniát és annak megjelenését a művek csoportosításával bontja ki, teszi érzékelhetővé. Az **Y** (2007) három téglalapból áll. Rákossy Anikó az elágazást, a folytathatóságot és az elkülönülést, a megőrzést foglalja formába. Madarak szárnycsapását látjuk, amit a fehér formák idéznek fel bennünk, itt azonban, az **X** című művel ellentétben, megjelenik a piros szín is. Láttukra a kromoszómák különbözőségére való utalás is felmerülhet a nézőben. Farkas Ádám **Szívárványmérő készülék** (1982) című alkotása mintha a **Háborús szerkentyű II.**-ből (1982) alakult volna át, szelídült volna békés, szívárványmérő készülékké, fémíve glóriaként csillog. Rákossy Anikó is megidéz egy fenséges pillanatot **Sötét fények** (2017) című alkotásában. A cím

FARKAS ÁDÁM: *Kibontott oszlop*, 2015, festett diófa, 200×40×40 cm
 Jobbra: **FARKAS ÁDÁM:** *Kozmikus hajlat*, 2015, gránit, 40×30×100 cm

is paradoxon, mint a fekete lyuk, amely elnyeli a fényt. Farkas Ádám *Fekete tája* (1988) fekete-fehér rovátkáival, huzaljaival a végességet és a mulandóságot, a létezés, a föld sokarcúságát idézi meg. A *Négyzetek női tájban* (1976) ritmusaiban akár egy-egy női mell hullámszik, mozdul meg futás és járás közben, a négyzet csak finoman jelzett, nem szorítja keretek közé a domborulatokat. A *Kibontott fekete oszlop* (2015), a *Kozmikus hajlat* (2015) gránitja a hiányt foglalja egybe. A görög oszlopok eltűntek, helyüket a pusztulás veszi át. A *Tengeri kikötő* (1979) című szoborban ring a kis hajó, sajka, amely talán sohasem fog

partot érni. Ez a motívum évtizedekkel később újra visszatér *Kék hajó* című művében (2012, kék gránit). Csak a hajót látjuk, a tenger, a kikötő eltűnt. Már kikötött, szárazföldet ért?

A természet sokarcúságát mutatja fel a két művész, azt, hogy ember és természet organikus kapcsolata miként lesz mindennapos valóság és ünnep. Pontosság, tiszta kifejezőmód, a tömörítés, a jelekkel való kommunikálás jellemzi a két alkotó törekvéseit. A Mindenható rejtve van, és rejtve marad, de teremtő ereje átszüremlik a képeken és a plasztikákon.

elöl **FARKAS ÁDÁM**: *Napszöktetés*, a falon **RÁKOSSY ANIKÓ**: *T-örvény*, 1994, vászon, porfesték, fűrészpor, plectol, 180×210 cm

FARKAS ÁDÁM: *Időgerinc*, 2000, öntöttvas, acéllemez, 95×200×200 cm, a falon **RÁKOSSY ANIKÓ**: *Vörös örvény*, 2017, vászon, porfesték, fűrészpor, plectol, 80×180 cm

A művészet rétegződése

Magyar és olasz kortárs művészek munkái

P. SZABÓ ERNŐ

Vigadó Galéria, 2017. VIII. 10. – X. 8.

k
kiállítás

Mostanában a kiállítási meghívók nagy része e-mailben érkezik, vagy a galéria egyszerűen felteszi Facebookra az aktuális eseményt. Mindenesetre olyan Facebook-oldalak bőven vannak, amelyeket érdemes követnünk, hogy naprakészek legyünk. A genovai Art Commission egyesület Facebook-oldala például ilyen. Alig néhány hete nyílt meg a város kulturális-művészeti életének egyik fő helyszínén, a Palazzo Ducalében a *Le latitudini dell'arte* elnevezésű biennálé harmadik kiadása, amelyen olasz és német művészek mutatkoznak be a város művészeti és kulturális eseményeket támogató egyesületének a szervezésében, s itt

BÁTAI SÁNDOR:
Rétegek II.,
1995–2005

az új hír, amely szerint harminc olasz művész Budapesten, a Vigadóban vendégszerepel, egy ugyancsak az említett biennálé keretében szervezett kiállításon.

A biennálé 2013-ban indult el Genovában, olasz és finn alkotók műveinek bemutatásával, majd 2015-ben egy olasz-magyar kiállítással folytatódott. Mindezek után aligha nehéz rájönni, hogy van ennek a sorozatnak egy különleges vonása, mégpedig az, hogy a Genovában sorra kerülő tárlatokra minden esetben egy másik, az illető partnerországban megrendezett kiállítás a felelet. Az egyesület által kiválasztott olasz művészek alkotásai így szerepeltek az elmúlt években Finnországban, s szerepelnek majd valamelyik német városban – s így érkeztek meg két évvel a genovai olasz-magyar tárlat után most Budapestre. Genovában 2015-ben 35-35 kortárs olasz, illetve magyar alkotó műveit állították ki a Palazzo Ducalében, a pesti Vigadó hatodik emeleti galériáiban pedig most 30 olasz és 30 magyar művész munkái láthatóak. Mindkét bemutató megszervezésében a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége volt az Art Commission partnere, s annak elnöke, Simonffy Márta a magyar kiállítás rész kurátora.

Újabb fejezet az olasz-magyar művészeti kapcsolatok történetében? Hozzájárulás a kortárs művészek határokat átívelő, különböző nyelveket, nemzeteket összekötő párbeszédéhez? Alighanem mindkét szempontból hiánypótlóak ezek a kiállítások, amit akkor tudunk igazán értékelni, ha mintegy fordított perspektívából, az információhiány

Fotó: Berényi Zsuzsa

fotó: Berényi Zsuzsa

LOVAS ILONA:
Cím nélkül, 2010

Monteverde, aki az Accademia Ligustica di Belle Arti-n szerzett diplomát. A kortárs olasz művészet jól ismert képviselője, elsősorban a digitális művészet tárgykörébe tartozó műveit – digitális festmények, videomunkák, multimedialis installációk – számos egyéni és csoportos tárlaton mutatták be, és többet közülük olaszországi és külföldi magángyűjtemények őriznek. Virginia Monteverde kurátorként is sokoldalú tevékenységet folytat, az Art Commission művészeti igazgatójaként *Segrete, tracce di Memoria* címmel megszervezte például a Shoah emlékeztetőt őrző művészek kiállítását a Palazzo Ducale régi börtönhelyiségeiben (Torre Grimaldi), kortárs művészeti kiállítássorozatot rendezett Genova régi kolostoraiban.

VIRGINIA MONTEVERDE:
Egy másik ég, 2016

fotó: Berényi Zsuzsa

felől értékeljük a kortárs magyar művészet nemzetközi kapcsolatait. Az olasz-magyar – és nemzetközi – párbeszéd egyik legfontosabb helyszínén, a velencei biennálé központi tárlatán többnyire nincs jelen a magyar művészet, üdítő kivétel, hogy most két alkotó műveit is szerepelteti a főkurátor. A kortárs magyar művészet alig-alig szerepel más nagyszabású nemzetközi bemutatókon, az államközi szerződéseken alapuló cseretárlatok egyre ritkábbak, a műkereskedelmi háttérű kiállítások pedig, amelyek egyébként mostanában mintha örvendetesen egyre több magyar művész alkotásait prezentálnák, mindenképpen sajátos nézőpontot képviselnek, a kortárs művészet egy-egy szegmensére koncentrálnak, ahogyan a nemzetközi kurátorcseréhez köthető tárlatok is.

Magad uram, ha szolgád nincs! Akár ezt is mondhatnánk, ha a művészek, művészársaságok, szervezetek közvetlen kezdeményezésének nem lett volna mindig is jelentős szerepe a nemzetközi művészeti kapcsolatok alakulásában. Így történt ez jelen esetben is. Annál is inkább, mivel a genovai Art Commission és a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége közötti kapcsolatfelvételt olyan kiállítások előzték meg, mint például a Varesében alkotó Silvio Monti professzor budapesti és Farkas Ádám szobrászművész varesei tárlata, majd több magyar kortárs alkotó bemutatkozása különböző olaszországi helyszíneken. A biennálé gondolatának életre hívója is képzőművész, mégpedig az 1969-ben Tübingenben született, jelenleg Genovában él és dolgozó Virginia

fotó: Berényi Zsuzsa

**ISABEL
CONSIGLIERE:**
Fehér kavicsok
(a *Favole-*
sorozatból),
2013, részlet

Ezeket követte a mostani sorozat, amely magyarul *A művészet rétegződései* címet kapta, nyilván a frappáns megfogalmazás érdekében, hiszen az eredeti kifejezés, a latitudine szélességet, szélességi fokot jelent, és nem rétegeket, s inkább egyféle horizontális tagolódásra utal, mintsem mélységi változásokra. A kortárs művészet sokféleségéről beszél, amelyben egyenrangú értéket képviselnek a különböző műfajokhoz, technikákhoz, kifejezőeszközökhöz, nézőpontokhoz kötődő törekvések, ahogyan azt egyébként a Vigadóban bemutatott művek is jelzik. Maga Monteverde is a folyamatos változást kutatja műveiben, egy olyan „liquid” társadalomban, amelyben elsősorban a gyorsaság és nem a folyamatosság, a tartósság számít. A formák dekonstrukciójának és rekonstrukciójának a lehetőségét vizsgálja, például az *Egy másik ég* című (fotó, print) vegyes technikájú munkájában.

Az általa válogatott olasz anyagban, ahogyan azt Viana Conti művészettörténész vázolja bevezetőjében, „egy olyan képi világot látunk, melyben a retinális művészet és a poszt-duchamp-i irányzat interakcióba lépnek, csakúgy, mint a hagyomány és a legfejlettebb digitális technológia, a formális pillanat és a tartalomközpontúság. Ez az a világ, ahol versenyre kel az igazi és a virtuális valóság. Műről műre az derül ki, hogy itt jelen van minden: az archetípus, az álmvilág, az atomtámadás utáni metropolisz víziója, az alkimista és az ezoterikus világok felfedezése, az ember és a gép kereszteződéséből született hibridek, az interakció a természettel és az érzések pszichogeográfiai feltárásának kísérletei.” Az előszó

LUISA MAZZA:
Valamivé válni,
2014

fotó: Berényi Zsuzsa

elemzése a különböző nyelvi megközelítések sokféleségéről meggyőzőnek tűnik, bár konklúziója, mely szerint „ez az emblematisz kiállítás és kulturális csere maga a nemzetté válás folyamata és az identitás nacionalizálása” igencsak meglepő, a kiállított anyag, s persze a kiállítók életrajza, nemzetközi kapcsolatrendszere éppen az ellenkező folyamatra utal. Alig-alig fér bele egy képbe például az 1938-as születésű Sergio Lorri lombard tájakat idéző festménye és a fiatal angol-amerikai, de Olaszországban élő alkotópáros, Tedman & Strand kézi hímzéssel selyemre készült *Kis kalauza*. Ennek a képnek a tágasságát, sokszínűségét tovább erősíti, hogy a kurátor például a korán elhunyt Luigi Di Sarro esetében egy majdnem fél évszázaddal ezelőtt készült művet is beemelt a tárlat anyagába. De éppen ez a sokrétűség, a tradíció és a legújabb technikák találkozása, a hagyományos piktúra, szobrászat és a fotó, a digitális eszközök ötvözése, a műfajok közötti egyensúly az olasz anyag egyik legnagyobb erénye.

A magyar összeállítás pedig egyes esetekben éppen az, hogy a kuratori szándék szerint párbeszédet folytatnak egymással a vendégek és a vendéglátók művei. Sergio Sarri elsősorban az ember és a gép kapcsolatáról szóló, klasszikus festészeti hagyományokat őrző, de a mai kor szülte félelmekre és szorongásokra koncentrálnó műveire (*Elektronikus játék*, 2015) Lakatos Ervin gépalkatrészeket, banális hétköznapi tárgyakat és emberi testrészeket zsúfoló festménye (*Rebel in you II.*) rimel. Pier Giorgio De Pinto *Egység* című, hatdarabos geometrikus sorozatával Jarmeczky István *Tükröződés*, *Hommage à C. Monet* című akrilképe folytat párbeszédet. Isabel Consigliere üveglabirintusának finomságát Zsemlye Ildikó vasúti tájképében látjuk viszont, Sabina Feroci és Luca Lischetti színezett plasztikáinak humora Szalay Pál akrobatáinál köszön vissza.

A párhuzamok nyilván sorolhatóak tovább, ahogyan persze a különbségek is, harminc-harminc mű távolról sem elég ahhoz, hogy mélyebb

összefüggéseket figyeljünk meg az olasz és a magyar kortársak művészete között. Arról nem beszélve, hogy a párbeszéd a maga teljességében úgy lenne átfogható, ha egyszerre látnánk a genovai és a budapesti kiállítás anyagát. Az olasz résztvevők ugyanis nagyjából változatlanok maradtak, a magyarok viszont nagy részben kicserélődtek, egyes hangsúlyok fölerősödtek, mások elhalványultak a két kiállításban. A magyar anyag, amely – nyilván technikai okok, a könnyebb szállítás miatti nagyobb műméretek miatt – a nagyobbik galériában kapott helyet, nagyjából három generáció művészeire koncentrálna: a hetvenedik-nyolcvanadik életévük között járó idős mesterekre, a hatvan-hetven körüliekre és a negyven-ötven közötti közp generációra. A festészeti összeállítás dominanciája (Simonffy Márta, Jovián György, Batai Sándor, Sívárad Valéria, Végh András, Mayer Berta) egyben a kortárs magyar piktúra sokféleségét is jelzi, a festészet, a grafika és a fotó, a digitális képalkotás közötti határterületek fontosságát (Lévy Jenő, Somorjai-

LORRY
GINEDUMONT:
Ágyamban,
2015–2017,
részlet 2.

Kiss Tibor, Kelecsényi Csilla). Bóza Evelin, Daradics Árpád szürrealis-popos fotómanipulációi a digitális képalkotás figyelemre méltó darabjai. Orosz István imaginárius tereket megidéző rézkarcai a sokszorosított grafika klasszikus értékei közé tartoznak, Lovas Ilona szakrális sugárzású képtárgya viszont egyszerűen túllép a műfaji határokon, ahogyan Hérics Nándor neonplasztikáját, Sipos Anica installációját is nehéz lenne szakszerűen kategorizálni. De nem is kell, hiszen e művek nem azért kerültek egymás mellé, hogy újabb kifejezésekkel gazdagodjon a szakzsargon, hanem azért, hogy az a bizonyos határokat átívelő párbeszéd művész és művész, mű és mű között folytatódjon.

JARMECZKY
ISTVÁN:
Tükröződés,
Hommage à C.
Monet, 2016

Mesterséges intelligencia, a másik én – a kiállítás plakátja

Magyar művészek a linzi Ars Electronica Fesztiválon

Az Ars Electronica Fesztivált 1979 óta rendezik meg, kezdetben kísérleti projektnek indult, ahol a művészet, a technológia és a társadalom viszonyát tanulmányozták a felső-ausztriai ORF Állami Egyetem, valamint 20 progresszív művész és tudósok közreműködésével. Pár éven belül ez a rendezvény a digitális- és médiaművészet egyik legfontosabb nemzetközi eseménye lett. Az évente más-más téma köré csoportosuló művek között idén Kelle Antal ArtFormer és Orosz István művei is láthatóak a szeptemberi fesztiválon.

Maurizio Cattelan: *Amerika*, 2016, HUNGART © 2017

Leszerelik Cattelan vécécsészéjét

Szeptember 15-ig „látogatható” Maurizio Cattelan *Amerika* című, 18 karátos vécécsészéje, melyet közel egy éve a Guggenheim Múzeum mosdójában helyeztek el. A vécéként is funkcionáló mű nagy népszerűségnek örvendett, a látogatók több órát is vártak, hogy bejussanak a „múzeum legkisebb kiállítására”. A több millió dollár értékű aranyból készült műtárgynak még nem tudni, hogy mi lesz a sorsa, jó esély van rá, hogy más múzeumokba kerül.

A Konstantin-terem renoválás előtt

Új Raffaello-művekre bukkantak a Vatikánban

A Vatikáni Múzeum Nagy Konstantin római császárról elnevezett fogadótermének restaurálása közben két allegorikus női alakot ábrázoló festményről derült ki, hogy azok mégis Raffaello Sanziótól származnak. Az ismert tény volt, hogy a terem kifestésével Raffaellót bízták meg, azonban eddig úgy hitték, a mester tanítványai fejezték be a falak díszítését. A szakértők az olajképek minőségére és az újonnan felfedezett részletekre alapozva állapították meg, hogy az alakokat minden kétséget kizárólag Raffaello festette.

Lewis Carroll: *Alice Liddell portréja*, 1858

Kiállítják Lewis Carroll Alice-portréit

Jövő tavasszal nyit a National Portrait Galleryben a *Viktóriánus óriások: a fotográfia művészetének születése* című kiállítás, melyen a galéria tulajdonát képző, Lewis Carroll által készített képek mellett, még soha nem látott darabok is kiállításra kerülnek. Az *Alice Csodaországban* című regény műzsája, Alice Liddell több portrén is feltűnik, az író kívül még idősebb korában Julia Margaret Cameron is megörökítette.

Az Egyesült Királyságban marad Bellotto egyik legjelentősebb festménye

Miután felmerült annak a veszélye, hogy Bernardo Bellotto a königsteini erődöt ábrázoló látképe elkerül a szigetországból, a National Gallery több mint 11 millió fontot gyűjtött össze, hogy megvásárolja a művet. A festmény 2018-ig a múzeum 40-es termében egy kiemelt helyen látható, majd később a művész nagybátyja, Canaletto művei mellett fog helyet kapni.

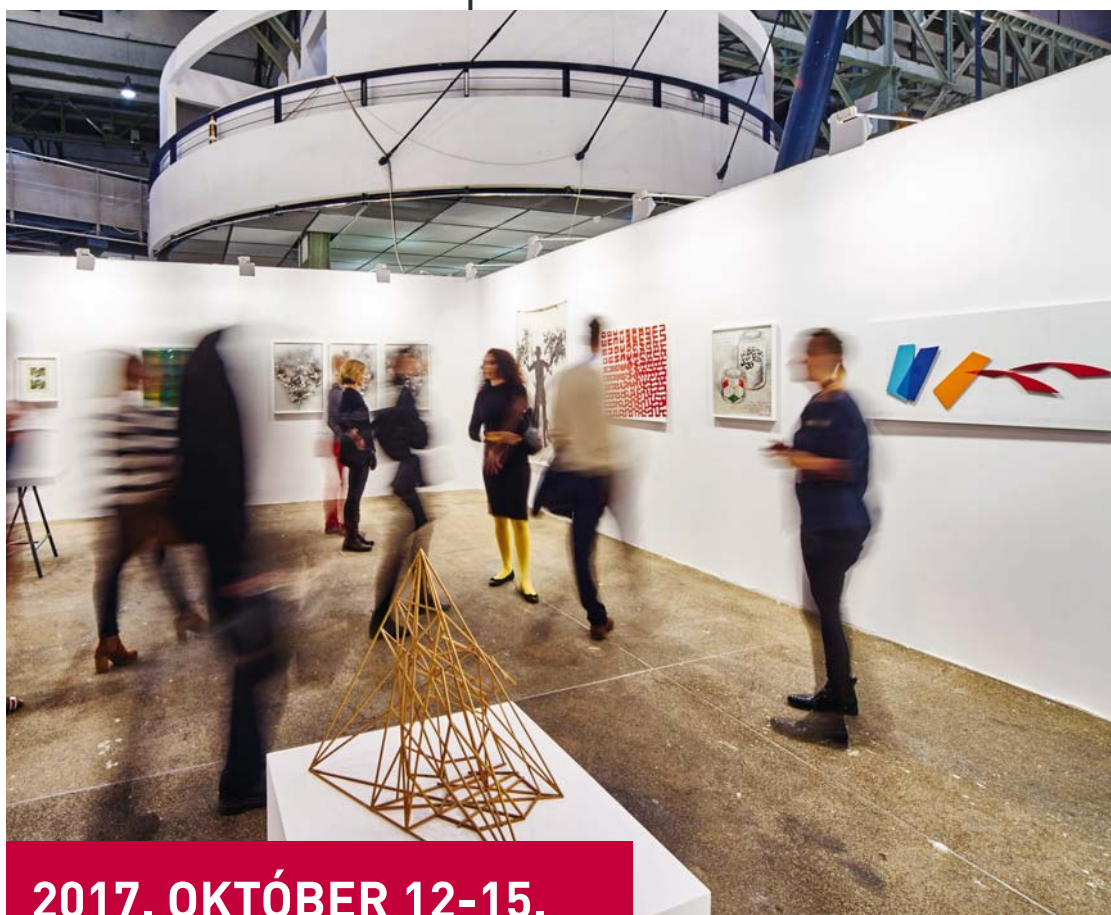

Bernardo Bellotto: *A königsteini erőd északi látképe*, 1756, olaj, vászon, 132x236 cm

ART MARKET | BUDAPEST

NEMZETKÖZI KORTÁRS
KÉPZŐMŰVÉSZETI VÁSÁR

ART MARKET BUDAPEST

**2017. OKTÓBER 12-15.
MILLENÁRIS, BUDAPEST**

MŰVÉSZET 6.200 NÉGYZETMÉTEREN | KÖZÉP- ÉS KELET-EURÓPA VEZETŐ
MŰVÉSZETI VÁSÁRA | MAGYARORSZÁG LEGNAGYOBB KORTÁRS KIÁLLÍTÁSA |
100 KIÁLLÍTÓ KÖZEL 25 ORSZÁGBÓL | 500 MŰVÉSZ, TÖBB EZER MŰTÁRGY
| DÍSZVENDEG: IZRAEL | ART PHOTO BUDAPEST – FOTÓMŰVÉSZET TELJES
KIÁLLÍTÁSI CSARNOKBAN | INGYENES TÁRLATVEZETÉSEK | SZTÁRMŰVÉSZEK,
MŰGYŰJTŐK, GALÉRIÁSOK 4 KONTINENS RŐL ...

www.artmarketbudapest.hu
www.facebook.com/ArtMarketBudapest

Az alkotó nézés, avagy a műértő szeme

P. Szabó Ernő: A megsemmisített labirintus

SINKÓ ISTVÁN

Új Művészet Alapítvány, Budapest, 2017, 196 oldal, 3200 forint

A műkritikus egyik legfontosabb küldetése hivatkozni a mű és nézője közé, átadni az ismereteket, s bevezetni az olvasót az adott kiállítás titkaiba. Nem művésztörténeti, de művészeti írói feladat, tehát nem a szakértőknek, a kollégáknak, hanem a művészet élvezőinek írni – ez az igazi kihívás. P. Szabó Ernő évtizedek óta gyakorolja ezt a mesterséget, publicisztikai eszközökkel esztétikai igényességű bevezetéseket ad művekhez, alkotókhoz.

Legújabb kötete, *A megsemmisített labirintus* válogatás az utóbbi két év kritikáiból, amelyek főleg az Új Művészet hasábjain jelentek meg. Elsősorban külföldi tárlatokat mutat be Bécsből Bázelig, Velencétől Zürichig, de hazai tájakon is kalandozik, vidéki és budapesti kiállításokról is beszámol.

Szemponjtja a felfedező, aki felkészülten érkezik a terepre, ismeri a „viszonyokat”, tapasztalt a várható jelenségek körében, mégis rá-rácsodálkozik az elé táruló látványra. Ilyen írásai például a Sigmund Polke gyűjteményes tárlatát bemutató

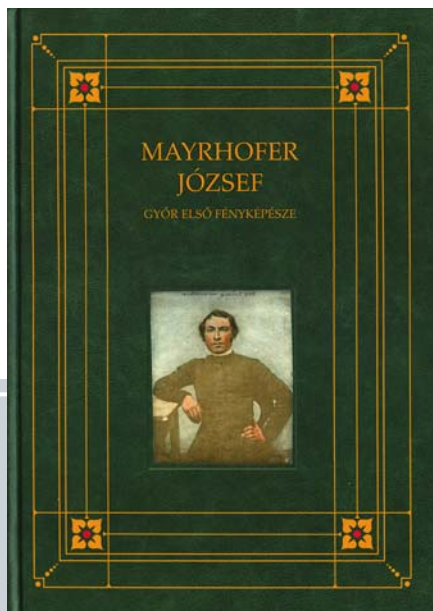
Athanor című cikk vagy a *Zsidó angyal – De Chirico Ferrarában* címen megjelent írása. Mindkettő jó példa P. Szabó felkészültségére, a tárgyban fellelhető szakirodalom ismeretére, melynek birtokában mutatja be az adott tárlatot.

Izgalmas melléktemákat is választ, mint például az *„Ágyba, ágyba, ágyba”* – Az ágy a történelemben elnevezésű kiállítás recenziója esetében. Egy irodalmi, filozófiai bevezető után ismerteti – alaposan bemutatja – a bécsi kiállítás koncepcióját, a tárgy és a mögöttes tárgy (gondolat) kapcsolati rendszerét.

Személyes elköteleződése alapján ír például olyan alkotókról, akik még, úgy mond, felfedezésre várnak. Ilyen írás Király Ferenc szobrászművész kiállításának elemzése, akit tiszta formáiért, letisztult látásmódjáért becsül. De felfedezi a hazai olvasóknak Jan Saudek cseh fotográfusát is (*Egy rossz hírű férfi*). P. Szabó amúgy szívesen ír fotótárlatokról, e kötetben is találunk három ilyen tematikájú kritikát.

Itt is feltűnik P. Szabó könnyed stílusa, ahogy az erotikáról, a szabadság és szabadság határait súroló alkotói munkáról ír. Ugyancsak felfedezés erejű Berline de Bruyckere belga szobrásznak a húst, szőrt, bőrt imitáló viaszszobrait bemutató kiállítás kritikája. Nehéz és gyakran hálátlan feladat a kritikuse, mert olyan alkotókat is görcső alá kell vennie, akik a mainstreamben elfogadott, kitüntetett helyen állnak, mégis, a recenzens nem feltétlenül híve munkásságuknak. Itt a néző és az értő szakember találkozik egymással, s lesz a kritikából elfogulatlanul tárgyilagos ismertető (Ai Weiwei művei Bécsben).

Hasznos, a kortárs művészet irányairól, technikáiról plasztikus képet rajzoló kötet P. Szabó Ernő könyve. Segítség a tájékozódásban, ismeretszerzésben és kitűnő korlenyomat; felfedezhetővé válnak a kétezres évek első évtizedének művészeti tendenciái, kiállítási helyei, azok légköre, rendezési koncepciói. Mindez értő szemmel látva és könnyed stílussal elmesélve.

„A felszínes tudású ember”

Mayrhofer József: Győr első fényképésze

FARKAS ZSUZSA

A Győri Egyházmegyei Levéltár kiadványai, Források, feldolgozások, Győr, 2017, 280 oldal

„Felszínes tudású ember” Így jellemezte magát Mayrhofer József (1810-1897) győri pap, aki saját bevallása szerint az első volt a városban, aki a fényképezés iránt érdeklődött. Állítása szerint 1844-től foglalkozott a dagerrotípiával, majd komolyabban 1849-től fényképezett. Mayrhofer végrendeletében megemlítette, hogy két fontos albumát örököseire hagyta. Testvérei örökölték 1600 fényképét, amelyeknek, sajnos, nyoma veszett. Megmaradtak viszont képei a győri egyházmegye különféle gyűjteményeiben, melyekből összesen 740 darab került e kötetbe.

Mayrhofer József első bemutatása 2013-ban a *Klász 100. Városfényképezés egykor és ma* címmel rendezett tudományos konferencián történt. Perger Gyula akkori megyei múzeumigazgató ismertette a helyi pap városképeit. Ezeket a műveket korábban az ugyancsak győri Skopáll Józsefnek tulajdonították. A kivételes utcaképek 1855-ből a múzeum gyűjteményében találhatóak ma is. Két példányban léteznek tehát, és megindult a találgatás a kevés adat miatt, hogy vajon ki a felvételek készítője?

Perger Gyula, a kötet közreadója a Fotóművészetben ismertette azt a korai fényképanyagot, amelyben az ominózus győri utcakép is fellelhető. A felfedezés óta eltelt időszakban két restaurátor, valamint Flesch Bálint szakértelme is segítségére volt,

akik a talbotípiáról, az albuminteznikáról kiváló, érzéletes tanulmányt is írtak e kötetbe. Munkájuknak köszönhetően minden kép alatt pontos technikai paramétereket tüntettek fel. (A datálásra azonban nem vállalkoztak.)

Az összes kép közlése majdnem eredeti nagyságban és a teljességre való törekvéssé igen dicséretes. Az első egységbe a pap önarcképei tartoznak, melyek egy újrakötött albumban maradtak meg: 104 kép e nem túl vonzó emberről, az első 1847-ben készült. Általában kitakarta a környezetet, de néhányszor látható az erkély, ahol a gépet felállították, mögötte egy csúnya, gyűrött függönyt helyeztek el. Az 1855-ben készült önarcképnél cylinder van az asztalon, az 1858-ra datáltnál egy állványon könyvek sorakoznak. Az egyik kép alá odaírta: „Annyiszor, amennyiszor mindig más és más arc.” Mayrhofer járt a rövid ideig Győrben működő Molnár és Brodszky festő-fényképészek műtermében (1865), és természetesen Skopállnál is (1867), akiknek bár felismerhető műtermi környezetük, ezeket most Mayrhofer műveként mutatják be, nem különítik el.

A kötet következő egységében 317 egyházi személy egyforma mellképe egészen ki néhány csoportképpel. A világiak csoportjában 132 arckép található, a kötetben egy-egy oldalon négy kép szerepel. A pesti

fényképész, Mayer György műterme is jól felismerhető az egyik képen. Egy másik, viszonylag jobb minőségű felvételen maga Mayrhofer ül a csoport közepén – ebben az esetben is kérdéses a fotográfus személye. A következő egység a városképeké, amelyek többnyire elnagyolt, gyenge kidolgozású darabok. Kivételt képez négy kép, amelyek Győrt ábrázolják 1855-ben, Schemitz Károly orvos Király utcai házána emeleti ablakából.

Az utolsó egység műtárgyfényképeket tartalmaz, melyről csak annyi mondható, hogy a háromdimenziós tárgyak és a festmények esetében is professzionális képzés szükséges azok megörökítéséhez. 69 fénykép maradt meg, zömük rézmet-szetek és litográfiák reprodukciója. Perger Gyula megállapította, hogy a bemutatott képek közül nyolc Skopáll hagyatékában is megtalálható. A felmerülő kérdésre, hogy milyen kapcsolat lehetett a két ember között, nem kapunk választ. Skopáll József, az 1848-tól a városban működő műteremmel rendelkező hivatásos mester munkái hogyan kapcsolódhatnak a narcisztikus pap munkálkodásához? Mayrhofer értéktárgyairól készített jegyzéke megemlíti sztereonézójét és az ahhoz készült képeket is, de fényképezőgépe nem volt. A következő lényeges kérdés tehát az, hogy mivel fényképezett? Skopáll hirtelenül és fiatalon halt meg 1870-ben, Mayrhofer hagyatékában sem sok ezután készült kép található...

Budapest

acb Galéria (VI. Király u. 76.)
Gróf Ferenc IX. 29. – X. 6.

acb Attachment (VI. Eötvös u. 2.)
Komoróczy Tamás IX. 29. – X. 6.

acb NA (VI. Király u. 76.)
Ladik Katalin IX. 29. – X. 6.

Ari Kupsus Galéria
(VIII. Bródy Sándor utca 23/b)
Konczor Attila VIII. 2. – IX. 1.

Artézi Galéria (III. Kunigunda útja 18.)
A bécsi Rearte Gallery művészei
IX. 16. – X. 10.

2B Galéria (IX. Ráday u. 47.)
Marinka Limat VI. 15. –

B32 Galéria és Kultúrtér
(IX. Bartók Béla u. 32.)
FISE35 art craft design IX. 13. – X. 9.
Budapest Galéria, fszt. (III. Lajos u. 158.)
Hátrahagyott utópiák IX. 20. – X. 29.
A gondolat tekintete VIII. 2. – IX. 10.

Új Budapest Galéria
(IX. Fővám tér 11–12.)
Leopold Bloom-díj 2017 IX. 22. – XI. 12.

Capa Központ (VI. Nagymező u. 8.)
Robert Capa, a tudósító V. 30. – XII. 31.
Elliot Erwit VI. 15. – IX. 10.
Sarkantyú Illés VI. 20. – VIII. 20.

Chimera Project (VII. Klauzál tér 5.)
Pseudo Display IX. 9. – 29.

Csepel Galéria (XXI. Csete Balázs u. 15.)
Gáti Gábor IX. 10. – X. 6.

Deák 17 Galéria (V. Deák Ferenc u. 17.)
Város vs. természet IX. 6. – X. 7.
Víz-Jel IX. 22. – X. 28.

Deák Erika Galéria (VI. Mozsár u. 1.)
Pintér Gábor IX. 07. – X. 7.

Faur Zsófi Galéria (XI. Bartók Béla út 25.)
Barabás Zsófi IX. 7-től

Fészek Galéria (VII. Kertész u. 36.)
Szeptemberben zárva

FISE Galéria (V. Kálmán Imre u. 16.)
Balázs Zsolt VIII. 29. – IX. 15.

Digitális szobrászat? IX. 5. – 28.

Fővárosi Képtár – Kiscelli Múzeum
(III. Kiscelli út 108.)

Karl-Heinz Adler és a magyar absztrakció
IV. 31. – IX. 17.

Hajnal János VI. 30. – IX. 10.
Lámpa! VIII. 28. – XI. 5.

FUGA Építészeti Központ
(V. Petőfi Sándor u. 5.)
Enigma VII. 20. – IX. 3.
Geometrikus generációk VII. 20. – IX. 3.
Fotók a FUGA-ról VI. 16. – IX. 1.
Az utca más képen/ Az utcán másképpen
XI. 05. – XI. 28.

Brazília város építészete IX. 06. – IX. 28.
Györfy Éva IX. 06. – IX. 28.
Aranydiploma IX. 30. – X. 23.

Gaál Imre Galéria (XX. Kossuth L. u. 39.)
Szeptember 12-ig zárva

Haas Galéria (V. Falk Miksa utca 13.)
Modern klasszikusok – Klasszikus
modernek XIII. 2016. X. 15. – X. 7.

Hegyvidék Galéria (XII. Királyhágó tér 10.)
Puritanus – tiszta művészet IX. 08. – 22.

Hopp Ferenc Ázsiai Művészeti Múzeum
(VI. Andrássy út 103.)

Sanghay – Shanghai IX. 22. – 2018. IV. 8.

Inda Galéria (V. Király u. 34.)

D. 365 napja IX. 07. – X. 20.

Iparművészeti Múzeum (IX. Üllői út 33–37.)

Bizonytalan ideig zárva

K.A.S. Galéria (XI. Bartók Béla út. 9.)

Tűlélesi Gyakorlat 48. IX. 7. – IX. 29.

Kassák Múzeum (III. Fő tér 1.)

Karl-Heinz Adler és a magyar absztrakció

V. 31. – IX. 17.

Knoll Galéria (VI. Liszt Ferenc tér 10.)

Birkás Ákos IX. 9-től

Nemes Csaba IX. 10-től

KOGART (VI. Andrássy út 112.)

Egry József Balatonja VI. 30. – IX. 10.

LUMÜ (IX. Komor M. u. 1.)

Új időszaki kiállítás a Ludwig Múzeum

állandó gyűjteményéből III. 10. – XII. 31.

Westkunst – Ostkunst VI. 2. – XII. 31.

Hejtes szomjazók VII. 14. – IX. 10.

Gilbert & George VII. 8. – IX. 24.

Peace on Earth! V. 13. – XI. 26.

Fluxus és barátai IX. 22. – XI. 26.

Mai Manó Ház I., emeleti kiállítóter
(VI. Nagymező u. 20.)

Elliot Erwit VI. 15. – IX. 10.

Magyar tekintet VI. 12. – IX. 10.

Magyar Nemzeti Galéria

(I. Szent György tér 2.)

Szenvedély és ironia VI. 22. – IX. 3.

Korniss Péter IX. 29. – 2018. I. 07.

Magyar Nemzeti Múzeum

(VIII. Múzeum krt. 14–16.)

A reformáció 500 éve IV. 27. – XI. 5.

20. századi protestáns életutak

IV. 27. – XI. 5.

MET Galéria (XI. Bölcseő u. 9.)

Nagy Gábor György IX. 17. – X. 5.

Csizy László IX. 6. – 14.

Magén István IX. 16. – X. 5.

Molnár Ani Galéria

(VIII. Bródy Sándor u. 22. 1. em.)

Ember Sári VII. 5. – IX. 29.

MissionArt Galéria (VI. Falk Miska u. 30.)

Seres László IX. 9. – 23.

MKE (VI. Andrássy út 69–71.)

MKE Barcsay Terem és Aula

Hallgatói projektek a Képzőnek a képzőről

IX. 15. – X. 1.

Műcsarnok (XIV. Dózsa György u. 37.)

Németh Ilona IX. 5. – X. 1.

Óbudai Társaskör Galéria

(III. Kiskorona u. 7)

Szanyi Borbála IX. 5. – X. 1.

Platán Galéria (VI. Andrássy út 32.)

Type Break VIII. 30. – IX. 27.

Latarka (VI. Andrássy út 32.)

Hősök neje VIII. 31. – IX. 20.

Resident Art Budapest

(VI. Andrássy út 33. II./1.)

Bánki Ákos IX. 8. – 29.

Stúdió Galéria (VII. Rottembiller u. 35.)

Digitális szobrászat IX. 5–28.

Trafó Galéria (IX. Liliom u. 41.)

Szarka Péter IX. 28. – XI. 5.

Várfok Galéria (I. Várfok u. 11.)
masafanyoyuki, Aatoth Framp és
Masayuki Kai VIII. 31. – IX. 30.

Várfok Project Room (I. Várfok u. 14.)
Aatoth Framp VIII. 31. – IX. 30.

Várkert Bazár, Testőrpalota
(I. Ybl Miklós tér 5.)

Borsos Miklós VII. 14. – IX. 24.

Vigadó (V. Vigadó tér 2.)

Vigadó, alsó szint (V. Vigadó tér 2.)

Papp Bálint György VII. 27. – IX. 10.

Vidák István VIII. 3. – IX. 10.

Az első 40 év VIII. 8. – X. 8.

A művészet rétegződései VIII. 10. – X. 8.

Viltin Galéria (VI. Vasvári Pál u. 1.)

Megyk János IX. 2. – IX. 30.

Vízivárosi Galéria (II. Kapás u. 55.)

Fényt hozzon... VI. IX. 07. – X. 3.

P. Kercza Asztrik IX. 19-től

Balatonfüred

Vaszary Galéria (Honvéd u. 2–4.)

Gyermekek a magyar képzőművészetben

VI. 24. – 2018. I. 8.

Balassagyarmat

Szerbtemplom Galéria (Szerb u. 5.)

Gálos László IX. 22-ig

Debrecen

b24 Galéria (Batthyány utca 24.)

Antal Balázs VII. 28.–IX. 9.

Esszencia – 20 éves a MFG-ART

IX. 14.–X. 7.

Belvárosi Galéria (Kossuth u. 1.)

Alkotó debreceni családok IX. 8. – 29.

DMK Józsei Közösségi Ház/Kisgaléria

(Szentgyörgyfalvi u. 9.)

Brenner Attila IX. 12. – X. 12.

DMK Tímárház/ Kézművesek háza

(Nagy Gál István u. 6)

A reformáció 500 éve IX. 8. – 29.

Hal Köz Galéria (Hal köz tér 3.)

Könyv Kata IX. 6. – X. 7.

MODEM (Déri tér 1.)

Nagy Gabriella kiállítása IX. 17. – X. 15.

Receptorok VI. 24. – 2018. I. 1.

Bernáth András IX. 08. – X. 29.

Sesztina Galéria (Hal köz 3.)

Ulrich Gábor XIII. 18.–IX. 16.

Nyári Sárkány Péter IX. 22.–X. 21.

Dunaújváros

ICA-D (Vasmű út 12.)

Brückner János IX. 8. – X. 20.

Győr

Eszterházy-palota (Király u. 17.)

Somfai Rezső IX. 2. – X. 8.

Magyar Ispita (Nefelejcs köz 3.)

Lebő Ferenc VIII. 25. – IX. 17.

Kaposvár

Vaszary Képtár (Nagy Imre tér 2.)

Színek, vonalak élete VIII. 15. – X. 7.

Kecskemét

Cifra Palota (Rákóczi út 1.)

Kincsés Kecskemét III. 24. – IX. 17.

Miskolc

Miskolci Galéria, Herman Ottó Múzeum

(Rákóczi u. 2.)

Miskolci Galéria 50 IX. 14. – X. 19.

Nyíregyháza

Nyíregyházi Városi Galéria

(Selyem u. 12.)

Szabolcs megyei őszi tárlat IX. 14. – X. 14.

Bori Dóra és Petró Zsuzsanna IX. 22. – X. 14.

2016 képzőművészeti ösztöndíjasainak

kiállítása VIII. 16. – IX. 16.

Paks

Paksi Képtár (Tolnai utca 2.)

Molnár Zoltán IX. 22. – 2018. I. 14.

Pannonhalm

Hefer Galéria (Tóthegy utca 11/a.)

Gaál Endre VIII. 19. – IX. 30.

Pécs

Pécsi Galéria (Széchenyi tér)

Pécsi Galéria 40 VIII. 31. – X. 8.

m21 Galéria (Zsolnay-negyed)

Farkas Ádám, Rákossy Anikó VII. 14. – IX. 15.

E78 Kémence Galéria (Zsolnay Vilmos u. 16.)

A gyermeklét elviselhetetlen könnyűsége

VIII. 18. – IX. 11.

Szeged

REÖK (Tisza L. krt. 56.)

Salvador Dalí VII. 28. – IX. 24.

REÖK 10 VIII. 4. – X. 4.

Szentendre

Barcsay Múzeum (Dumtsa Jenő utca 10.)

Bakos Tamás IX. 8-től

Szabó Zsuzsanna IX. 8-től

Ferenczy Múzeum (Kossuth Lajos u. 5.)

Francios Fiedler IX. 15-től

Ferenczy Múzeum, Barcsay-terem

(Kossuth Lajos u. 5.)

Fajcsák Dénes és Fábán Gábor IX. 15-től

MűvészetMalom (Bogdányi út 32.)

MIG21 IX. 7-től

Bomlasztó képzület IX. 8-tól

Vajda Lajos Múzeum (Hunyadi u. 1.)

Lét-szekvenciák IX. 15-től

MANK Galéria (Bogdányi utca. 51.)

Aknay János és Ezsiás István

VIII. 16. – IX. 10.

Székesfehérvár

Szent István király Múzeum, Rendház

(Fő u. 6.)

Pinke Miklós V. 19. – IX. 17.

Autizmus mint metafora VI. 10. – IX. 17.

Medgyessy Ferenc VI. 24. – IX. 17.

Szolnok

Szolnoki Galéria (Templom u. 2.)

Bizonytalan ideig zárva

Szombathely

Szombathelyi Képtár

(II. Rákóczi Ferenc u. 12.)

Fotó/Szintézis VI. 1. – IX. 24.

Tihany

Kogart Tihany (Kossuth Lajos u. 10.)

Egry József Balatonja VI. 30. – IX. 10.

A Kempinski-gyűjtemény gyöngyszemei

IX. 16. – XI. 22.

Veszprém

Csikász Galéria (Vár u. 17.)

Gerhes Gábor IX. 16. – XI. 30.

Dubniczay-palota, Várgaléria

(Vár u. 29.)

Feledy Gyula Zoltán IX. 9. – XI. 5.

Modern

Halló, robot! (a Bécsi Biennálé keretében)
MAK, X. 1-ig
 Reflexiók az Enre 21er Haus, X. 29-ig
 Hogy éljünk együtt? Kunsthalle, X. 15-ig
 Kortárs délkelet-ázsiai művészet
 HilgerBROT Kunsthalle, IX. 15. – X. 28.
 Mária Terézia és a művészet
Útértes Belvedere, XI. 5-ig
 Természeti víziók
 KunstHaus, IX. 13. – II. 18.
 Reális Magyarország
 Collegium Hungaricum, X. 10-ig
 viennacontemporary 2017 (a magyar
 neoavantgárd kiállításával) IX. 21–24.

Graz

Fel az ismeretlenbe Kunsthaus, IX. 23. – III. 25.

Krems

Absztrakt festészet – most
 Kunsthalle, XI. 5-ig

Linz

Csillagok. Kozmikus művészet 1900-tól
 máig Lentos, IX. 29. – I. 24.

BELGIUM

Antwerpen

Film és fotó között Fotomuseum, X. 8-ig

Gent

Kader Attia SMAK, X. 1-ig

CSEHORSZÁG

Prága

Wenzeslaus Hollár NG, Schwarzenberg-
 palota, IX. 12. – XII. 31.

Richard Deacon

Galeria hlávního mesta, IX. 17-ig

Vladimir Boudnik

Galeria hlávního mesta, X. 29-ig

EGYESÜLT ÁLLAMOK

Boston

Stieglitz és a modern Amerika
 Museum of Fine Arts, XI. 3-ig

Los Angeles

David Hockney Getty Center, X. 15-ig
 Az aljasság egyetemes története: kortárs
 dél-amerikai művészet LACMA, II. 18-ig
 Atmoszféra a japán festészetben
 LACMA, IX. 14. – II. 4.

Los Angeles és Latin-Amerika
 Skirball Art Center, IX. 15. – XII. 30.

New York

Louise Bourgeois MoMA, IX. 24. – I. 28.
 Max Ernst MoMA, IX. 23. – I. 1.
 Ettore Sottsass Metropolitan, X. 8-ig
 Rodin Metropolitan, IX. 16. – I. 16.
 Hélio Oiticica Whitney, X. 1-ig

San Francisco

Degas, az impresszionizmus és a
 kalaposlányok Legion of Honor, IX. 24-ig

FRANCIAORSZÁG

Lille

André Breton és a mágia LaM. X. 15-ig

Nîmes

Az amerikai minimal art 1960–80
 Carrée d'Art, IX. 17-ig

Párizs

Irving Penn Grand Palais, IX. 21. – I. 29.
 Párizsi Biennálé Grand Palais, IX. 11–17.
 Derain, Balthus, Giacometti: egy
 művészbarátság
 Musée d'art moderne de la Ville, X. 29-ig

David Hockney
 Centre Pompidou, X. 23-ig
 Anne és Patrick Poirier
 Maison Européenne de la Photographie,
 IX. 6. – XI. 29.

Cézanne portréi Musée d'Orsay, IX. 24-ig
 Monet, a műgyűjtő
 Musée Marmottan, IX. 14. – I. 14.

HOLLANDIA

Amszterdam

Kicsiny csodák Rijksmuseum, IX. 17-ig
 19. századi fotók Rijksmuseum, IX. 17-ig
 Jean Dubuffet Stedelijk Museum, I. 7-ig
 Carlos Motta Stedelijk Museum, IX. 16. – I. 7.

Haarlem

Elektromosság – az élet szikrája
 Teylers Museum, I. 7-ig

IZRAEL

Tel Aviv

Louise Bourgeois
 Museum of Art, IX. 17. – I. 20.

Kína

Peking

Kortárs magyar érem
 Kínai Numizmatikai Múzeum, X. 1-ig

LENGYELORSZÁG

Krakkó

A művész és nyoma MOCAK, IX. 17-ig
 Mestrovic – az adriai eposz
 International Cultural Center, XI. 5-ig
 Új szent régió Bunkier Sztuki, IX. 9. – XI. 12.

Varsó

Navigálás az ismeretlenbe
 CAC Ujazdowski, IX. 15. – I. 7.
 A magyar fotográfia
 Muzej Narodowe, IX. 10-ig
 Maria Lassnig Zachęta, X. 15-ig

NAGY-BRITANNIA

Edinburgh

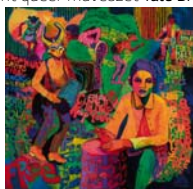
Brit realisták, 20-as, 30-as évek

Liverpool

Dredd, a zsaru
 Victoria Museum and Gallery, X. 1-ig
 National Gallery of Scotland, X. 29-ig

London

A szkiták British Museum, IX. 14. – I. 14.
 Brit queer művészet Tate Britain, X. 1-ig

A Fekete Hatalom és kora
 Tate Modern, X. 22-ig
 Jean-Michel Basquiat
 Barbican Art Gallery, IX. 21. – I. 28.
 Thomas Ruff
 Whitechapel Art Gallery, IX. 27. – II. 25.
 Nemzetközi művészfilmek
 Whitechapel Art Gallery, X. 15-ig
 Canaletto és Velence
 The Royal Collection, XI. 12-ig
 Képrombolók. Kívül a trendeken
 Saatchi Gallery, IX. 27. – I. 20.
 Jasper Johns
 Royal Academy, IX. 23. – XII. 10.
 Az opera: szenvedély, hatalom, politika
 Victoria&Albert Museum, IX. 30. – II. 25.
 A Pink Floyd
 Victoria&Albert Museum, X. 1-ig

Oxford

Rómában rajzolni
 Christ Church Picture Gallery, IX. 16. – XII. 22.

NÉMETORSZÁG

Berlin

Szeriális művészet
 Daimler Contemporary, XI. 5-ig

Lucian Freud Martin-Gropius-Bau, X. 20-ig
 Apuliai sírvázák Altes Museum, X. 15-ig
 A csók Rodin-től Bob Dylanig

Bröhan-Museum, X. 3-ig

Kortárs kínai fotó Museum für Fotografie, I. 7-ig
 Jean Fouquet Gemäldegalerie, IX. 15. – I. 7.
 Harun Farocki retrospektív Neuer Berliner
 Kunstverein, IX. 14. – I. 28.

Banana, banana. Kortárs kínaiak
 DISKURS, X. 1-ig

Düsseldorf

A szürrealizmus Egyiptomban
 Kunstsammlung NRW, X. 15-ig

Frankfurt

Matisse-Bonnard Städel, IX. 13. – I. 14.
 Bruno Barbey: Atjártok
 Fotografie Forum, IX. 9. – I. 14.

Hamburg

Művészet és ábécé Kunsthalle, X. 29-ig
 Food revolution
 Museum für Kunst und Gewerbe, X. 29-ig
 Keith Haring
 Museum für Kunst und Gwerbe, X. 1-ig
 Peter Saul Deichtorhallen, IX. 30. – I. 28.

Karlsruhe

A kiterjesztés művészete ZKM, IX. 9. – I. 28.

Kassel

Documenta 17 IX. 17-ig
 Herkules. Egy hős újjászületése
 Schloss Wilhelmshöhe, X. 8-ig

München

Efemer urbanizmus
 Pinakothek der Moderne, IX. 14. – III. 18.
 A tények után. Fikció és propaganda a 21.
 században Lenbachhaus, IX. 17-ig
 Napkitörés – a sárga szín
 Lenbachhaus, X. 8-ig
 X Faktor – a művészet kromoszómája (tbk.
 Simonyi Emő) Haus der Kunst, IX. 24-ig
 Újra és újra. Videók a Goetz-gyűjteményből
 Haus der Kunst, IX. 15. – IV. 8.

Stuttgart

Pop – határok nélkül Staatsgalerie, XI. 5-ig
 Amerikai grafika 1960–90
 Staatsgalerie, XI. 5-ig
 A Klein-gyűjtemény Kunstmuseum, XI. 5-ig

OLASZORSZÁG

Firenze

Leonardo kozmosza Uffizi, IX. 24-ig

Róma

Giorgione
 Palazzo Venezia/Castel San'Angelo, IX. 17-ig

A megtalált szépség
 Musei Capitolini, XI. 26-ig
 Picasso 1915–25
 Scuderie del Quirinale, IX. 22. – I. 21.

Velence

Velencei Biennálé, XI. 26-ig
 Damien Hirst Palazzo Grassi, XII. 17-ig
 Shirin Neshat Museo Correr, IX. 24-ig
 Test és lélek. A performansz
 Palazzo Pisani, XI. 26-ig
 A kuriozitás-kabinett
 Palazzo Mocenigo, X. 1-ig
 Hockney: 82 portré Ca'Pesaro, X. 22-ig

OROSZORSZÁG

Moszkva

Valaki hív: 1917 Tretyakov Képtár, IX. 28. – I. 14.

ROMÁNIA

Bukarest

Error 404 MNAC, X. 1-ig

Sepsiszentgyörgy

Szabó Zoltán Judóka EMUK, IX. 29-ig
 Maybe 4 Magma, IX. 15. – XI. 12.

Temesvár

A lehetetlen kert Jecza Gallery, X. 12-ig

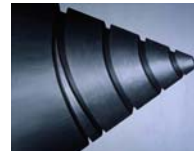
SPANYOLORSZÁG

Barcelona

Abram Zaatar MACBA, IX. 24-ig
 Építészet és az emberi jogok
 MACBA, X. 15-ig
 Rineke Dijkstra Museu Picasso, XI. 21-ig

Madrid

A velencei reneszánsz
 Museo Thyssen-Bornemisza, IX. 24-ig
 Sonia Delaunay
 Museo Thyssen-Bornemisza, X. 15-ig

Lee Lozano Reina Sofia, IX. 25-ig

Svájc

Bázel

Wolfgang Tillmans
 Riehen, Fondation Beyeler, X. 1-ig

Bern

Ahol füst van, ott tűz is Kunsthalle, X. 1-ig

Charmey

Nemzetközi Papírművészeti Triennálé
 (tbk. Bakos Tamás, Bornemisza Eszter)
 Musée, X. 8-ig

Dornach

Hegedüs Miklós Goetheanum, IX. 17. – X. 13.

Martigny

Cézanne: a föld dala
 Fondation Gianadda, XI. 19-ig

Schaffhausen

Etruszkok
 Museum zu Allerheiligen, IX. 23. – II. 4.

SVÉDORSZÁG

Malmö

Narratív remegés Konsthall, IX. 10. – X. 1.

Stockholm

André Lhote és svéd tanítványai
 Waldemarsudde, IX. 16. – I. 21.
 Louise Nevelson
 Moderna Museet, IX. 9. – I. 14.

SZLOVÁKIA

Érsekújvár

Pertu 12
 Galerie umenia Ernesta Zmetáka, IX.
 7. – X. 14.

Kassa

Collinásy György
 Vychodoslovenská galeria, IX. 17-ig

Pozsony

Az Okolicsnói mester és a szépesi gótika
 SNG, IX. 7. – XI. 16.
 Nyers iskola. Kortárs szlovák grafika
 SNG, X. 29-ig

Akárcsak otthon Kunsthalle, X. 29-ig
 Camilla Gross Kunsthalle, IX. 13. – XI. 26.

SZLOVÉNIA

Ljubljana

A 80-as évek Moderna galerija, IX. 17-ig

colofon

KANG HEEJOON műve, 2017
GNAP Kamchia, Bulgária

Következő számunk tartalmából

10 éves a REÖK

A Nemzetközi Kerámia Stúdió első 40 éve

Westkunst, Ostkunst

MAURER DÓRA

NÁDLER ISTVÁN

OFF-biennálé 2.0

OLGA TOBRELUTS

Számunk szerzői

ÁFRA JÁNOS költő, műkritikus, a Prea.hu, a Szkhonion szerkesztője, a KULTer.hu alapító főszerkesztője

DEÁK CSILLAG író, művészeti író

FARKAS ZSUZSA művészettörténész, az MNG munkatársa

FERENCZ S. APOR képzőművész

JANKÓ JUDIT újságíró

KÁNTOR ÁGNES festőművész, az SZTE JGYPK Rajz- és Művészettörténet Tanszékének tanársegédje

KESERŐ KATALIN művészettörténész, az ELTE BTK és a KRE professor emerita

KÖLÜS LAJOS író, költő, művészeti író

LÁNG ESZTER képzőművész, művészeti író

NAGY ZOPÁN költő, író, fotográfus

NÁTYI RÓBERT művészettörténész, a REÖK munkatársa, a Szegedi Tudományegyetem oktatója

SINKÓ ISTVÁN képzőművész, tanár, művészetpedagógus, művészeti író

SZOMBATHY BÁLINT képzőművész, művészeti író

VÁRALJAI ANNA művészettörténész, az SZTE Filozófia Tanszékének egyetemi tanársegédje

Kiadja
Vezető szerkesztők

Olvasószerkesztő

Rovatszerkesztő

Főmunkatárs

Munkatárs

Fotó

Szerkesztőségi titkár

Lapterv

Nyomdai munka

Felelős vezető

Szerkesztőség

ÚJ MŰVÉSZET ALAPÍTVÁNY

PATAKI GÁBOR pataki.gabor@ujmuveszet.hu

P. SZABÓ ERNŐ p.szabo.erno@ujmuveszet.hu

RUDOLF ANICA rudolf.anica@ujmuveszet.hu

LÓSKA LAJOS loska.lajos@ujmuveszet.hu

MULADI BRIGITTA muladi.brigitta@ujmuveszet.hu

EGED DALMA eged.dalma@ujmuveszet.hu

BERÉNYI ZSUZSA berenyi.zsuzsa@ujmuveszet.hu

KÖRMENDI KRISZTINA info@ujmuveszet.hu

KORONCZI ENDRE koroncz@koroncz.hu

PHARMA PRESS NYOMDAIPARI KFT.

FABÓK DÁVID

1065 Budapest, Nagymező utca 49. I. em.

+36 1 341 5598

Lapalapító főszerkesztő: Sinkovits Péter

Terjeszti Lapker Zrt., 1092 Budapest, Táblás utca 32.

+36 1 347 7300, +36 1 347 7303, info@lapker.hu

és alternatív terjesztők.

Előfizethető bármely hírlapkészítő postahivatalban és a Magyar Posta Zrt. Üzleti és Logisztikai Központjában (Budapest, VII. Vörösmarty utca 16–18.) közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással az Új Művészet MKB Zrt.-nél vezetett 10300002–20337629–70073285 számú számláján.

Egy példány ára: **765 Ft**

Előfizetés egy évre: **7800 Ft**

Előfizetés fél évre: **4200 Ft**

A megjelent szövegek másodközlése csak az Új Művészet és a szerzők jóváhagyásával lehetséges.

© Új Művészet

© Szerzők

www.ujmuveszet.hu

HU ISSN 08662185

Tisztelt Szerzők!

Az Új Művészet 2013-tól csak saját névre vagy cégre kiállított számla ellenében tudja kifizetni a cikkeikért járó honoráriumot. Megértésüket köszönjük.

Támogató

2017/SZEPT/27 | 20H | TÁNC DANCE

200%
tánc • dance

ENGLISH
FRIENDLY

RACHID
OURAMDANE /
CCN2 GRENOBLE
(FR)
TORZIÓ
/ TORDRE

TRAFÓ KORTÁRS MŰVÉSZETEK HÁZA • TRAFÓ HOUSE OF CONTEMPORARY ARTS • 1094 Budapest, Liliom u. 41. • Tel.: (+36 1) 215 1600
www.trafo.hu • facebook, tumblr, instagram, youtube. @trafohouse

nka

Трафó

France
dances
contemporaines

INSTITUT
FRANÇAIS

BUDAPEST

ustaz

MONSIEUR

FUNZINE

PHENOM ENO HIGAZIN

KULTURPART

A

human

PEST1411

Jonathan Wateridge: Falon kapaszkodó fiú | Boy on Wall, 2012

2017. 09. 08. – 09. 24.

SZENTENDRE, a képzőművészet magyar fővárosa

AES+F | Žarko Bašeski | Bukta Imre | Jake és Dinos Chapman | Adam Donovan | efZámbó István | feLugossy László | François Fiedler | Oleg Kulik | Pacsika Rudolf | Daniel Richter | Wilhelm Sasnal | Serban Savu | Mircea Suciú | Szűcs Attila | Jonathan Wateridge | Ulrich Wüst & még sokan mások Szentendrén

www.artcapital.hu | [f /artcapital2017](https://www.facebook.com/artcapital2017)